

JA ØGYAJPX_Y JA ØMYADYA'AKY MIDI JA MARCOS YJAAY

Ku Juan Bautista
kya'amaay abak etjotp

1 Yide'en yiknimadyak'okwaañ ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja nwindsøn'ajtim Jesucristo yja'ajtpy, ja Dios U'nk. ²Yide'en ja y'ejxi tyiyi tø dø'on ja Dios wyinaty kø'øm tnimaañi ja kyugajpxy Isaías, jøts ja yide'en tjaadya'ant ja ayuujk ku ja Dios Teety ja y'u'nk yide'en tnimaay:

Ngajxjawyeenip øts, u'nk,
ngugajpxy tu'uk pøn nøjkkp
jawyeen kugajpxy'ajtpi,
ja'ats ja naqxwii'ñit jaa'y
tnøjmip, jøts wan ja tyiktowdi
tyiktuuda'akti ja wyinmaa'ñ,
jøts mets ja m'ixpøjkin jade'en
yikupøkt.

³Pø patyxi ja kugajpxy ñijky
jawyeen abak etjotp
jøts myigu'uk ja tnøjmit
møk'ampy:

“Awejxidi Dios y'ixpøjkin,
yiktowdi yiktuuda'akti
mwinmaa'ñ yikxon.”

⁴Ja Juandam idø'on jam jade'en
memp abak etjotp jøts jaa'y ja
tyiknøbety, yide'en ja wyā'añ jøts
ku ja jaa'y tuki'iyi tja'dyigøøgyøxti

ja kya'øyjaa'y'ajtin jøts wan
tnøbajtkøxti, kuts idø'on ja
jade'en ttu'undit winets ja
yikpojkpimaa'kxtit. ⁵Mayjaa'y
idø'on ja jam nimejniyip jøts ja
pyatmadøyi, mendip ja jaa'y jam
pøn tsinaadyip Jude'it etjotp, jøts
nayide'en pøn kugajp'ajtmidip
Jerusalén; jade'en Juan ja mayjaa'y
jam ñimiñiyi møj nøøjotp midi
txøow'ajtp Jordán, jøts ja jam
ñøbatti ku pyøky ja tkajpxnaxkøxti.

⁶Kameeyi pøjk wyet'ajtpy idø'on
ja Juan wyinaty, jøts po'ak ja
tsum'aty; ja' ja tø ñadyatsumyi jøts
møj mu' ja jam tnidsøøni møøt ja
jüyujk pa'ak, ja' ja jam yjii'kxpy.
⁷Yide'en idø'on kya'amay mayjaa'y
agujkp:

—Ja øts ja jaa'y tu'uk ix'oojk
xpamiñ pøn møkta'aky yikutukp
ja'agøjxp ku kutujk ja tmimiñ
møk'ampy, ka'ap øts ja nmi'abaaty
jade'en sa yikutuky, nijuuni øts
ja møøt nganamyibaat'atiyit.

⁸Paty meets ixyam tiy janch
ndyimdyukmadøy, jøts ku øts
ja'ayi tø nnimiñ jøts meets nøø
nduktanøbatt; jøts ku dø'on ja
yja'att pøn øts idø'on ndijpy ix'oojk
memp, jawaani øy ja tyunk ja

ttu'unt kumi Espiritu Santo ja
tyuktatøkip ja jaa'y.

Ku ja Jesús ñobejty

⁹Xjats ja Jesús winet et chøø'ñ
Nazaret, jam kajpkøjxp midi
wyinaty Galile'it jaa'y y'etjotp, jøts
ja ñijkxy nõbajtpi møj nõøjotp midi
txøøw'ajtp Jordán, ma Juan ja
yiknøbajti. ¹⁰Xjats ku ja pyidsiimy
møj nõøjotp, winets ja ojts t'ixy
ja tsajp jøts ku ja y'awa'ach, jøts
Espiritu Santo ja jade'en ñigida'agyi
sam ja tsapak. ¹¹Xjats yikmadøøy ja
Dios Teety y'ayuujk jap tsajpjøtpy,
yide'en ja wya'añ:

—Øts me n'u'nk'ajtpy; njanchøjkpy
mets jøts njanchtajotkujk'ajtpy mets.

Ku ja Jesús miku' øjts yjot'ijxyi

¹²Winets ja Espiritu Santo
yiknøjkxøø jam abak etjotp, ¹³jøts
ja Jesús jam wixijkxyøøw chinaay.
Xjats ja miku' ja yikpojkipitunwa'añi,
jøts ja nijuuni tkamimadøøy. Jam
idø'on ja chinaay ma ja may awa'añ
jyuyk jam chøønidi, xjats ja ankilis
ja pyudøjkøø.

Ku ja Jesús tpadøjkiyi'ñ ja tyunk

¹⁴Jøts ku ja Juan wyinaty tø
yikpiktakni jap puxøjkjøtpy, winets
ja Jesús chøø'ñ jøts ja ñijkxy
Galile'it etjotp, ma ja tniga'amaay
ja øgyajpxy ja ømyadya'aky,
midi ñigajpxpy sa Dios ja yjaa'y
ttanitanit ja kyutujk. ¹⁵Yide'en ja
wya'añ:

—Tønim inet ja xøøw ja et yja'aty,
wingomp ixyam ja Dios kyutujk
midi ya tu'ump. Yiktigatsti ja
mdsinaa'yindi, ja'dyigøøgyøxti
tuki'iyi ja mga'øyjaa'y'ajtindi,

jøts janchjawidi ja øgyajpxy ja
ømyadya'aky.

**Ku ja Jesús twaadsøøy
nimaktaxk ja ajkxmakpi**

¹⁶Jam idø'on mejpya'am midi
txøøw'ajtp Galilea, jam ja Jesús
wyinaty ñaxy ku ja t'ejxpaajty
namajtsk ja jaa'y, ja Simón
jam wyinaty møøt ja y'uch
Andrés. Ajkxmaktip idø'on ja
tyunk'ajttip, xyuumy ja jam
wyinaty ñøøwejtspajttip midi ja
tya'ajkxmaktip. ¹⁷Xjats Jesús ja
tnimaay:

—Mada'akti, møøt widettik øts
jøts nduknijawidit sudso jaa'y ja
nitso'ok'ajtin tpaaty.

¹⁸Ku ja jade'en yiknimaydi,
winets ja jatyi tmatjstuttøø
ja xyuumy midi ja wyinaty
tya'ajkxmaktip, jøts ja
tpadsoo'ndøø.

¹⁹Jawaani ja Jesús ojts yø'øxy xjats
ja ojts t'ejxpaaty ja Jacobo, pøn ja
Zebedeo wyinaty myajnk'ajtpy. Ja'
jam wyinaty barkijotp t'adajkyidip
ja xyuumy møøt ja y'uch Juan.
²⁰Xjats ja tyaa'jxyi'ñ, wyaadsoow
ja'; winets ja tyeeety ja tunk ja
ttukmidandøø jam barkijotp
møøt ja tyumbi, jøts ja Jesús ja
tmøøtnøjkxti.

**Tu'uk ja yaa'dyøjk pøn ja
miku' wyinaty tø tyatøkiyi**

²¹Xjats ja ojts yja'atti Capernaum,
jam møj kajpkøjxp; jøts ku poo'kxin
xøøw tpaajty, winet ja Jesús ñijkxy
yik'ixpøjkpi jam israelit jaa'y
chaptøjkjotp. ²²Xjats ja jaa'y ja jam
ñigyumaap tjawidi, ku Jesús ja
jade'en yik'ixpikyidi sam ja jaa'y

pøn ja møk kutujk tmøøt'ajtp, ka'ap ja jade'en yik'ixpikyidi sam ja kajpxwejpitøjk pøn yik'ixpøjktip jap israelit jaa'y chaptøjkjøtpy. ²³ Japts wyinaty tu'uk ja jaa'y tsaptøjkjøtpy pøn wyinaty ja miku' tø tyatøkiyi, ja' møk yide'en waan:

²⁴ —¿Mets Jesús, Nazaretit jaa'y, tiku øø tø xnimiñ, sa øø xunwa'lañ? ¿Ja' mets tø xnimiñ jøts øø xyikudigøøgyøxt? Wa'ats me n'ejxkapy pøni pøn mets. Ka'axi me mbøkmyøødi, Dios jaa'yxi mets.

²⁵ Xjats ja Jesús møk twingugajpxiyi'ñ ja miku', jøts ja tnimaay:

—iAmøñi, kidi nugo mgajpxy, tsojk majtstu'tut yø jaa'y!

²⁶ Xjats ja miku' møk'ampy tyikmiðeðjiky ja jaa'y, jøts ja møk chabaay, winets ja pyidsiimy. ²⁷ Xjats ja mayjaa'y janchnigyumaap tja'widøø, jøts ja xem yam ñadyiibyikyidi kø'øm, yide'en ja ñawya'añidi:

—¿Ti wenk ixpøjkin ya'at? ¿Ti tunk yø jade'en tyumpy? ¡Janch møk kutujk tmøødi, mimadojip paat ja miku' yø' ku yø t'ane'emy!

²⁸ Xjats ja jaa'y ja tñimadoogøxti pøni niwine'en ja jam wyinaty chøønidi Galile'it etjotp. Niduki'iyi ja tñija'wigyøjxtøø ku ja Jesús jade'en t'odyuñ ja jaa'y.

Ku ja Jesús tyikmøkpjiky ja Simón Pedro tyaakmø'jt

²⁹ Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam tsaptøjkjøtp, winets ja tmøøtnijkxy ja Jacobo møøt ja Juan jam Simón tyøjkwindum, ma ja wyinaty tmøøtsøøni ja y'uch Andrés.

³⁰ Jamts pamaay ja wyinaty

tmøødidi, tyaakmø'jt ja Simón wyinaty pøjkip, mowa'lañ jømba'am ja yjanchpiky; jøts ja Jesús ja ttukmadowdi ku ja jade'en pyiky. ³¹ Xjats ja Jesús twingume'eniyi'ñ ja pamaa'y, jøts ja ojts twejtsji'iky; ja'ayi ja jade'en ttuñ, winets ja pya'am jatyi ñiwaajtsøø; kuts ja jade'en yjajty, xjats ja tø'øxyøjk ja yikaajyidi nayjaty ku ja chøøjky.

Ku ja Jesús tyikmøkpjiky ja maabyamaay

³² Waani y'lijty ku ja xøøw yjejxy jøts ku kyoodsiña, winet ja Jesús yiktanimiñ ja mayjaa'y pøn wyinaty pøjkidip, jøts ja jaa'y pøn wyinaty tmøøt'ajttip ja miku'; ³³ niduki'iyi ja kajp jaa'y myendøø tøk'agø'øm ma ja Jesús jam wyinaty. ³⁴ Xjats ja may tyiktsøøjky ja pamaa'y pøn wyinaty tigati pøjkidip, ojts ja tyiktsokixy jøts ja miku' ja tyikpidsømgijxy midi ja jaa'y wyinaty myøøt'ajttip; jøts ka'ap ja miku' ja tyikajpxy, kumi ñija'wip ja' paty ja jade'en ttuñ jøts ja kyadamigajpxiyit jøts ku ja Dios U'ngi.

Ku ja Jesús kya'amaay

³⁵ Xjats ku yjøpkyoost'ajty, jaakmøñim ja et wyinaty, winets ja Jesús myaabiði'jky jøts ja chøø'ñ jam kajpjotp, Dios Teety ja wyinaty y'ajot'atwampy, paty ja ñijkxy abak etjotp. ³⁶ Xjats ja Simón choo'ndøø ixaabyi møøt ja myigu'uk, jøts ja tpaatwa'andi ja Jesús, ³⁷ xjats ku ja tpaattøø winets ja tñimaadyøø:

—Mdum'ixaajyip jaa'y ixyam.

³⁸ Winets ja ñimaajyidøø:

—Wan tjaa'myindi abikyajp mididi wingon tandip, jøts øts

jam nayide'en nniga'ama'aty ja
øgyajpxy ja ømyadya'aky; kumi ja'
ø tø nnimiñ jøts øts jade'en ndu'unt.

³⁹Xjats ja Jesús jade'en t'ayø'øy
ja kajp midi jam wyinaty Galile'it
etjotp, jøts ja kya'amay jam
tsaptøjkjotp, jøts ja nayide'en
tyikpidsimy ja miku' midi ja jaa'y
wyinaty winaagin myøøt'ajttip.

**Ku ja Jesús tyiktsøøjky
ja jaa'y pyu'uts**

⁴⁰Xjats Jesús ja jaa'y tu'uk
ñimejnøø pøn wyinaty axøø'kpm
putsp, jøts ja wyinguxanaajyi,
yide'en ja wyaañ:

—Møøt'ajtpy mets ja møk'ajtin
jøts ø xyiktsø'okt, yiktsokts øts
mdsojk'ajtingøjxp.

⁴¹Xjats ja Jesús ja y'ayo'ejxi, jøts
ja tnixajiyi'ñ, yide'en ja tnimaay:

—Ndsøky'ajtpy øts jøts mdso'okt,
tsokni.

⁴²Ja'ayi ja jade'en wyaañ, xjats ja
jaa'y ja pyu'uts jatyi ñiwaajtsiyøø
jøts ja myøkpiky, møk møjaaw
ja ñajja'wiyøø. ⁴³Winets ja
Jesús ja pyagajxøø, yikxon ja
y'ukyik'ane'emy, yide'en ja
tnimaay:

⁴⁴—Madow, kidi jaa'y xukmadøy,
ka'ap pøn sã xnøjmit, nøjx jam
teety wyindum jøts ja xuk'ext ku
tø mdsø'øky, jøts nay jam idø'øn
mdamiyoxp ja Dios ja jiyujk sã
Moisés jekyip tyikutuky, jade'en
ja jaa'y tñijawidit jøts ku me tø
mjanchø'øky.

⁴⁵Xjats ja jaa'y ñijxxy, jøts
ja tuki'iyi ttamimadyakijxy ja
mayjaa'y sudso pu'uts ja wyinaty
tø ñiwa'achiyi. Paty ja Jesús øy
mã kya'ukajptøjkini, jagam ja

wyidity mã ja et janch abak; jamts
ja øy magama pøn ñidsøøni jøts ja
yikninijxxy.

**Ku ja Jesús tyikpidi'jky ja
køxujxpi pakxujxpi**

2 Ku wyinaty kawinaak xøøw
tø ñajxni, xjats Jesús jadigojk
kyajptøjkii'ñ jam Capernaum; jøts
jaa'y ja tñija'widøø ku ja wyinaty
tø yja'aty jam tøjkjotp. ²Xjats
ja mayjaa'y jaty ñamyujkidøø,
yikxon ja tøjx yjanch'ujch, ka'ap
ja y'uknibaajtini; jøts ja Jesús
jam tñiga'amay ja øgyajpxy ja
ømyadya'aky. ³Winets ja jaa'y
yja'ttøø nimaktaxk pøn tkijja'ttøø
tu'uk ja pamaa'y pøn wyinaty
køxujxp pakxujxp. ⁴Xjats ja Jesús
ja tjpaatwa'andi, jøts kumi nima
kya'awa'adsi kumi tø ja mayjaa'y
wyinaty t'awa'kta'tsnidi ja tøjka'aw,
winets ja tñitajuttøø ja tøjx jøts jut
ja tyik'awatstøø. Japts pamaa'y ja
tyikwinajktøø møøt ja myaabajt jap
Jesús wyinduypy. ⁵Xjats ku ja Jesús
ojts t'ixy ja jaa'y pøn tyikmendøø
ja pamaa'y jøts ku ja amuum
yjanchjawiyi, winets ja pamaa'y ja
tnimaay:

—Nbojkpimee'kxpy mets u'nk.

⁶Jamts wyinaty ja kajpxwejpitøjk
chøøni pøn wyinaty ttuk'ixpøjktip
ja Moisés kyutujk jam tsaptøjkjotp,
ja'ats yide'en winmaadyøø: ⁷“¿Ti yø
jaa'y jade'en kyuwa'anip, sa jyaty?
¿Tiku yø jade'en wya'añ? iKa'ap
idø'øn jade'en y'øyi! ¿Pøn ja pøky
ya t'ukmaa'kxp, kidi Diosip tu'ugyi
tmaa'kxp ja pøky?” ⁸Xjats ja Jesús
ñija'wip ja wa'ats ku ja jaa'y jade'en
wyinaty wyinmaydi, winets ja
tnimaay:

—¿Tiku jade'en nichøky mwinnmaydi? ⁹¿Ja ti ne'egi jawaani jajtni, kuts yø pa'amjaa'y nnøjmit: “Mee'kxpy øts yø mbøky”, uk ku nnøjmit: “Wa'lkuki, pøkmukni yø mmaabajt jøts nøjxni mdigam”?
¹⁰Ixyamnim meets inet x'uk'ext mabaat øts idø'on ja møk'ajtin nmøøt'aty ya naxwiiñ jøts ø nmaa'kxt ja pøky.

Xjats ja tnimaay ja køxuxpi paxxuxpi:

¹¹—Pidøkni, wa'kukiñi, wejtsjø'øk yø mmaabajt jøts mnøjxni mdigam.

¹²Xjats ja pamaa'y jaty pyidi'jky; ojts ja myaabajt ja twejtsji'iky, jøts ja jam cho'oni mayjaa'yjotp. Paty ja jaa'y niduki'iyi ñigyumaap tja'widøø ku ja pamaa'y jade'en myøkpjky, xjats ja Dios ja ttamøja'widøø, jøts ja wyandøø:

—Nimā niwindinim jade'en nga'ijxyindi.

Ku ja Jesús tpawaay ja Leví

¹³Waani y'ijty, winets jadigojk chøø'ñ ja Jesús jøts ja ñijky jam mejy'agø'øm; jamts jaa'y ja yikxon yjanchniñi, jøts ja jam tyik'ixpiky. ¹⁴Xjats ku dø'on ja ojts ñijky, winets ja t'ejxpaajty ja Leví, ja Alfeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøøni mā ja ttukugubety ja jaa'y ja pyiktā'aky, xjats ja Jesús wyaañ jøts ja Leví yiknimaa'y:

—Wan tjaa'myim jøts øts n'ixpøjkin xpabøjkit.

Winets ja Leví jaty tyanaagyukiyii'ñ, jøts ja Jesús ja tpanijky.

¹⁵Xjats ja Jesús yikwaay migaabyi Leví tyøjkwindum, winets ja

yikugubajtpi yja'tmidøø, møøt jadu'ukpi jaa'y pøn kyabadundip ja myigu'uk chinaa'yin, jøts ja tu'ugyi twinguwa'ljtsidøø ja kaabyajt møøt ja Jesús jøts ja pyabøjkpitøjk; janch namay ja jaa'y jam wyinaty pøn ja Jesús pawidejtiyip. ¹⁶Xjats ku ja kajpxwejpitøjk jøts ja fariseotøjk jade'en t'ejxtøø jøts ku ja Jesús jam wyinaty tmøøtkay tum ja ka'øyjaa'dyi, winets ja tnimaadyøø ja pyabøjkpidi:

—¿Jadits ku yø mwindsøn tmøøtkay yø yikugubajtpidi jøts yø ka'øyjaa'dyi?

¹⁷Xjats ku Jesús ja jade'en tmadøø, winets ja wyaañ:

—Ka'ap øts nyiktaniguexy jøts nbudøkit pøni pøn janch wa'ats ñayja'winiyip, ja'agøjxp ku ja pyøky kapøkyjawidi. Ja'ayi ja nbudøkip pøni pøn ñadyapøkyja'wiyidip ja pyøky. Nayide'en øts idø'on njaty sam ja tsøyibi kyanijky mā ja pamaa'y kya'ity. Jami ja ja'ayi ñijky mā ja pa'amjaa'y jam.

Ku ja Jesús yiktiibyijky tigøjxp ku ja kya'ayuu'atti

¹⁸Tuk'ojk idø'on yjajty, ixam idø'on Juan Bautista pyabøjkpitøjk wyinaty y'amaay'atti møøt ja fariseotøjk, ayuu'ajttip ja jam wyinaty, Dios idø'on ja jade'en wyindsø'jkidip, winets ja jaa'y winaagin tnimendøø ja Jesús mā ja wyinaty jøts ja ttiibyøkti, yide'en ja tnimaadyøø:

—¿Jadits ku Juan pyabøjkpitøjk y'amaay'atti jøts ja fariseotøjk nayide'endi, ka'axi ja kyaydi, jøts sudso mets yø mbabøjkpitøjk nayide'en kya'amaay'atti, sudso

meets yjawí amgujk jotkujk mgaydi? Ka'ap meets yjawí ti xkumay.

¹⁹Jade'en ja wyandøø, xjats ja Jesús yide'en y'adsøøy:

—¿Winaak ojkimts meets jade'en tø x'uktani'ixy, winaak ojk meets jade'en tø x'uknijawi ku tø'øxñigaabyi tø'øxñi'ukpi tø y'uk'ayuu'atti ku ja jemyaa'y jam tø yja'tni? Ka'axi jade'en pøn y'ayuu'aty, ka'ap jade'en pøn tø t'amaay'aty. ²⁰Jaanim idø'on tiy yjanch'amaay'atti pøni ku ja wyinaty tø yiktawinwaadutnidi ja jemyaa'y, jam ja jade'en kyaydi amgujk jotkujk jøts ja jemyaa'y ja myidsep ja o'jkin jatyi tyuk'anøjkxiyi. ¿Pønts jade'en kidi yjotmay'øøky? ¿Sudso dø'on jotkujk ngaa'yint n'uujkint? Pø nayide'lenxi øts idø'on yø nbabøjkpitøjk yam xjawidi ku njaakyam'aty.

²¹'Ka'axi pøn wyetpach tta'agiya jemwyet midi tyimyjemñim; ku ja jade'en yiktu'unt, jøts kumi mujkpi ja jemwyet, jøts ja tjaaktyimgyøø'tsni ja wetpach, jaaktyimyiwenip ja kyøøts'ajtin ja'. ²²Jøts nayide'en ka' y'øyi jøts yikpikta'akt ja vino jap po'dukjotpy midi namii'kxñim; ku ja jade'en ndu'unint, takøø'tsipts ja po' jøts jade'en nugo wyindigøy, windigøøpy ja po' jøts nayide'en ja vino. Paty ja vino midi namii'kxñim nda'ada'amyin ja jembyo'ak, jøts jade'en nimidi kyawindigøøty.

**Ku ja Jesús pyabøjkpitøjk
poo'kxin xøøw et y'ariindøjtøø**

²³Tuk'ojk idø'on yjajty ku poo'kxin xøøw wyinaty tø tpaaty,

winet et ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tmøøtnajxy jam kamjotp ma ariingam jam wyinaty; jam idø'on ja wyinaty ñaxti ku ja pyabøjkpitøjk ttøjpinaxwa'ktøø ja ariindøøm. ²⁴Xjats ku ja fariseotøjk ja ojts jade'en y'ijxyidi jøts ku ja jade'en y'adø'øtsti, winet ja Jesús jatyi yiknimaay:

—iEjx yø mbabøjkpitøjk! ¿Tiku yø jade'en y'adø'øtsti, tiku ariin yø ttøjti, kumi ka'ap jade'en kyutukyi jøts yø jade'en y'adø'øtstit ku poo'kxin xøøw?

²⁵Winets ja Jesús y'adsøøy, jøts ja wyaañ:

—Nugo meets mjanchkajpxy. Tø meets ja nøky xja'ixy midi wamp jøts ku ja David yide'en y'adiijch møøt ja myigu'uk ku yuu ja pyaajtidøø, ku ja wyinaty niti kya'ijtxyidi. ²⁶Winets ja ñøjkxtøø jap tsaptøjkjotpy ma ja Abiatar jap wyinaty tyetywindsøn'aty, japts ja t'amidøøy ja tsapkaaky midi ja Dios yja'ajtpy jap wyinaty. Ja'ats ja ojts tkaydi midi ka'ap kyutukyi jøts nugo jaa'y ja tka'adyit. ¿Jøts tiku dø'on ja jade'en y'adiijch pøni ka'adam ja jade'en kyutukyi? ¿Tiku myigu'uk ja nayide'en ttukaay ja tsapkaaky, pøni jade'endam ja kyutukyi jøts ja ja'ayi tka'adyit pøn teety'ajttip?

²⁷Nayi waan ja Jesús yide'en:

—Ja'agøjxp ja poo'kxin xøøw yikpiktaajky jøts ja jaa'y yikpudøkit, kidi ja'ajip poo'kxin xøøw yiktanibiktaajkiyii'ñ jøts jaa'y niti kyidyimdyu'undit. ²⁸Ngudanaapy øts ja naxwii'ñit jaa'y, jøts øts wamp ti paat'ajtip kapaat'ajtip yiktu'unt ku poo'kxin xøøw.

**Ja jaa'y pøn wyinaty ja
kyø' jadi'iñi tøøtsnip**

3 Xjats ja Jesús jadigojk tyøjkiyi'iñ jam tsaptøjkjotp ma yaa'dyøjk ja tu'uk tpaajty, midi wyinaty tuktamajñ køxujxp. ²Jøts ja Jesús jam a'ejxuky y'ity, ja' ja jaa'y y'ejxwandip pøni y'ukyiktsøkpy idø'on ja jaa'y ku poo'kxin xøøw, winets ja jatyi tni'øønidit. ³Xjats ja Jesús tnimaay ja yaa'dyøjk pøn ja kyø' wyinaty xujxp:

—Pidø'øk jøts ixø nøjkx mdani kuk'ajy.

⁴Xjats ja Jesús ttiibyijky ja jaa'y pøn ja jam wyinaty a'ejxujkiyidip, yide'en ja tnimaay:

—¿Midi'ibi ixyam kutuky, ku jaa'y n'ødyu'unint, uk ku jaa'y nga'ødyu'unint? ¿nyiknitsoojkimp ja jaa'y, uk nyik'oo'kimp ku poo'kxin xøøw, midi'ibi øy?

Xjats ja jaa'y amøni y'etti, nipøn sã kyawa'añ. ⁵Winets ja Jesús ja twin'ejxji'jky ambøjkin'ampy, jøts ñiyjotmay'oo'kni dø'on ja Jesús y'ejxji'jky, ja'agøjxp ku ja jaa'y niwine'en tkaja'gyukidi. Jøts ja tnimaay ja jaa'y midi wyinaty køxujxp:

—Xajtøw.

Xjats ja xyajtiy, jøts ja kyø' ja møk tyaañ, ojts ja chø'øky. ⁶Winets yø'øpyidsømdøø ja fariseotøjkti, jøts tminagyajpxidi ja Herodes myigu'uk, ja' ja kyajpxy'ajttøø sudso t'ukyik'ooktit ja Jesús.

**Ja mayjaa'y pøn jam
wyinaty mejy'agø'øm**

⁷Xjats ja Jesús chøø'ñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ja ojts tmøøtniikxy

jam mejy'agø'øm, winets mayjaa'y ja pyanøjkxidøø pøn jam wyinaty Galilea kugajp'ajttip. ⁸Xjats ku mayjaa'y ja ojts tñimadowdi jøts ku ja Jesús jade'en tjanch'ødyuñ ja jaa'y, winets jam øy pøn jaa'y myendøø, pømbi tsoo'ndip jam Jude'it etjotp, pømbi Jerusaléngit kajpjotp, pømbi Idume'it etjotp, pømbi tsoo'ndip wingon ma ja møj nøø midi txøøw'ajtp Jordán, pømbi tsoo'ndip jam Tiro etjotp, jøts pømbi tsoo'ndip jam Sidón etjotp, jade'en ja mayjaa'y ja jam ñimejniyøø. ⁹Ja'agøjxp ja Jesús ojts t'ane'emy ja pyabøjkpitøjk jøts ja jam tyik'awejtiti tu'uk ja barki, jøts mayjaa'y ja kya'adejmukiyyit. ¹⁰Kumi tø ja wyinaty kawinaak tyiktsø'øky ja jaa'y, tum jam ja pamaa'y wyinaty tø ñaxkida'akti ja' ñikøjxp jøts ja cho'okti. ¹¹Jøts ku ja Jesús maamyiku' y'ejxpaadyiyi midi ja mayjaa'y jam myøøt'ajttip y'am yjotp, jatyi ja wyinguxaniyi jøts ja ñii'mxyi:

—Dios U'nk mets.

¹²Xjats ja møk tnøjmi jøts ja ka'ap ttukmado'odit ja mayjaa'y jøts ku ja Dios U'ngi.

**Ku ja Jesús twiwijch ja jaa'y
nimakmajtsk pøn ja wyinaty
kyudanaabyi'atwampy**

¹³Xjats ja Jesús pyatøjkiyi'iñ kojpkøjxp, ma ja jaa'y ja twaadsøøy pøni pøn idø'on ja kø'øm chøjkpy, winets ja jam ñimejniyøø ja jaa'y pøn ja wyinaty tø twaadsøy. ¹⁴Jøts ja nimakmajtsk twiwijch pøn ja ejtp myøøtwidetwampy, jøts pøn tniga'ama'adyip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky; ¹⁵xjats ja ktutujkmøøy

jòts ja tyiktso'oktit ja pamaa'y, jòts ja miku' ja tyikpidsò'òmdit midì ja jaa'y winaagin myòòt'ajttip. Jade'en tyajky ja kutujk. ¹⁶Nimakmajtsk idò'on ja jaa'y jam wyinaty: jam ja Simón wyinaty pòn nayide'en yiktejp Pedro; ¹⁷jòts nay jam ja Jacobo wyinaty mòòt ja y'uch Juan, ja Zebedeo y'unaj'jk midì xòbajtòò Boanerges, ja' idò'on tyijpy midì mòk mòk ja jaa'y myigajpxtip ejxim ja anaaw pyijy, ka'ap idò'on chò'ogidi; ¹⁸Nay jam ja jaa'y wyinaty midì txòow'ajttip Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo ja Alfeo y'u'nk, Tadeo, jòts ja Simón midì tsoo'mp canaangit jaa'y y'etjotp, ¹⁹jòts nay jam ja Judas Iscariote wyinatymi midì tkòyajk ja Jesús.

Ku ja Jesús yiknimaay jòts ku miku' myòk'ajtin ja tyiktuujni

Xjats ku ja Jesús wyimbijty kojpkòjxp, winets pyabòj'kpitòjk ja tmòòtòjkiyìi'ñ tòjkjòtpy, ²⁰jòts ja jaa'y yikxon ñamyujkidi jadigojk, nigidibaat ja Jesús y'ukaañidi mòòt ja pyabòj'kpitòjk. ²¹Xjats ku ja Jesús myìgu'uk ñimadojìyòò jòts ku ja jam wyinaty, winets ja ñimejni jòts ja yiktsoonwa'añi kumi jade'en ja wyinaty wyinmaydi jòts ku myò'òty ja Jesús.

²²Nayi tò ja kajpxwejpitòjk wyinaty myeemidi jam pòn tsoo'ndip Jerusalén, xjats ja wya'andi:

—Miku' windsòn yò jaa'y myòòt'ajtpy, ja Beelzebú, ja' yò tyamòj paty yò myayi jòts yò tyikpidsimy myimiku' midì yò jaa'y jadu'uk myòòt'ajttip.

²³Xjats ja Jesús twaadsòoy ja jaa'y, jòts ja ttukwinjawiwya'añ tu'uk ja madya'aky, paty ja wya'añ:

—¿Sudso ndejint miku' kò'òom ñankpyidsòmìyit aguwanikòjxp? ²⁴Jòts nayide'en ku tu'uk kajp ñawya'kxyi, jòts ja tsep ttundi agò'òmyi, ka'ap ja kajp jeky y'lity, jatyi ja jaa'y jadi'ìni ñankyixyidi; ²⁵nayide'en jyaty ku jaa'y ñachiigyidi ni'u'nk ni'unaj'jk, ka'ap ja jeky chò'onidi. ²⁶Jòts ku miku' kò'òom ñañibidò'ogiyit, tò dò'on ja wyinaty kyawindi, ñankyudigòjyip idò'on ja wyinaty kò'òom.

²⁷Nipòn midsep jap jadi'ìni kyatòki jap jotmòk jaa'y tyòkjòtpy, kunim ja tkòwòòndit tpakwòòndit; winetnimts ja tpòkòjxidit ja pyikta'aky. ¿Ti sudso òts yò jaa'y jeexyip ja miku' ndukmajtsu'uty kuk òts ja miku' windsòn jawyeen tò ngamimada'aky?

²⁸Janch meets idò'on nnòjmi, jòts ku ja jaa'y ja pyòky tuki'iyyi yikmee'kxy, tuki'iyyi yikmaa'k'kxixy ja ka'òñigajpxy ja ka'òñimadya'aky; ²⁹ja' nijuuni kyayikpoj'kpimaa'kxp pòni pòn tka'òñigajpxp tka'òñimadyakp ja Espiritu Santo, ejtp ja pyòky ja tmi'ity.

³⁰Ja'agòjxp ja Jesús jade'en wyaañ ku ja wyinaty jade'en tò yiktijy jòts ku miku' ja tmòòdi, jòts Espiritu Santo tkamòòt'aty.

Ja Jesús tyaaak jòts ja y'uch

³¹Waani y'ijty, xjats ja Jesús y'uch yja'ttòò mòòt ja tyaaak, jòts ja jap tòk'agi'py wya'k'òyidi, japts ja tñankwyaadsòj'idòò ja Jesús.

³²Winets Jesús ja jaa'y ñimajyòò pòn ja jap wyinaty wingon windsinaajyip, yide'en ja wyandòò:

—Ixap ja mdaak y'awijxy
tøk'agi'py møøt ja m'uch, mets
myik'ixaapy.

³³Xjats ja tnimaay:

—¿Pøn øts idø'on xuktaak'ajttip,
jøts pøn øts idø'on xuk'uch'ajttip?

³⁴Winets ja twin'ejxji'jky ja
mayjaa'y, jøts ja tnimaay:

—Yø' øts idø'on ndaak'ajtpy, jøts
yø' øts idø'on n'uch'ajtpy pøn øts ya
wingon xwindsinaadyip. ³⁵Ja' øts
idø'on n'uchip, jøts ja' øts idø'on
ndaagip pøni pøn tpadundip sa ja
Dios chojkin.

**Ku ja Jesús tmadyakpaaty ja
jaa'y midi nøjx neppi**

4 Xjats ja Jesús jadigojk
yik'ixpøjktøjkii'ñ jam
mejpya'am ma ja jaa'y ja ojts
ñimiñiyi may'ampy, jøts ja jam
ñañimukpajtidøø. Ku dø'on ja
jade'en janch namaydi, winets ja
Jesús tyøjkii'ñ jam barkijotp midi
wyinaty nøøjotp, jamts ja y'ixaajky
jøts ja mayjaa'y jam nøø adsayjotp
tyandøø. ²Jamts ja tyik'ixpijky
jade'en, may ja ejxpajtin madya'aky
ja jam tniagjpxy, yide'en idø'on
ja tnimaay ja mayjaa'y ku ja jam
yik'ixpijky:

³—Øyim idø'on xmado'odit:
Tu'uk idø'on jaa'y chøø'ñ ariin
wøjpi. ⁴Jøts ku dø'on ja ojts
twøjwidity ja tyømt, winet ja tømt
waani ñaxkidaajky jam tuu'ba'am,
ja'ats ja joon jam ñimeen jøts ja
wa'ats tpeemujkijxy. ⁵Nayide'en
ja tømt jam waani ñaxkidakmøø
tsaajotp ma ja naajx øy kya'ity;
xjats ja ariindømt jam janch
tsojk myujxy, kumi ka'ap ja naajx
wyinaty myajpxyi. ⁶Jøts ku ja

xøø'an myiiñ, winets ja tyiijch,
ja'agøjxp idø'on ja jade'en yajty
ku ya'aats ajawi kya'ity. ⁷Nayi
naxkidaajk ja tømt jam kujp agujkp;
jamts ja yjanchni'aa'mbejty ku ja
kujp yikxon yondøø jøts ja jade'en
kyatøømiyii'ñ. ⁸Nayi naxkidaajk ja
tømt jam øñaxjotp. Ojts ja yikxon
yøñ, yikxon ja jam yjanchtøømiyii'ñ
midi'ibi ee'pxmajk ja pyajkwimbejt
tu'ukpi tømt, midi'ibi tugi'pxy
pajkiyii'ñ, jøts midi'ibi magø'pxy,
jade'en ja ariindømt pyajkejty.

⁹Xjats ku ja Jesús jade'en
myadyakijxy, winets ja tnimaay ja
mayjaa'y:

—iPøni pøn ja'gyukiwyampy, wan
tja'gyuki!

**Tigøjxp idø'on ja Jesús ejxpajtin
madya'akyøjxp ja y'ixpøjkin tyaky**

¹⁰Xjats ku ja mayjaa'y choo'ndi,
jøts ja Jesús jam tyaañ, winets
ja tyiktøødi ja namakmajtsk
pyabøjkpitøjk, jøts nay ja
pyabøjkpitøjk pøn ja jam wyinaty
myøøt'ajtpy, ja' ja ñijawiwyandip ti
dø'on ja madya'aky jade'en tyijpy,
sudso ja yikja'gyuki. ¹¹Xjats Jesús
ja ñimaajyidøø:

—Meets nugo myiktukmadoop
ja' midi ka'ap y'ijty yiknijaw i pøni
sa ja Dios kyutujk y'ejxi tyiyi midi
ja tyanitanaapy ja yjaa'y; jøts pøn
øts ngutujk xkababøjkidip ka'ap
ja jade'en tiy yiktukmadowdi,
ejxpajtin madya'akyøjxp ja
yiktukmadowdi; ¹²jøts ja
jade'en kyawinmaa'nbyaattit
ku ja ti tjaniwinmayidi, ka'ap
ja tmadoogukidit pøni sa jaty
ja yjayiknøjmidi, paty idø'on
ja jade'en yjatti ku øts ja

kø'øm xkajanchjawidi, kø'øm idø'on ñadyuñidi paty ja pyøky kayayikmaa'kxtit.

Ku ja Jesús tñigajpxy sudso dø'on yikja'gyukit ku jaa'y neppi ñijkxy

¹³Winetnimts ja wyaañ:

—¿Ka'ap xja'gyukidi yø ejxpajtin madya'aky, sudsomts meets ja xjanchja'gyukigyøxt jadu'uk ja ejxpajtin madya'aky? ¹⁴Pøn ja ariindømt twøjp, jade'en idø'on ja n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky tkajpxwa'kxp. ¹⁵Jøts winaagin jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tuu'ba'am: y'amidoodujktip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts ku ja jade'en tmadowdi, winets ja miku' ja jatyi ñimiñidi jøts ja pyøjkxyidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky midi ja wyinaty tø y'ukjotøkiyidi. ¹⁶Nayide'en ja jaa'y winaagin n'ukpiktaajkma'ant ejxim ja tømt midi naxkidaajk jam tsaajotp: pyatmadoodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ñixyondakni, jøts kumi ka'ap ja tmimøk'etti, ¹⁷jade'en ja yjatti ejxim ja ariin y'aats ajawi kya'ityin; ka'ap ja jeky tmi'etti ja'agøjxp ku ja tku'ayo'ombaadidi ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, winets ja tmajtstu'utti, ka'ap ja tu'ugyi tpadundi. ¹⁸Nayide'en jaa'y winaagin yjatti ejxim ja tømt midi jam yikwøj kujp agujkp: yjapatmadoodip ja' ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, ¹⁹jøts ja' ja ne'egi tyajotigøødyip ja pyikta'aktyi ja jujky'ajtindi midi ya naxwiñ, ja' møjtojkidip jøts ja tyikudigøy ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jøts

ja jaa'y tkayikwingaxø'øktit ja Dios kyajpxy. ²⁰Ja jaa'y nayide'en winaagindi pøn tpatmadoodip ja øgyajpxy ja ømyadya'aky jøts ja yjotøkiyidi, winets ja tyikwingaxø'økti jade'en ejxim ja tømt midi yikwøjp jam øñaxjotp. Winaagin ja jaa'y jade'endi ejxim ja tømt midi tyøøm tyikwimbejtp may, midi'ibi ee'pxmajk pajkiyii'ñ, midi'ibi tugi'pxy jøts midi'ibi magø'pxy.

Niti jadi'iñi kyatañ, kuwañim ja tyimiyikñijawi

²¹Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—¿Ti ja' ndejint jaj wya'añ jøts ja yikñijupt jap kajuun patki'py, uk jøts ja yikpikta'akt jap maabajt patki'py? Ka'ap ja jade'en pøn tyiktuñ, køjxp ja yikpikta'aky, jamts ja yjajy. ²²Ti yjawi ka'ukyikpatp ku ti jjayu'uch'ity, ti tunk uk ti winmaa'ñ yjawi ka'ukyikñija'wip ku ti yik'amaa'tsk'aty. ²³Jamxi mdatskti, tamadowdi yikxon.

²⁴Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Øyim xpatmado'odit yø ixpøjkin midi myiktukmadoodip. Nayide'en meets ja wijy'ajtin myikmo'ot pøni sa meets ja jaa'y xukniweji ja Dios y'ixpøjkin; jøts mjaaktyimñijawip meets ja jawaani pø xmadoopxi meets yam kø'øm. ²⁵Jaaktyimiyikmøøpy ja wijy'ajtin ja' pøn ja'gyukip; jøts pøn kaja'gyukip, jaaktyimiyikpøkøjxp tuki'iyi ja' ja wyiyj'ajtin.

Ku yiknimadyaajky ja tømt midi mujxp jøts midi yomp

²⁶Nayide'en pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—Jade'en idø'on ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, jade'en idø'on ja n'ukpiktaajkint sa ja jaa'y yjatyin ku tyømt ja twøjy naxjotp; ²⁷ mya'ay ja koots pyidi'iky ja jøpy, najxpts idø'on ja xøow tsuu jade'en, mujxp ja tømt jap, yomp idø'on ja jap, jøts ja jaa'y ka'ap tniyaw i tigøjxp idø'on ja jade'en yjaty. ²⁸ Jøts kumi ja naajx idø'on ja jade'en ñamyayi kø'øm nanntyøømbidsøjmiyip; ku jawyeen pyidsimy ja ariindeky, jøtsnim ja kyojki, jøtsnim ja tyøømbajtni; ²⁹ kuts ja myijay, winets ja jaa'y choondi jøts ja twejxwa'andi, kumi tø ja ariin wejxk'aats tpaaty.

**Ku ja Jesús tmadyakpaaty
ja mortas tømt**

³⁰ Nayide'en ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:
—¿Ti ja Dios kyutujk møøt ndami'ejxi'int midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, ti ixpøjkin ti madya'aky ja ndamimado'owint? ³¹ Jade'en idø'on ja n'ukpiktaajkint ejxim ja mortas tømt midi yikwøjp jam naxjotp. Ka'ap jadu'uk ujtspajk te ya naxwiiñ midi janch mutsk sa ja møj mortas tøømdin; ³² jøts ku ja yikwijy, janch yikxon ja yøñ, wyinajxkijxpy ja tuki'iyi ja ujts midi yikjagyajp jap kemyjøtpy, yikxon ja janch møj y'awaji y'axeñi, japts ja joon patki'py y'aptsø'okti.

**Tigøjxp ku Jesús xumi
jade'en tyik'ixpiky ja jaa'y
ejxpajtin madya'akyøjxp**

³³ May ja Jesús ja jaa'y jade'en ejxpajtin madya'akyøjxp tyik'ixpijky ku ja tnan'ky'ixpøjkøø

ja øgyajpxy ja ømyadya'aky, jade'eñi paat ja y'lijty tmadya'aky mabaat ja kø'øm tnajtsjawi ja jaa'y tnmadowdi. ³⁴ Jøts ejtp idø'on ja Jesús jade'en tyik'ixpijky ja jaa'y ejxpajtin madya'akyøjxp, jøts tyukmadøøpy pyabøjkpitøjk ja wa'ats pøni ti dø'on ja jade'en tyijpy.

**Ku ja Jesús tyiknajxy ja møk poj,
jøts ku ja tyik'amøkiyii'ñ ja mejy**

³⁵ Xjats ku kyoodsiyii'ñ ja et nay ja'abi xøow, winets ja tnimaay pyabøjkpitøjk:

—iWan tjaa'myindi jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am!

³⁶ Xjats ja jade'en tminawya'kxidøø ja mayjaa'y, jøts ja jap barkijøtpy tyiktsoo'ndøø ja Jesús mayim ja jap wyinaty, ojts abikbyarki ja pyadsøøñidi, ja' ja ojts tmøøtnøjkxti. ³⁷ Xjats ja poj jam janch møk myiñ, jøts ja nøø møk'ampy y'adøtspinaaxwa'jky, yikxon ja yjanchtojmji'jky jøts ja kom nøø tyøjkiyii'ñ jam barkijotp, ujtsnip ja wyinaty. ³⁸ Jamts ja Jesús wyinaty mya'ay barki ix'am, tø ja jam wyinaty ñagyukøyiyi; winets pyabøjkpitøjk ja ojts yuxyi, jøts ja ojts ñii'mxyi:

—iWindsøn! ¿Kidi mdsø'øgi ku nnøjøø'kxin uk ku n'oo'kin?

³⁹ Xjats ja Jesús pyidi'jky jøts ja møk twingugajpxiyii'ñ ja poj; jøts yide'en ja mejy tnimaay:

—iMimadook øts et, kidi m'adi'ich!

Winets ja mejy jaty i y'amøkiyii'ñ jøts ja tu'ugyi tyaañ.

⁴⁰ Xjats ja tnimaay pyabøjkpitøjk:
—¿Jadits ku mdsø'øgidi, tigøjxp ku ø xkajanchjawidi?

⁴¹Winets ja yjanchø'jkidøø,
yide'en ja kø'øm ñawyajnidøø:
—iPønims idø'øn ya'at
ndejiñt, sudso poj sudso mejy yø
myimadøyi!

Ja Gadarit jaa'y pøn wyinaty
ja miku' tø tyatøkiyi

5 Xjats ja ttayø'øñajxtøø ja
nøø, jøts ja yja'ttøø jam
nøøba'am ma dø'øn ja naajx
wyinaty txøøw'aty Gadara. ²Xjats
ku ja Jesús yø'øpyidsiimy jam
barkijotp, winets jaa'y ja tu'uk
ñimejnøø midi jam wyinaty
tsoo'mp jam kami santijotp ma ja
oo'kpi ñaxøkidi, miku' ja wyinaty
myøøt'ajtpy. ³Jam idø'øn ja
wyinaty tyimchinaadyakni ma ja
oo'kpi ñaxøkidi, jøts ka'ap idø'øn ja
pøn pujx kadeen y'uktaxojtsiniyi
y'uktabakxojtsiniyi. ⁴Kumi tø ja
wyinaty kawinaak ojk jade'en
yjayiktuñ, xjats ja jatyi ttapoti,
jadi'iñi ja pu'xk tanuki, ejtp idø'øn
ja jade'en txumituñ jøts ja jade'en
nipøn kyamayi. ⁵Ejtp idø'øn ja
xyumiwidity xinaxy tsunaxy, jam
ja kojpkøjxp jam ja kami santijotp
muum chabaawidity, jøts tsaä ja
jam kø'øm yjanchnadyuktatsaachiyi.
⁶Xjats ku ja jagamyi t'ejxpaajty ja
Jesús, winets ja ojts putyi tñinijkxy
jøts ja twinguxanaay, ⁷yide'en ja
møk'ampy tñimaay:

—¿Jesús, Dios U'ñk, ti ø
xanimemp, sa ø xunwa'añ?
Njanchminuu'kxakpy tun
may'ajt Dios køjxpit, kidi ø
xyik'ayo'ombaaty.

⁸Ja' idø'øn ja jade'en
kyuwa'aniiyi'ñ kumi yide'en Jesús
ja wyinaty tø ñii'mxyi:

—iMiku', majtstu'ut yø jaa'y!

⁹Xjats ja Jesús wyangojmoø:
—¿Ti me mxøøw?

Winets ja miku' y'adsøø jam
jaa'y y'am yjotp, jøts ja wyaañ:
—Legión øø nxøøw, ja'agøjxp ku
øø nnamayi.

¹⁰Yikxon idø'øn ja
tjanchminuu'kxa'jky ja Jesús, jøts
idø'øn kyayikajxpidsøømt jam
naxjotp ma ja wyinaty chøøni.

¹¹Jøts kumi jamdam magyuch
wyinaty tyimyjøø'kxwidejtmidi
jam kojpk wingon, ¹²xjats ja miku'
ñuu'kxaktøø, jøts ja wyandøø:
—Tanigajxk øøts yø kuch; wan
øøts jam ttøki.

¹³Xjats ja Jesús tyajky ja tiy'ajtin,
yikjajt idø'øn ja jade'en, winets ja
miku' tmajtstuttøø ja jaa'y, jøts
kuch ja tñimajtskojtmidi, ja' ja
tyatøjkidøø. Namajtsk milin idø'øn
ja kuch jam wyinaty tyanidi,
ja'ats kø'øm ñanktyejmidøø jap
jaa' jutjøtpy jøts ja nøøjøtpy
tyimñaxkidaktøø, japts ja
ñøøjøø'kxkøxtøø.

¹⁴Xjats ja jaa'y ojts kyakøxti
pøn jam wyinaty kuch'ejxtip, jøts
ja t'atsnimadya'akwa'andi jam
møj kajpjt, jøts nayide'en jam
kamjotp. Winets ja jaa'y myendøø,
jøts ja t'ejxwa'andi tñijawiwa'andi
ti dø'øn wyinaty tø tyuñi. ¹⁵Ja
Jesús idø'øn ja ñimendøø, winets
ja ojts t'ejxti ja jaa'y pøn wyinaty
t'ukmøøt'ajtp ja miku' jøts ku
ja jam chinaañi wet xøøw, tø ja
yikxon wyejni kyajni; winets ja
jaa'y yjanchø'jkidøø. ¹⁶Pøn ja jaa'y
wyinaty tø twin'ejxti, ja'ats ja
tñimadyaktøø sa jaty ja wyinaty
tø yjaty tø kyubety ja jaa'y pøn

tmøøt'ajtp ja miku', jøts maagyuch ja nayide'en tñimadyaktøø ku ja wyinaty tø y'oo'køjxnidi. ¹⁷Winets ja tminuu'kxakaktøø ja Jesús jøts wan ja jam tyimbyidsimy etjotp midi ja ñax'ajttip.

¹⁸Xjats ku ja Jesús tyøjkiyii'ñ jam barkijotp, winets ja jaa'y ja ñimaajyøø midi ja miku' wyinaty jekyip t'ukmøøt'ajtp jøts ku ja pyadsoonwa'añiyi. ¹⁹Xjats Jesús ka'ap tkupijky, yide'en ja tñimaay: —Nøjkx mdøjkwindum, ninøjkx mmigu'uk jøts xukmado't ku Dios tø mjanchpudøkiyi, tamimadya'ak sudso Dios tø m'ayo'ixxyi.

²⁰Xjats ja jaa'y ojts ñijky, jøts ja tñimadyakwidejtøjkiyii'ñ kajp kajp jam Decápolis etjotp sa Jesús ja wyinaty tø yjanchpudøkiyi; winets jaa'y ja ñigyumaap tjanchja'widøø.

Ja Jairo ñøøx, jøts ja tø'øxyøjk pøn ja nwindson'ajtim Jesús wyet ojts ttojni

²¹Xjats ku ja Jesús wyimbijty jap barkijøtpy, ku ja ojts ñijky jam nøøba'am, winets mayjaa'y ja jam ñimejnøø, jøts ja Jesús jami tyaañ. ²²Tø dø'øn ja jam wyinaty tyañ ku jaa'y jam tu'uk yja'ljty midi yik'ixpøjkp jam tsaptøjkjotp. Jairo, ja' ja xyøøw'ajtpy. Xjats ku ja t'ejxpaajty ja Jesús, winets ja ñagyuxendyaajkøø jam Jesús wyindum ²³jøts ja tjanchminuu'kxaajky, yide'en ja tñimaay:

—Jotkøjxnip øts n'u'nk xjap; men mgø' xanixajy, jøts myøkpøkt jøts yjujky'att.

²⁴Xjats ja Jesús ojts tpanijky ja jaa'y; namay ja ñøjkxti, may jaa'y ja janchpadsoo'nøø, yikxon

ja yjanchyik'atejmuiky. ²⁵Jamts ja tø'øxyøjk wyinaty tu'uk jam mayjaa'yjotp midi wyinaty pøjkp, myakmajtsk jumøjtíp taxnaxyi ja wyinaty tø pyaajtniyi, jade'en jumøjt ja wyinaty kujk tmi'ity ja pa'am. ²⁶Yikxon ja wyinaty tø tku'ayowi ja pya'am ku tsøyibi ja may tjayiktuñ, tø myeeñun'k ja wyinaty tyik'oo'køjxni pøni wine'en ja jam wyinaty tmøødi, jøts niwine'en ja wyinaty tø tkadamøkpiky, ne'egi ja pa'am yjinax'adøtsni. ²⁷Xjats ku ja ojts tmadøy jøts ku yiknimadya'aky ja Jesús, winets ja tpamiñ jap mayjaa'yjotp, jøts ja ttojni ja wyet. ²⁸Kumi yide'en idø'øn ja ñawya'añiyi: “Ja'ayi øts wyet inet yø ndojnit, tso'okp øts inet jatyi.” ²⁹Xjats ku dø'øn ja jade'en ttuñ, winets ja taxnaxyi jatyi y'amøkiyii'ñ; tyimyja'wiyii'ñ ja kø'øm jøts ku ja wyinaty tø chø'øky ku pya'am ja wyinaty tø ñaxy.

³⁰Xjats ja Jesús tja'wiyii'ñ, jøts kudam ja wyinaty tø tyiktsø'øky tu'uk ja jaa'y ku ja myøk'ajtin ja wyinaty tø tyik'awa'añ; xjats ja t'ejxwimbijty ja mayjaa'y, jøts ja ojts tyikty yide'en:

—¿Pøn øts nwet tø xojni?

³¹Winets ja pyabøjkpitøjk y'adsoji: —Jabi kawine'ents ja jaa'y mjanch'atejmuky, jøts mjanch'ukwa'añ: “¿Pøn ø xomp?”

³²Ejxwidejtp idø'øn ja Jesús, ja' ja tyimy'ejxwampy pøn idø'øn ja wyinaty tø yjatyimy'uktøni.

³³Winets ja tø'øxyøjk tsø'øgi yjanchyikmibejniiyi, ñija'wipts ja' jøts ku ja wyinaty ja tyaxnaxyi tø ñaxy, xjats ja ojts twinguxanaay'øyi

ja Jesús, tyamimadyakøjx ja tuki'iyi pøni sa jaty ja y'ejxi tyiyi. ³⁴Winets ja Jesús tnimaay ja tø'øxyøjk:

—Ja'agøjxp u'nk tø mdsø'øky ku ø tø xjanchjawī. Nøjkxni, Dios mgunu'u'kxip, jøts kidi pa'am m'ukpaajtñiyi.

³⁵Íxammim ja Jesús jade'en wyinaty wya'añ, ku jaa'y jam yja'ttøø midi wyinaty tso'ondip jam mōjaa'y tyøjkwindum, ja mōjaa'y midi wyinaty tump jam tsaptøjkjotp, xjats ja yiknimaay:

—Tø ja mnøøx y'oo'kni. ¿Tiku yø windsøn nugo xyikjotkøjx'adi'ich?

³⁶Myadøøpy idø'øn Jesús ja' ku ja mōjaa'y jade'en yiknøjmi, xjats ja tnimaay:

—Kidi mdsø'øgi; ja'ayi amumjoojt xjanchjawit.

³⁷Jøts ja øjts ñøjkxti, ka'ap ja Jesús tkupijky ja mayjaa'y jøts ja myøøtwidetiyit, Pedro ja nugo myøøt'ajt, møøt ja Jacobo, jøts ja Juan midi ja Jacobo y'uch'ajtpy.

³⁸Xjats ku ja jam yja'ttøø ma ja jaa'y jam wyinaty chøøni pøn tump tsaptøjkjotp, winets ja øjts t'ixy jøts ku ja jaa'y nugo xem yam y'adøtsnidi, pømbi jap waani yaxp, jøts pømbi jap janch møk yaxp. ³⁹Xjats ja Jesús tyøjkii'ñ jap tøjkjøtpy, jøts ja tnimaay ja jaa'y:

—¿Tiku jadine'en mna'amdi, jadits ku mya'axti? Ka'ap yø kiixyu'nk y'øøky, maap yø'.

⁴⁰Winets ja jaa'y ja øjts tnixe'ekti. Xjats ja Jesús t'ixkajxpidsømgijxy ja jaa'y, nugo u'nkteety u'nktaak ja øjts tmøødi jøts ja pabøjkpitøjk midi ja jam wyinaty myøøt'ajtpy, xjats ja tyøjkii'ñ ma ja kiixyu'nk

jap wyinaty, ⁴¹jøts ja øjts tnixaji kyø'køjxp, yide'en ja tnimaay:

—Talita, cumi —yide'en idø'øn ja tijy: Mets u'nk idø'øn nnimaapy, pidø'øk.

⁴²Xjats ja kiixyu'nk jatyī tyanaagyukiyii'ñ jøts ja yø'øbyijky jadigojk, makmajtsk ja yjumøjt ja wyinaty. Winets ja jaa'y yjanchø'jkityigøødyøø ku ja jade'en t'ejxtøø. ⁴³Jøts ja Jesús møk'ampy t'ane'emy ja jaa'y, jøts ka'ap pøn ttuknijawidit ku ja kiixy jade'en wyinaty tø yjujkpyiky, yide'en ja mōjaa'y yiknimaadyøø jøts wan kyaaky tmo'odi ja kiixyu'nk.

Ku ja Jesús yja'jty jadigojk Nazaretit kajpjotp

6 Xjats ja Jesús jam chøø'ñ jøts ja ñøjkxnimøø jadigojk y'etjotp, ja pyabøjkpitøjk ja myøøtnøjkx. ²Xjats ku tpaajty ja poo'kxin xøøw, winets ja yik'ixpøjktøjkii'ñ jam tsaptøjkjotp. Jøts ja mayjaa'y pøn ja wyinaty patmadojyiyip, ñigyumaap ja tyimya'widøø ku ja jade'en yik'ixpiky, xjats ja wyandøø:

—¿Ma yø jade'en tø y'ixpiky? ¿Ti wijy'ajtin yø jade'en tø yikmø'øy, jøts sudso yø jade'en ja tunk tjaty midi naxwii'ñit jaa'y ni tu'ugin kyajajtip? ³¿Ti kidi ya'at ja tsajtspi, ja Mariyixi yø y'u'nk, ja Jacobo y'ajch, møøt ja José, møøt ja Judas, jøts ja Simón? Pø yø'øxi ja y'ajch'ajttip, jøts nayø' ja kiixyuna'jk y'ay'ajttip pøn ya tsinaadyip, ¿kidi?

Jade'en ja wyandøø, xjats ja jade'en tkamibøjkidøø ja Jesús

y'ixpøjkin. ⁴Winets Jesús ja ñimaajyidøø:

—Niduki'yiyi jaa'y twindsø'ogidi ja Dios kyugajpxy, ja'ayi ja nugo kawindsø'jkiyip pøn ja myigugajp'ajtpy, pøn ja møøt tyukjaa'y'aty, jøts pøn ja myøøtsinaapy jam tyøjkjotp.

⁵Xjats ja jam jade'en niti tkatuuñ, nugo ja waani tyiktsøøjky ja pamaa'y ku ja ojts tkønixajy. ⁶Jøts nugo ja jadi'iñi tkumaa'yiyii'ñ tkudajiyii'ñ ku jaa'y ja kyajanchja'wiyøø. Xjats ja jade'en kajp kajp wyidijty ma jaty ja kajp jam wyinaty wingon tyañ, jamts ja yik'ixpijky.

Ku ja Jesús tkexy ja pyabøjkpitøjk kajpxwa'kxpi

⁷Ku dø'øn ja wyinaty jade'en tø yik'ixpiky, winets ja tyaajxyii'ñ ja myakmajtskpi jaa'y, jøts ja tpagejxy namajtsk jaty, ojts ja tkutujkmøøgyxy sudso ja kuwani tyikpidsø'ømdit ja miku'. ⁸Yikxon ja ojts t'ane'emy jøts ja niti tkako'ondit ñiduu'yø'øyik, nugo tyajk ja ja'ayi kyaptip. Ka'ap ja ti tminøjkxtit, ni pejni, ni tsapkaagyí, ni meeñi, niti tkako'ondit. ⁹Nugo kyø'øku'nk ja ja'ayi ttuktawa'agidit, jøts nijan tu'ugyi twetstit, ka'ap majtsk, jade'en ja yik'ana'amdøø.

¹⁰Xjats ja yjaaktyimyiknimaadyøø:

—Ku muum tøjkjøøjty mdøkidit, tu'ugyi mja'ta'aktit, jam idø'øn mja'attit mdsøndit kunim mdsøndit jam kajpkøjxp, winetnimts mbidsø'ømdit jam.

¹¹Jøts pøni magajp mgayikupøkt, pøni ma pøn niwine'enin mgapatmadoowa'añidi, jøts ku

jam mdsøndit, winets pu'ux xwinaptit mdekyøjxp, jøts jade'eñi xuk'ejxtit jøts ku jade'eñi tø mnañiwa'achidi. Janch øts idø'øn nwa'añ, janch meets idø'øn nnøjmi, ku Dios mye'ent tu'ukpi xøøw jøts tiidyunwa'ant ja jaa'y, winets ja kajp nøjkk jinaxy yiktiidyuñ pøni ma mgayikupøkti, jøts ne'egi ka'ap ja Sodomit kajp møøt ja Gomorrit kajp jade'en nøjkk yiktiidyundi sa ja nøjkk yiktiidyundi.

¹²Xjats ja pyabøjkpitøjk ojts choondøø, jøts ja ojts yide'en kya'amaawiyidetti jøts wan ja jaa'y chinaa'yin tyiktigatsti, wan tja'dyigøøgyøxti tuki'yiyi ja kya'øyjaa'y'ajtindi pøni sa ja wyinaty tø chøøni. ¹³Jøts may ja nayide'en tyikpidsømdøø ja miku' midi jaa'y jam wyinaty myøøt'ajttip, jøts ja nayide'en tyiktsøktøø may ja pamaa'y ku aceite ja ojts ttajaaxti.

Ku ja Juan Bautista ja o'jkin tpaajty

¹⁴Xjats ja windsøn Herodes ja tnmadøøy ku ja Jesús øy pøn jaa'y ñija'winiyi jøts ku ja tyikutuky, winets ja Herodes wyaañ:

—Ja Juan midi ja jaa'y ojts tyiknøbety, ja' inet tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

¹⁵Xjats jadu'ukpi jaa'y ñømidi:

—Elías ja'.

Jøts pømbi wamip:

—Dios ja' kyugajpxy, nayide'en sam jekyip myemidi ja Dios kyugajpxy.

¹⁶Winets ja Herodes wyaañ ku ja jade'en tmadøøy:

—Ja Juan inet ja' pøn øts ojts nnankyajtspøødyi ja kyubajk, ja' inet yø tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy.

Jade'en ja Herodes wyaañ.

¹⁷Kumi ja' ja wyinaty tø tsumy, ja' ja wyinaty tø tkõwiiñ tprakwiiñ jap puxøjkjõtpty ja'agøjxp jøts ja Herodías yjotkujk'att, ja tø'øxyøjk pøn ja Felipe jawyeen y'atsnidø'øxy'ajt, pøn ja Herodes wyinaty tø t'atskap'aty. Ja'ats ja Herodes nugo myøøtsinaapy. ¹⁸Paty ja Juan ja wyinaty yide'en tø ñii'mxyi:

—Ka'ap kyutukyi jøts m'uch ja ñidø'øxy nugo xmøøt'atit.

¹⁹Xjats ja Herodías wyinaty jade'en tø tjanchmi'ambiky ja Juan jøts ja tyimyik'ookwa'añ, xjats ja ka'ap tmiwinmaa'nbyaaty sudso ja t'ukyik'ookt; ²⁰kumi ñija'wip ja Herodes wyinaty jøts ku ja Juan wyinaty øy tsuj yjaa'y'aty ku pøky tkamøødi, paty ja ttsø'øgi jøts paty ja ñidø'øxy ja sa tkaduktuñ. Pyatmadoojip yikxon ja kyajpxy ku ja Juan janch tsuj myadya'aky, øy ja mabaat tjaganimadøy. ²¹Xjats ja tiempi tpaajty ku ja Herodías jotkumoni wyaañ sudso ja tyik'ookt ja Juan. Winet et ja Herodes twaadsøøy ja tyumbitøjk migaabyi mi'ukpi, ja'agøjxp ku syandi xøøw ja wyinaty tyiknaxy. Ja may soldadi windsøn ja wyaadsoow møøt ja riki jaa'y, jøts nayide'en ja møjaa'dyøjkti pøn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip Galilea. ²²Winets ja Herodías ñøøx tyøjkiiyi'ñ jap ma ja jaa'y jap wyinaty kyaydi y'uukti jøts ja jap y'ejch, xjats ja Herodes ja ojts tjanchuj'ixy ja y'ajtsk, nayide'en ja jaa'myidi pøn ja jap wyinaty myøøtkaapy. Winets ja tniimaay ja kiixy midi jap wyinaty tø y'ech:

—Amidook øts pøni ti mdsøjkpy, nyakp øts inet øy midi.

²³Ojts Dios ja ttuk'ixy jøts ku ja tmo'ot pøni ti ja kiixy kø'øm y'amidøøpy, pikta'aky paat kutujk paat ja kukwa'kxy tyakwa'añ.

²⁴Xjats ku ja kiixy jade'en tmadøøy winets ja pyidsiimy, jøts tyaak ja t'atsniimaay:

—¿Ti n'amido'op?

Xjats ja ojts ñii'mxyi:

—Ja Juan kyubajk m'amidoojyip pøn ja jaa'y tyiknøbajt.

²⁵Winets ja kiixy jatyi tyøjkiiyi'ñ nay jap ma ja windsøn jap wyinaty, jøts ja tniimaay:

—Ixyamyi ndsøky ja Juan kyubajk pøn jaa'y tyiknøbajt, ja' øts kyubajk xmøøjyip texyjøtpy.

²⁶Winets ja windsøn yjanchjotmay'oo'kpijky ku ja kiixy jade'en wyaañ; jøts kumi tø ja wyinaty Dios ttuk'ejxni jøts ku ja tyakt tuki'iyi pøni ti ja kiixy y'amidøøpy, tø migaabyi mi'ukpi ja wyinaty jade'en tmadowdi, xjats ja jade'en sa tkanimaay, kyupøjk ja' midi idø'øn ja kiixy wyinaty y'amidøøpy. ²⁷Jatyi syoldadi tu'uk tkejxy pøn wyinaty y'ejx'ejtip, jøts ja t'atsyikwinajkit ja Juan kyubajk, jøts tyikme'ent møkta'aky'ampy. ²⁸Xjats ja soldadi chøø'ñ, jøts ja ojts ñijkxy jap puxøjkjõtpty, japts Juan kyubajk ja ojts tkajtspo'jtiiyi, jøts ja tyikmiiñ texyjotp. Jade'en ja kiixy ja yikømmøøy, jøts ja jade'en tmøøy ja tyaak.

²⁹Xjats ku ja Juan pyabøjkpitøjk ñija'wiyøø, winets ja yikpøjkjønøø, ojts pyabøjkpitøjk ja yikpidø'øgiyi, ja' ja ojts yiknaxøkiyidi.

**Ku ja Jesús tyikaay ja
nimagoxk milbi jaa'y**

³⁰ Xjats ja Jesús ja kyudanaabyi tminabyaajtøø, jøts ja ojts tyamimadyakixyi ti jaty ja wyinaty tø ttundi, jøts ti ja wyinaty tø ttuk'ixpøkti ja jaa'y. ³¹ Xjats Jesús ja tniimaay:

—Mendi, wan tjaa'myindi poo'kxpi ma et abak.

Ja'agøjxp idø'on ja jam jade'en ñøjkxwa'andi ku ja mayjaa'y ja myiyø'øwyimbityidi myiyø'ø'y'adijyidi, niwine'enin ja yikxon kyakaydi kya'uukti.

³² Winets ja barki ja ttatøjkidøø, jøts ja ñøjkxtøø abak etjotp. ³³ Mayjaa'y ja y'ejxidøø ku ja jade'en choo'ndøø. Yik'ejxkajp ja Jesús; xjats ja choo'ndøø pujtpim, kawinaak kajp ja jaa'y jam ñøjkxtøø jøts ja ojts t'anajxukti ja Jesús, jawyeen ja mayjaa'y jam ne'egi yja'ttøø ma ja wyinaty y'ukja'atwa'andi. ³⁴ Xjats ku ja jam yja'ttøø, ku ja Jesús pyidsiimy jap barkijøtpy, winets ja t'ejxpaajty ja mayjaa'y, jøts ja ojts t'ayo'ixy ku ja jam yik'ayowim tyanidi mabyorreegin midi ñi'ejxpi ka'ejtp; jøts ja tyik'ixpøjktøjkiyiñ, jeky ja tyik'ixpijky. ³⁵ Xjats ku ja et chuu'ñøø, winets ja pyabøjkpitøjk ja wingon ñimejnøø, jøts ja ñimaajyøø:

—Tøts ja et chuu'ni, pø ka'apts ya pøn chøøni. ³⁶ Kajxni yø jaa'y, wan tñøjknidi kamjøøjtjy, wan tñøjknidi ma kajp wingon, jamts tju'udyit ja jii'kxy, kumi janch yu'oo'knidip yø'.

³⁷ Winets ja Jesús y'adsøø yøts ja wyaañ:

—Ka'ap idø'on mwa'ant, mo'odi chapkaaky, yikaydi.

Xjats ja pyabøjkpitøjk wyandøø:

—¿Nøjkxp øøts jøts øøts tsapkaaky n'atsju'uty majtsk magø'pxy denario, jøts øøts yø jaa'y nyika'aty?

³⁸ Winets ja Jesús wyaañ:

—¿Ja winaak jap mdsapkaaktyi? Nøjkx x'ats'ejxti.

Xjats ku ja t'ejxtøø, winets ja tniimaadyøø:

—Magoxk ja tsapkaaky jap jøts majtsk ja ajkx.

³⁹ Xjats ja Jesús tyikutujky jøts wan ja jaa'y wanjaty t'ixa'akti jam tsuxk miyjotp; ⁴⁰ winets ja jaa'y y'ixaktøø tukpiky jaty, pømbi niwixikxmyajk ixaktøø, jøts pømbi nimago'pxy. ⁴¹ Xjats ja Jesús magoxk tniyajiyiñ ja tsapkaaky jøts majtsk ja ajkx, winets ja ojts tpat'ixy yø tsajp, jøts ja ojts tkunuu'kxy ja tsapkaaky xjats ja ojts ttukwa'kxy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tmø'ø yøts ja ttagama'adyit ja jaa'y jøts ja tyikwa'kxidit. Tuki'iyi ja jaa'y ajkx yiktagumaagyøjxtøø, ojts ja yikmøøgyøxti, ⁴² xjats ja kyaadyøø ku'uxyi; ⁴³ winets ja tsapkaaky windank makmajtsk kach yikpøkmujky møøt ja ajkx windank. ⁴⁴ Janch namay ja jaa'y jam wyinaty yjøø'kxti, ja yaa'dyøjk ja yikmachodøø nimagoxk mil.

Ku ja Jesús yø'ø y jam mejwyingøjxp

⁴⁵ Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tkugajxigyijxy jap barkijøtpy, jøts ja ojts tyiknijky jawyeen jam Betsaida, kyajxjawyeeni jaa jøts ja nøø ja ttanaxtit. Xjats ja yjaaktaañ jøts ja jaa'y ja tminawya'kxiti.

⁴⁶Xjats ku ja jade'en tminawya'kxøø ja mayjaa'y, winets ja ñijxxy Dios'ajot'ajtpi kojpkøjxp. ⁴⁷Jøts ja barki jam ja wyinaty kujk ñaxy mejkyujk'am ku ja et kyoodsiyi'ñ, jøts ja Jesús jam wyinaty nadyu'uk tø tyañ jam naxkøjxp. ⁴⁸Xjats ja ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk jøts ku ja ka'ap y'ukmaa'niyidi sudso tkaaptit ja nøø, ja'agøjxp ku ja poj wyinaty yø'y wimbet'ampy. Xjats ku yjøpkyoost'ajty winets ja Jesús ojts tñinijxxy wingon ja pyabøjkpitøjk, jadi'iñi ja nøøwingøjxp yø'y, jøts tyimy'ukwinaxwampy ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty. ⁴⁹Ku ja ojts y'ejxpaadyi jøts ku ja yø'y jam nøøwingøjxp, winets ja pyabøjkpitøjk yjanchabaagaktøø, miku' ja wyinaty tø tyimwyinmaydi; ⁵⁰kumi tø ja wyinaty niduki'iyi t'ejxti, janch tsø'jkidip ja!. Xjats Jesús ja ojts myigajpxyidi, yide'en ja ojts yiknøjmidi:

—iJotmøkpøkti; øts idø'on, kidi mdsø'ogidi!

⁵¹Xjats ja kyøxpejty jam barkijotp ma ja jam wyinaty, jøts ja poj jaty ñajxy; ñigyumaap ja tyimya'widøø, ⁵²kumi ka'anin ja wyinaty tñijawidi yikxon pøni pøn ja Jesús, øy ja tsapkaaky ja! t'jayikmayi, janch kujuun idø'on ja'adi, ka'ap idø'on ja tja'gyukidi.

Ku ja Jesús tyiktsøøjky ja mayjaa'y jam Genesaret

⁵³Xjats ja ttanajxtøø ja mejy, jøts ja ojts yja'atti jam Genesaretit jaa'y y'etjotp, jamts byarki ja ojts tmixojtspatti nøøba'am. ⁵⁴Ja'ayi ja pyidsømdøø jap barkijøtpy, winets

ja Jesús jaty yik'ejxkajpy. ⁵⁵Jøts ja jaa'y jaty ttukmadow'abidsømdøø ja myigu'uk ma jaty ja kajp jam wyinaty jøts ku ja Jesús tø yja'aty, xjats ja jaa'y tkiyja'tpinibøjkidøø maabajtkøjxp ja pamaa'y ma ja jam wyinaty tñijawidi ja Jesús. ⁵⁶Jøts ku ja Jesús yja'ljty ømyadsowi, ku ja tniyø'øyi ja kajp møj mutsk, uk ku ja yja'aty kamjotp, ejtp idø'on ja jaa'y tuu'am tpikta'akti ja pamaa'y, jamts ja tminuu'kxa'akti ja Jesús jøts wyetpaa' ja wine'enin tyukpaadidit; jøts pøni pøn ja wet paa'jtjyip, jaty ja cho'okti.

Ja ka'øwyinmaa'ñ ja jaa'y tyikpøkyajtp

7 Winets ja Jesús yiknimiñ ma ja jam wyinaty, ja fariseotøjk ja ojts ñimiñi møøt ja kajpxwejpitøjk, pøn jam wyinaty winaagin tø choondi Jerusalén. ²Ja'ats t'ejxtøø kudam ja Jesús pyabøjkpitøjk kyøbujti ku kyaydi, jøts ka'ap idø'on ejxim ja møjjaa'y chinaa'yin, ja'agøjxp ja ojts wenk tñigajpxti tñimadya'akti. ³(Kumi yide'en ja fariseotøjk kostumbri tmøøt'atti jøts nayide'en ja myigu'uk israelit jaa'y, ja' idø'on ja pyadundip pøni sa jaty ja møjaa'dyøjk wyinaty tø y'atsøonidi, ka' pøn kyay kunim ja kyagøbujti may ojk, winetnimts ja wa'ats ñayjawiyidi. ⁴Nayide'en pøni pøn maayjøtpy tsoo'mp, jøts pøni ku ja ka'ap kyøbujñim kawinaak ojk, ka'ap ja nayide'en kya'aty. May idø'on ja kostumbri jade'en midi ja pyadundip, ejtp idø'on yikpujy uujk'iñ, tsajpts'øøy, møøt texy tas midi tum pujx, jøts maabajt, jade'en

ja wa'ats tyik'etti.) ⁵Paty fariseotøjk møøt ja kajpxwejpitøjk tnimaadyøø ja Jesús:

—¿Tigøjxp ku yø mbabøjkpitøjk jade'en ja kyø' tkapujti ku yø kyaydi sa ja møjaa'y chinaa'yin wya'añ?

⁶Xjats ja Jesús y'adsøø yøts ja wyaañ:

—Meets win'øø'mbi, yikxon ja Isaías midi Dios kyugajpxy'ajtpy ojts tja'ay ja Dios kyajpxy ku ja wyaañ:

Nugo yø jaa'y jade'en y'aaw ttakajpxy ku øts yø xwindsø'øgi,

jøts niwine'enin øts n'ayuujk yø xkaja'gyukiyi.

⁷Niti yø kyawa'añ jade'en, øy øts yø mabaat xjawindsø'øgi, ja'agøjxp ku tyikyø'ødyi ja jaa'y ixpøjkin jøts wya'andi kuts ja nja'aji.

⁸Nayide'en ja Jesús wyami:

—Jøts meets idø'on jade'en, kumi jade'en meets Dios kyutujk x'ixwejtsi, jøts xpadundi midi jaa'y kyostumbri'ajtpy: ja texpyujk, ja taspujk, jøts pøni ti jaty meets jade'en mdumpy.

⁹Jade'en ja tnimaay:

—Janch wijy mee mnayjawiniyi jøts ku mgostumbri jade'en xpadundi, m'ixwijchp meets ja Dios kyutujk. ¹⁰Øy ja Moisés yide'en yjawaañ: “Windsø'øgi mdeety mdaak”, jøts “Pøni pøn tyeety tyaak tka'ømyigajpxp, wan ja jaty t'øøky.” ¹¹Jøts ku meets, mdanigutujk'ajtpy meets ja jaa'y, ka'ap idø'on tyimy'aguwanikøjxpi jøts ja tyeety tyaak ja tyimwyindsø'øgit, wan ja tnøjmidi ja tyeety ja tyaak: “Ka'ap inet

ixyam nbudøkit, ka' ti nmo'owa'añ, ja'agøjxp ku øts nbikta'aky tmøøt'aty Corbán.” (Corbán, ja' tyijpy ayuujk, tø ndamiyøxy ja Dios tuki'iyi nbikta'aky); ¹²jøts ku ja jade'en wya'añ, nijuunits meets ja xka'uktukpudøjkyini ja tyeety ja tyaak. ¹³Jade'en'ampy meets ja xka'ukyikmøjtøjkiñi ja Dios kyajpxy, ja'agøjxp ku ja mgostumbri xuk'ixpøkti xem yam ja u'nk ja una'jk, jøts nayide'en ja mdsinaa'yin xyikyø'ødyi.

¹⁴Xjats ja tyajxmujkøjx ja jaa'y jadigojk, jøts ja tnimaay:

—Patmadooik øts ni'ijtyi, jøts xnimado'odit tu'uk ja ayuujk:

¹⁵Niti jii'kxy jaa'y kyayikpøkpyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy. Ja' jaa'y yikpøkpyajtip midi tsoo'mp jam anmija'winjotp. ¹⁶Madowdi yikxon, pø jamxi mdatskti, yø'øts mdamado'odip.

¹⁷Xjats ku ja Jesús tminawya'kxøø ja jaa'y, winets ja tyøjkiyiñi tøjkjøtpy, japts pyabøjkpitøjk ja ojts yiktiyi ti ja'abi madya'aky jade'en tyijpy. ¹⁸Xjats ja tnimaay:

—¿Ni meets paat yø xkanimadooni? ¿Ka'ap nxijawidi ku jaa'y niti jii'kxy kyayikpøkpyetyi ku jaa'y ti tjii'kxy? ¹⁹Ka'ap jii'kxy tyøki anmija'winjotp, maatsjotp ja jii'kxy tyøki mā ja tinch, jøts pyidsimy ku jaa'y niijxxy nawyiyø'øyibi.

Jade'en idø'on ja ojts tnigajpxy jøts ku jii'kxy tum wa'ats midi yikjøø'kxp, ka' yikpøkpyety.

²⁰Yide'en ja wyaañ:

—Ja' jaa'y yikpøkpyajtip midi pidsoomp y'anmija'winjotp. ²¹Kumi jam pyidsimy ja ka'øwyinmaa'ñ

ku jaa'y kya'øwyinmay, jam pyidsimy ku jaa'y ñiyaaly ñidø'øxy ñabyøjkxiyidi, ku nadyu'uk jaa'y ñamyøøt'atyidi, ku jaa'y yikjaa'y'øøky, ²²ku jaa'y myeech, ku jaa'y wenk jaa'y pyikta'aky tsojkiyi, ku jaa'y ti tka'ødyuñ, ku jaa'y tyaay'aty, ku jaa'y najts'aaw najtsjoojt yjaa'y'aty, ku jaa'y myigu'uk ti ttami'ama'at'aty, ku jaa'y pyagajpxy, ku jaa'y ñamyikexyi, ku jaa'y niti tkawinmay. ²³Tum anmija'winjotp yø ka'ødyunk jade'en chøøñ midi jaa'y tyikpøkpyajtp.

**Ku ja Tiro t'øxyøjk
tjanchja'wiyii'ñ ja Jesús**

²⁴Xjats ja Jesús jam chøø'ñ jøts ja ñijkxy Tiro jøts Sidón, jade'en ja et jam txøøw'aty ma dø'on ja ñijkxy. Xjats ku tøjk ja jam tpaajty jamts ja tyøjkiiyi'ñ, ka'ap ja pøn t'uktuknijawiywa'añ ku ja jam. Ma ka'ap ja jade'en yjajty ojts ja jaty yiknijawi. ²⁵Jaty t'øxyøjk ja tu'uk ñija'wiyøø pøn ñøøxu'nk jam wyinaty miku' tmøøt'ajtp; ja'ats jam meen jøts ja wyinguxanaajyi. ²⁶Ojts ja t'øxyøjk wya'añ jøts ja Jesús tyikpidsø'ømt ja miku' mididi ja kiixyu'nk jam wyinaty myøøt'ajtpy, sirofenicyit jaa'y idø'on ja t'øxyøjk pøn jam jade'en meen, jøts griego ayuujk ja kyajpxy. ²⁷Xjats ja Jesús y'adsøø jøts ja wya'añ:

—Jawyeen øts ja israelit jaa'y nbudøkit, jøts meets ix'oojknim.

²⁸Winets ja t'øxyøjk y'adsøø jøts ja wya'añ:

—Janch jade'en teety, ka'ap kyajjade'eni. Jade'en øts ixyam nnayjawiyi ejxim ja uku'ngin, jøts

ja israelit jaa'y ndejint ejxim jaa'y una'jkin kyaydi, jøts ja kyaaky abu'xk tyika'adi jøts ja uku'nk ja jaty tkaamyuky. Paty teety nnøjmi jøts mdu'ump may'ajt jøts ø xpuðokit.

²⁹Xjats ja Jesús tnimaay ja t'øxyøjk:

—Janch idø'on mwa'añ; nõjkxti. Tø ja m'u'nk ja miku' myajtstuujtniyi.

³⁰Xjats ja t'øxyøjk ojts ñijkxy tyøjkjotp, kuts ja jam yja'aty jøts ja ñøøxu'nk ja tpaajty maabajtkøjpx. Ka'ap miku' ja wyinaty t'ukmøøt'ajtni, tø ja wyinaty myajtstuujtniyi.

**Ku Jesús ja nat jaa'y
tyatsk tyik'awajtsiyi**

³¹Xjats ja Jesús jam choo'ngojmøø Tiro, jøts ja ñijkxy Sidón, tyimñajxts ja jam jøts magyajp ja ttanajxy jam Decápolis etjotp, jøts ja yja'jty ma ja mejy txøøw'aty Galilea. ³²Jamts jaa'y jadu'uk yiktaniamiñ pøn wyinaty nat, pøn wyinaty atoojts, ka'ap ja y'øgyajpxy, winets ja yiknimaay jøts ja kyø' ja ttanixajt jøts ja tyiktso'okt.

³³Xjats Jesús ja ojts abiky tsoo tyiknijkxy, ojts ja nadyu'uk tjíway ma ja mayjaa'y jam wyinaty, jøts kyøtsa'jx ja ojts tkudeji jap nat jaa'y tyatskjøtpy, ojts kyø' ja ttsujwyey jøts jaa'y tyoojts ja ojts ttpaajti.

³⁴Winets ja Jesús chajp'ixy, jøts ojts myøkxejy, xjats wya'añ:

—iEfata! —midi ayuujk tyijpy: iAwa'ats!

³⁵Winets ja nat jaa'y jaty ja tyatsk y'awaajch, jøts ja tyoojts nayide'en y'øiyii'ñ, xjats ja

jade'en kyajpxpijky øy, ojts ja yikxon y'awijy. ³⁶Winets ja Jesús yikxon ojts t'uk'ane'emy jawyeen ja mayjaa'y jøts ja pøn ka'ap ttukmado'odit; ku ja jade'en tnimaay, ne'egi jinaxy ja ojts tnimadya'akti. ³⁷Xjats ja jade'en ñigyumaap tjawidi, yide'en ja wyandøø:

—Tyum'ødyumpy øy ti; yikmadøøpy nat jaa'y, jøts yik'awijpy uum jaa'y.

Ku ja Jesús tyikaay ja ñimaktaxk milbi jaa'y

8 Winet ets mayjaa'y jam wyinaty tø ñamyukyidi, jøts ja kyaajyik ja kya'etti. Xjats ja Jesús tyaajxiyii'ñ ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

²—Njanch'ayo'ijxpy øts yø jaa'y, kumi tyigøøkxøowyip øts yø ya xnimenidi, jade'en øts yø ya kujk nmøøtsinaañidi jøts ja kyaaky tø kyøjxnidi. ³Ku øts inet yø ayuu axøøw njakaxt jam tyøjkjotp, jadi'iñi net yø muum yjotkøjxnidit tuu'ajy, kumi ja winaagin pøn tø choondi jagam et.

⁴Xjats pyabøjkpitøjk ja ojts y'adsøy, jøts ja ñimaajyøø:

—¿Sudso yø jaa'y ya yjanchka'adyit, pø ka'ats ya pøn chøøni?

⁵Winets ja Jesús tyiktiiy ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja tnimaay:

—¿Winaak tsapkaaky jap xmøødidi?

Winets ja wyandøø:

—Wixujk.

⁶Xjats Jesús tnimaay ja jaa'y jøts wan t'ixakøxti jam naxkøjxp, winets ja tnixajiyii'ñ ja tsapkaaky,

jøts ja ttamøja'wiyii'ñ ja Dios. Xjats ja ojts ttukwa'kxy ja tsapkaaky jøts ja tmøøy ja pyabøjkpitøjk, winets ja ttagumaadyøjkidøø ja jaa'y. ⁷Jamts winaagin ja mutsk ajkxu'nk ja wyinaty tmøøt'ajtmidi, ja'ats ja Jesús ojts tkunuu'kxy, jøts pyabøjkpitøjk ja ttaguwa'aniiyii'ñ jøts wan ja jaa'y ja ttagumaagyøxti. ⁸Xjats ja jaa'y ni'ijtyi kyaagyøjxtøø, ojts yikpøkmuky wixujk kach. ⁹Jøts ja jaa'y pøn wyinaty tø kyaydi, nimaktaxk milin ja jam wyinaty ñamay'atti. Xjats ja Jesús ja ojts tminawya'kxniyi, ¹⁰jøts ja tyøjkinaa jap barkijøtpy møøt ja pyabøjkpitøjk, jøts ja ñøjkxtøø jam Dalmanutit jaa'y y'etjotp.

Ku ja fariseotøjk t'amidoodøø ja Jesús, jøts ja ttuk'ejxtit ja myilagri'ajtin

¹¹Winets ja fariseotøjk jam myendøø, jøts ja tminagyajpxøjkidøø ja Jesús. Ja' ja ojts t'amidowdi, jøts ja Jesús ja dios'ajtin tyikwingaxø'økt ya naxwiñ, nugo dø'øn jade'en tjot'ejxti. ¹²Xjats Jesús ja tkumøkxajiyii'ñ, jøts ja wyaañ:

—¿Tigøjxp ku jaa'y ya'atpi xøøw ya'atpi jumøjt t'amidowdi jøts yiktuk'ejxtit ja dios'ajtin? Janch meets idø'øn nnojmi, jøts ku jade'embii jaa'y ni tuk'ojkin kyayiktuk'ejxtit ja dios'ajtin.

¹³Xjats ja tmajtstuupty, jøts ja tyøjkii'ñ jap byarkijøtpy, jøts ja ñijkxy jaduktamajñ'ampy jam nøøba'am.

Ja fariseit jaa'y y'ixpøjkin

¹⁴Nika'ap kyaaky ja wyinaty tø tkondi, tø ja wyinaty tja'dyigøydi,

tu'ugyi tsapkaakyu'nk ja wyinaty jap tkonidi jap barkijøtpy. ¹⁵Xjats ja Jesús tnimaay ja pyabøjkpitøjk:

—Ejxim Herodes, ejxim fariseotøjk lyevaduri xkupøjkidi, øyim mnay'ejx'etidit.

¹⁶Winets ja pyabøjkpitøjk jatyi myadyaktøjkidøø, yide'en ja ñawyajnidøø:

—Ja'agøjxp yø jade'en wya'añ ku adøm tsapkaaky tø ngayikmi'iñindi.

¹⁷Wa'ats Jesús ja tnijawi ti ja wyinaty kyajpxy'ajttip. Ka'ap ja tsapkaaky ja tijy midì ñimadoodip ja pyabøjkpitøjk, ja Herodes ja fariseotøjk ndejint ja y'ixpøjkin ja y'ayuujk tyijpy. Paty ja Jesús yide'en tyiktiiy:

—¿Tiku mwa'andi ku mdsapkaaky xijy kya'etti? ¿Ka'aním xnimadowdi, jøts nika'ap xnijawidinim, janch juun mgubajk xmøødidi? ¹⁸¿Ka'aním mgø'øm ween xawin'ejxti, jøts ni mdatsk xkadamadoodinim, niwine'enin xkaja'myatsti? ¹⁹Ku øts ojts tsapkaaky magoxk nyikwa'kxy, jøts ojts nmø'øy ja magoxk milbi jaa'y, ¿winaak kach ja kaaky windank ojts xpøkmukti?

Xjats ja wyandøø:

—Makmajtsk kach.

²⁰—¿Jøts mja'myajtstip nayide'en ku øts ojts ja tsapkaaky wixujk nyikwa'kxy, jøts øts ja myaktaxk milbi jaa'y ojts nmø'øy? ¿Jøts winaak kach ja kaaky windank xpøkmuktøø?

Xjats ja wyandøø:

—Wixujk.

²¹Winets Jesús ja pyabøjkpitøjk tnimaay:

—Ka'anímdam meets idø'on xja'gyuki. Ja tsapkaaky yø meets ja'ayi mdajotmay'øø'kpy.

Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy tu'uk ja winap jaa'y jam Betsaida

²²Jawaani y'lijty, xjats ja yja'tti jam Betsaida ma ja kajp wyinaty jade'en txøøwi; jamts ja Jesús yiktanímiiñ tu'uk ja winap jaa'y, jøts ja ojts yikminuu'kxa'aky, jøts ja tnixajit jøts ja tyiktso'okt. ²³Xjats ja jade'en tnixajiyii'ñ kyø'køjxp, jøts ja tyikpidsiimy kajpjotp. Winets tsujy ja ojts ttawenjaaxy jøts ja tnixajiyii'ñ, xjats ja tyiktiiy jøts pøni kujk wyinaty wine'enin t'ixy øy ti. ²⁴Winets ja winap jaa'y wyin'ejxwa'kxy, jøts wyaañ:

—N'ijxpy øts yø jaa'y ku yø'ødyi, ja ku jade'en kyaxø'økti sa kipyin.

²⁵Winets ja Jesús jadigojk twinguxajiyii'ñ ja winap jaa'y, jøts ja yikxon tyik'ejxmøkiyii'ñ, ojts ja winap jaa'y ja wyeen y'awa'ach, tum wa'ats ja t'ejxni øy tyii'ji. ²⁶Xjats Jesús ja tkajxni jam tyøjkwindum, yide'en ja tnimaay: —Kidi mgajptøki, jøts nipøn jam sa xkanøjmit.

Ku ja Pedro wyaañ jøts ku ja Jesús yja'aji yiknitsokp, ja Cristo

²⁷Tø dø'on ja jade'en wyinaty y'ukjaty, xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk tmøøtsøø'ñ jøts ja ñøjkxti jam Cesarea Filipino. Jade'en ja et xyøøw ma dø'on ja ñøjkxti. Xjats ja Jesús tuu'ajy ja pyabøjkpitøjk tø tnimaay, jøts ja tyiktiiy:

—¿Pønik øts, sa jaa'y wya'andi?

²⁸Winets ja pyabøjkpitøjk
y'adsoodøø, jøts ja wyandøø:

—Winaagin jaa'y wya'andi jøts
ku mets Juan Bautista, pømbi
nømidip jøts ku mets Elías midi
jegyibim yiknija'wip, jøts ku mets
Dios kyugajpx'ajtpi midi jegyibim
yiknigajpxp yiknimadyakp.

²⁹Xjats ja kø'øm ja Jesús
yiktøøjidøø yide'en:

—Jøts meets, ¿Sa meets
m'ukwa'añ, pøn øts idø'on?

Winets ja Pedro y'adsøø jøts ja
wyaañ:

—Ja yiknitsokpi mets, ja Cristo.

³⁰Xjats Jesús ja ñimaajyidøø jøts
ka'ap pøn ttukmado'odit jøts ku ja
kyiristi.

Ku ja Jesús kø'øm tnigajpxy jøts ku ja y'ookt

³¹Xjats ja Jesús
tyik'ixpøjktøjkiyii'ñ ja
pyabøjkpitøjk, ja' ja tyukmadoow
sa ja y'ayo'ombaatt ja Dios, ja
naxwii'ñit jaa'y ja myøjkudanaabyi,
kø'øm idø'on ja jade'en ñadyijyi.
Yide'en ja Jesús ttukmadøø jøts
ku ja møjaa'dyøjk, ku ja israelit
jaa'y tyeetywindsøn, jøts ku ja
kajpxwejpitøjk ja y'ixwetsiyit.
Jade'en ja tnimaay ja pyabøjkpitøjk
jøts ku ja ja' yik'ooogit, tyukmadoow
ja' ku ja jade'en y'ookt jøts ku ja
kyidigøøk xøow pyidsø'ømt jap
oo'kpi jutjøtpy ku ja yjujkyøkt.

³²Wa'ats ja ttukmadoogijxy ja
pyabøjkpitøjk. Xjats ja Pedro ka'ap
t'øya'wiyii'ñ ku ja wyinaty tø
wya'añ kuk ja y'ookt. Ja'agøjxp ja
Pedro møk twingugajpxiyii'ñ ja
Jesús. ³³Xjats ja Jesús wya'kjimbijty,
jøts ja pyabøjkpitøjk ja ojts

twin'ixy, xjats ku Pedro miku'jin
wyinaty tø kyajpxy, winets Jesús
ja twingugajpxiyii'ñ nayide'en,
jawaani møk'ampy ja tnimaay:

—iMets miku', jiwā'ak, majstutk
øts! Ka' mets jade'en mwinmay
sam ja Dios Teety wyinmayin,
jade'en me mwinmay sam øy pøn
naxwii'ñit jaa'y.

³⁴Winets ja Jesús ja
pyabøjkpitøjk tyaa'jxyii'ñ, tuki'iyi
ja tyajxmukijxy ja mayjaa'y jøts ja
tnimaay:

—Pøni pøn tsojkin tmøøt'ajtp
jøts øts ja nja' jade'en xpaduujnit,
ka' mibaat kø'øm ñadyunk'atit,
ja'ayi ku amumjoojt ñadyamiyoxit
ja ayo'on jøts idø'on jade'en
tpadu'unt. ³⁵Pønts kajade'endunim
nay'ejxip, niwindem tkapaaty
ja nitso'ok'ajtin; jøts pøn ø
xku'ayo'ombaajtip, ja' idø'on
tpaatp ja nitso'ok'ajtin. ³⁶¿Ja
ti ja ñiwyā'ant øy ja jaa'y
tjaja'bøjkixy ja naxwii'ñajtin
jøts ja y'anmija'win ne'egi
wyindigøø? ³⁷Jabi ka'axi mibaat
ja ñitso'ok'ajtin ja tkuju'uty. ³⁸Jøts
pøni pøn ø xatsø'dyump, pøni
pøn øts n'øgyajpxy n'øy'ayuujk
xatsø'odyuujnip ya jaa'y wyinduujy
midi jekyip t'ukpadundip ja
Dios, ya pojkipi jaa'y wyinduujy,
nayide'ents øts ja tsø'odyumbi
nøjkx ndatsø'odyuñ ku øts ja
Dios Teety kyutujk nmimejnit, ku
øts ja ankilis nmøøtme'ent pøn
tsinaadyip jap tsajpjøtpy. Øts
idø'on ja naxwii'ñit jaa'y nmøjkuda
naabyi'ajtpy.

9 Janch meets idø'on nnøjmi,
ja jaa'y ya winaagin tyanidi
pøn ka'ooktip kunim ja t'ejxtit

tnijawidit ja Dios kyutujk ku ja tpiкта'akt møk'ampy.

**Ku ja Jesús adsu'jky tuki'iyi
y'atstigajch, amuum
chamambøjkiixy**

²Tyudujkxøøwip ja Jesús wyinaty jade'en tø wya'añ, xjats ja pyabøjkipitøjк ja nidigøøк t'ukwaay, ja Pedro ja y'ukwaaw møøt ja Jacobo jøts møøt ja Juan, jade'en ja ojts tmøøtnijкxy jam kojpkøjxp ma ja Jesús adsu'jky tyigajch, jamts ja pyabøjkipitøjк wyinaty t'ukmøøtani. ³Yikxon wyet ja chamambijky janch poop ejxim tsap'øø'pkyin, nipøn jaa'y wyet ya jade'en tkayikwa'ach sa dø'øn wyet ja pyoobiyii'ñ. ⁴Winets ja pyabøjkipitøjк t'ejxpattøø ja Elías møøt ja Moisés, jøts ku ja tmøøtmadya'akti ja Jesús. ⁵Xjats ja Pedro tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, ityimy'øy'ajtp ku øø nyam'aty! Nyik'øyip øøts ujts'aadyøjк, tu'uk mets mja', tu'uk Moisés yja', jøts Elías yja' tu'uk.

⁶Tø ja pyabøjkipitøjк wyinaty yjanchø'ogidyøjkinidi, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatnidi sa ja tnøjmidit ja Jesús paty ja Pedro jade'en nugo y'ukwanaa. ⁷Winets yoots myiiñ ma ja jam wyinatyi, ja'ats ja ojts yik'adigøyidi, jøts jap yikmadøøy ja Dios y'ayuujk midi waan:

—Ya'at n'U'nk øts idø'øn njanchøjkpy, mimadojidi pøni sa wya'añ.

⁸Xjats ku ja jatyi y'ejxjø'ktøø, winets ja nipøn tka'ejxpattøø ma ja Jesús jam wyinaty, ja'ayi jam wyinaty nadyu'uk tanaapy.

⁹Xjats ku ja choo'nidøø jam kojpkøjxp ku ja kyidaknidi, winets Jesús ja tya'ana'amidøø, jøts ja ka'ap pøn ttamimadya'aktit midi ja wyinaty tø t'ejxti, jaanim ja tmadya'akyø'odyit kunim ja kø'øm oo'kpi jutjøtpy pyidsø'ømt jadigojk, jaa pøn myøjкudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y. ¹⁰Xjats ja pyabøjkipitøjк jade'en kø'ømyi t'amaa'tsk'ajttøø, kø'ømyi ja jade'en tkajpxy'atti ti dø'øn ja jade'en tyijpy ku ja pyidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy jadigojk. ¹¹Xjats ja tyiktøødøø ja Jesús, yide'en ja tnimaadyøø:

—¿Tigøjxp ku ja kajpxwejpitøjк yide'en wya'andi jøts ku Elías jawyeen mye'ent, jøts ix'oojknim ja yiknitsokpi?

¹²Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja tnimaay:

—Janch me'emp ja Elías jawyeen, ja'ats nøjkx nayide'en tyikjajtp ja øgyostumbri midi Dios ojts tpiкта'aky. ¿Jøts sa ja Dios kyajpxy wya'añ, sa øts ja nyiknigajpxy pøn møj kudanaabyi'ajtp, sak njatt? Yide'en ja Dios kyajpxy wya'añ jøts kuk ø n'ayo'ombaatt, ka'abik øts ja jaa'y xtsokt, x'ixwetspik øts ja jaa'y. ¹³Jøts ndukmadøøpy meets ixyam ku ja Juan Bautista tø y'atsmiñ, jøts tø kyugajpx'aty nayide'en ejxim Elíasin, jøts jaa'y ja ojts yjemduñi tyeduñi pøni sa y'anmija'win ja tyimñekti, jajt idø'øn ja jade'en sa Dios kyajpxy wyinaty wya'añ.

**Ku ja Jesús tyikmøkpijky
tu'uk ja mixyu'nk pøn wyinaty
ja miku' tø tyatøkiyi**

¹⁴Jawaani y'ijty xjats ja Jesús tmøøtja'aty ja nidigøøк ja myigu'uk

ma ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yjaaktandi, jøts ja t'ejxpattøø ja mayjaa'y ku ja pyabøjkpitøjk jam wyinaty tø yiknabejkinidi; jøts kajpxwejpitøjk ja jam tmøøtnay'øjyidi. ¹⁵Xjats ku ja Jesús yik'ejxpaajty, winets ja jaa'y niduki'iyyi ñigyumaap yjajtøø, jatyi ja tñibujtjø'ktøø ja Jesús, jøts ja ojts tkajpxpoo'kxti. ¹⁶Xjats Jesús ja yiktøøjidøø, yide'en ja ñimaajyidøø: —¿Sats yø nbabøjkpitøjk xnøjmidi, ti yø møøt mnadyamigajpxidip?

¹⁷Winets ja mayjaa'y nidu'ugin y'adsøø yøts ja wyaañ:

—Windsøn, ixya me tø ndanimiñ tu'uk nmajnkun'k pøn ja miku' tmøøt'ajtp, jøts ja' yø kayikajpxip.

¹⁸Jatyi miku' yø myachi ku yø ma ñijkxy, ja'ats yø yiknaxkidajkip, jamts yø yjanch'a'øøpy jøts yjanchtøtskaaty, jade'en'ampy yø tø yjanchwindigøøñi, ka'ap myøjaaw yø ukteeni. Tø øts yø mbabøjkpitøjk njanøjmidi jøts tyikpidsø'ømdit yø miku' midi øts yø n'u'nk myøøt'ajtpy, jøts ka'ap yø tø myayidi.

¹⁹Xjats ja Jesús y'adsøø yøts ja wyaañ:

—Mee kajanchja'wibidi, yø mbøky nugo myikmajadaktip. ¿Ma windemnim meets ja ngajpxy ja n'ayuujk xpabøjkit, jøts windemnim meets yø jade'embì suktatso'okt ku øts yø ejtp njanchjanigajpx'ity?

²⁰Winets ja tyikmendøø, xjats ku Jesús ja miku' y'ejxpaajti, winets ja mixy yikxidejtyø'jy møk'ampy, ja miku' ja ojts jade'en tyuñi, xjats ja kyidaay, kawinaak ojk ja kyibejp'awidijty jøts ja yjanch'a'øøpy. ²¹Winets ja Jesús

tyiktiiy ja u'nkteety, yide'en ja tnimaay:

—¿Windii yø jade'en pyaadyi, windii yø jade'en yjajt'okwa'añ?

Xjats ja u'nkteety wyaañ:

—Jaayip yø pyaajtniyi ku yø myutsk'ajty, ²²may ojk ja miku' yø jønjøtpy tø yiktøkiyi, may ojk yø tø yiktøkiyi møj nøøjøtpy, jøts yø jade'en yik'ookwa'añi. Ukwaniik sa xu'unt, ayo'ejxk øøts, pudøjkik øøts.

²³Xjats ja Jesús wyaañ:

—Pøni mjanchja'wip ja Dios, tum'ø y jaa'y pyidsø'ømxiiyi øy tyii'ji pøni ku tjanchjawi ja Dios.

²⁴Winets ja mixy tyeety møk'ampy wyaañ:

—iNjanchja'wip øts ja Dios; jøts pudøjkik øts jøts njaakjanchjawit!

²⁵Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja mayjaa'y jøts ku ja ñamyuk'adi'ichidi, winets ja møk'ampy twingugajpxiyii'ñ ja miku', yide'en ja tnimaay:

—Miku', mets ja jaa'y myik'uu'mpy jøts mets ja jaa'y myiknajtpy, øts nyikutujkpy jøts mbidsø'ømt; majtstu'ut yø mixy, jøts kidi m'uktøjkini jadigojk.

²⁶Xjats ja miku' møk'ampy chabaaguejky, jøts ja mixy ojts møk'ampy yikxidejtyø'ø y, winets miku' ja ojts myajtstu'udyi, jade'en ja yiktaajni ejxim ja jaa'y y'øøky, may ja jaa'y wyanidi jøts ku ja tø y'oo'kni. ²⁷Xjats Jesús ja ojts twejtsji'iky; jøts ja mixy tyanaagyukiyii'ñ.

²⁸Winets ja Jesús tyøjkini tøjkjøtpy, jøts ja pyabøjkpitøjk ja yiktøøjiyøø yide'en:

—¿Tigøjxp ku øøts yø miku' tø ngayikpidsimy?

²⁹Xjats ja Jesús wyaañ:

—Yø miku' jade'en'ajttip, winet yø pyidsømdi ku ja Dios n'ajot'ajtin jøts ku yø ngu'amaay'ajtin.

**Ku ja Jesús tnigajpxy
jadigojk jøts ku ja y'ookt**

³⁰Xjats ku ja ojts choondi jam, winets ja ñajxtøø Galilea. Jøts ka'ap Jesús ja pøn ttuknijawiywa'añ ku ja jam wyinatyi, ³¹kumi yide'en ja pyabøjkpitøjk ja wyinaty yik'ixpiky, yide'en ja tnøjmi:

—Øts idø'øn

nmøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit jaa'y, jøts meets idø'øn nduknijawi sa njatt sa ngubatt ya naxwiiñ. Jade'en øts ja jaa'y xkøyakt, ku øts ja mayjaa'y xmatst jøts ø jatyi xyik'ookt; jøts ku jade'en n'uk'ookt, winets øts kyidigøøk xøøw nbidsø'ømt jap oo'kpi jutjøtpy. ³²Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ka'ap tnmadowdi ku ja jade'en yiknøjmidi, jøts tsø'jkidip ja' øyik idø'øn ja tyiktø'ødit ti jade'en tyijpy.

**Pøn idø'øn jawaani møj ma Dios
ja yjaa'y ja kyutujk ttanitani**

³³Xjats ja Jesús jam tmøøtsøø'ñ ja pyabøjkpitøjk jøts ja yja'tti Capernaum, jade'en ja møj kajp xyøøw ma dø'øn ja ojts yja'tti; jøts ku ja tyøjkidøø tu'ugyi tøjkjøtpy, japts ja Jesús pyabøjkpitøjk tyiktiiy, yide'en ja tnimaay:

—¿Ti meets ukwan ja mgajpxy'ajtpy tuu'ajy?

³⁴Xjats ja pyabøjkpitøjk amøñi y'amidoodukti, ka'ap ja sa wya'andi, kumi ja' ja jam wyinaty tø tnadyamigajpxyidi pøn pyabøjkpitøjk idø'øn ja

tyimyjawaani møj pidsømp.

³⁵Winets ja Jesús y'ixaajky jøts ja tyaajiyii'ñ ja ñimakmajtskpi jaa'y pøn ixpøjktip, jøts ja tnimaay:

—Pøni pøn namyøjpikta'akwajnip, wan ja myigu'uk tpudøki, øy ti tunk ttu'unt ejxim ja jaa'y pøn ja ñitanaabyi kalejtp.

³⁶Winets ja tñixajiyii'ñ tu'uk ja mutsku'nk jøts ja tpiktaajky jam agujk'am, jamts ja ojts ttsa'anji'iky, jøts ja wyaañ:

³⁷—Pøni pøn tkupøjkp øy midi una'jku'nk øts køjxp, øts ja wyinaty jade'en xkupøjkp, kumi tum øts ja una'jk nja'ajtpy; jøts pøni pøn øts idø'øn jade'en wyinaty xkupøjkp, kidi øtsip ja wyinaty nadyu'uk xtyimgyupøkp, nayi kyupøkp ja nøjxk pøn ø xkajx.

**Ku ja Jesús wyaañ: Adøm
ja' nbudøjkibi pøni ka'ap
adøm ja xmidsep'ajtyindi**

³⁸Winets ja Juan tnimaay ja Jesús:

—Windsøn, tø øøts ja jaa'y tu'uk n'ixy pøn tyiktump mets mmøk'ajtin, jøts miku' ja ttukmajtstu'uty ja jaa'y, jøts kumi ka'ap ja yik'ijxyi xjats øøts ja tø ndukmajtstu'uty jøts ja ka'ap jade'en y'uk'adøtsnit.

³⁹Winets ja Jesús wyaañ:

—Janch øy midi yø jaa'y tyumpy, kidi xukmajtstu'utti; pøni yø' ja jaa'y tyiktsojkp øts køjxp, sudso øts yø jadigojk xmigajpxigøøgyojmit.

⁴⁰Pøn adøm xkamidsep'ajtimp, xmigu'ukwa'animp adøm ja'.

⁴¹Jøts ku pøngapøn ja tsuxk nøø mmo'ojidit tuktsemu'ngin, ku ja ttaguayakit øts køjxp, jøts kumi

øts meets njaaktyimyjaa'y'ajtnip, wimbejtixiyip tigajtsxiyip ja nøjkk jawaani øy, kumi øts idø'øn meets xkristi'ajtp.

Ja' midi yikpøkpyajtp

⁴²Øy pøngapøn pøni pøn øts n'unajk nidu'ugin xyikpojkipituujniyip, pøni pøn øts n'unajk nidu'ugin xyiktundigøjyiyip pøn jaty ø xjanchja'widip, ne'egi ja øyik y'ijty jøts paandaak yiktayukwøønt ja jaa'y pøni pøn jade'en adøtsp jøts ja mejyotp yikuwibepit.

⁴³Pøni myikpøktyuujnip yø mgø', ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi øy jade'en ku mgø' tuktamajñ xmidøkit jap tsajpjøtpy, jøts kidi xmidøki ka'pxy jap miku' ku'py ma jøonyow nijuuni kyapi'ich, ⁴⁴ma tinø'øk nijuuni kya'øøky. ⁴⁵Pøni myikpojkipituujnip yø mdeky, ne'egi øy ku xkajtspoott jøts mjaakayikpojkipitunit; ne'egi jade'en paktuk mdøkit jap tsajpjøtpy, jøts kidi myikpikta'aky ka'pxy møøt mdeky jap miku' ku'py, ⁴⁶ma tinø'øk nijuuni kya'øøky jøts ma jøøn nijuuni kyapi'ich. ⁴⁷Jøts pøni ku yø mween myikpojkipituniyi, ne'egi øy jøts mnawyenuudiyit; ne'egi øy jade'en ku windu'uk mdøkit ma Dios kyutujk tnitani ja jaa'dyi, jøts kidi myikpikta'aky miku' ku'py møøt mween ka'pxy, ⁴⁸ma nijuuni kya'øøky, ma jøøn ejtp tyøøy.

⁴⁹Niduki'iyi ja Dios yjaa'y nøjkk ayo'ombaaty ya naxwiiñ, jøts ku dø'øn jade'en tpaaty t'ixy winets ja nøjkk jawaani øy

pyidsømni. Jade'en idø'øn ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jiyujk yøxy ku ja kaan ja møøt yiktamiyoxi, jawaani øy ja nøjkk pyidsømni. ⁵⁰Kaan amuum tyik'øygøjxp o ti, nayide'en meets idø'øn ndejint m'ødyu'unt ku mmigu'uk xukmado'ot ja Dios yja' sudso y'anmija'win kyawindigø'ødyit. Kuts ka'ap jade'en mdu'undit, tø wyinaty mbidsømndi ejxim ja kaanin midi kawa'ats midi katump. Møøt mnamyayidi o pøngapøn.

Ku ja Jesús kyajpxwijy jøts kidi amajtsk jaa'y ñawya'kxyidi

10 Xjats ja Jesús jam chøø'ñ Capernaum, jøts ja ñijkxy Judea, jøts ku ja jam ñajxy winets ja møj nøø ja ttanajxy midi txøow'ajtp Jordán. Jøts ja tniyø'øyi ja kajp midi jam wyinaty tamp jaduktamajñ'ampy, jamts ja jaa'y may'ampy ñamyukojmiiyidøø ma ja wyinaty, jøts ja ojts tyik'ixpiky jade'leñim sayim ja wyinaty jekyip tø ttuñ. ²Xjats ja fariseotøjk winaaagin tñimendøø ja Jesús jøts ja nugo tkajpxy'ejxwa'andi, yide'en ja tñimadyi pøni øy idø'øn jade'en ku ñiyaa'y ja tmajtstu'utwa'añ ja ñidø'øxy, jade'en ja ojts tyiktøwdi. ³Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—¿Sa Moisés yikutujky?

⁴Winets ja y'adsøødøø jøts ja wyandøø:

—Ojts Moisés tyikutuky jøts ja nøky tu'uk kyojt ku ja yaa'dyøjk tmajtstu'utt ja ñidø'øxy.

⁵Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja'agøjxp ja Moisés jade'en tyikutujky ku mee niwine'enin mgamadøy, ku mee niwine'enin

mgaja'gyuki. ⁶Kumi Dios tyiktso'ondakijxy tuki'iyi ku yaa'dyøjk ku tø'øxyøjk tyiknajtskojyiii'ñ jøts ja jaa'y y'amajtskidit. ⁷Paty yaa'dyøjk kuwani tmajtstu'utt ja tyeety ja tyaak, jøts ñidø'øxy tu'ugyi tmøøtsøønit nadyu'uk, ⁸ku jaa'y y'amajtsk'atti ka'ap ja y'uknamajtskinidi, tu'ugyi ja ñamyayi ñabyaajtñiyidi. ⁹Paty ka'ap y'øyi ku jaa'y tyiknawya'kxit midi ja Dios tø tyik'amajtski.

¹⁰Xjats ku ja tyøjkidøø tøjktøpty, winets ja pyabøjkpitøjk tyiktøødøø jadigojk midi ja Jesús wyinaty tø tmadya'aky. ¹¹Ñigajpx idø'on ja Jesús ja', yide'en ja wyaañ:

—Pøni pøn ja ñidø'øxy tmajtstutp jøts jadu'uk tmøøt'amajtskigyojmi, ja jawyeen ñidø'øxy idø'on ja wyinaty kya'ødyumpy jøts ja pyøktyuñ; ¹²jøts ku ja tø'øxyøjk tmajtstu'uty ja ñiyaa'y, jøts ja tmøøt'amajtskimi ja wenk yaa'dyøjk, øktyump idø'on ja nayide'en.

Ku ja Jesús tkunuu'kxy ja mutskuna'jk

¹³Xjats ja jaa'y y'una'jku'nk tyikmendøø, ja' ja tyuknimendøø jøts ja Jesús ja tkønixajt, jøts ja møjaa'y jade'en yja'attøø jam møøt ja mutskuna'jk; winets ja pyabøjkpitøjk ja ojts møk'ampy wyingugajpxiyidi. ¹⁴Xjats ku ja Jesús ja jade'en ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, winets ja yjanch'ambijky jøts ja wyaañ:

—Majtstu'ut yø una'jk, wan øts yø xnimendi, kidi xnøjmidi kuts yø xkanime'endit, kumi tum

jade'embi jaa'y nøjkk nitanaajyip ja Dios kyutujk. ¹⁵Janch øts idø'on nwa'añ, pøni pøn tkagupøjkp ja Dios kyutujk midi ja tyanitanaapy ja yjaa'y, niwindem xøøw ja jaa'y ja nøjkk tkadatøki jadigojk pøni ku ja wyinaty jade'en tø tkagupiky ejxim mutsku'nk yikupikyin.

¹⁶Winets ja ttsa'anji'jky ja mutskuna'jk jøts ja ojts tkunuu'kxy, ojts ja kyø' ja ttanixajkixy.

Ja kumeñ jaa'y

¹⁷Xjats ku ja yjaakwidijty, winets ja jaa'y ja tu'uk putyi ñimejnøø jøts ja wyinguxanaajyi, yide'en ja ñimaajyøø:

—Mets øyjaa'y yik'ixpøjkpi, ÷ti ø ndu'ump jøts øts n'anmija'win tpaatt ja nitso'ok'ajtin xemikøjxp?

¹⁸Xjats ja Jesús wyaañ:

—÷Ti jade'en myikwajnip ku øts jade'en xnøjmi jøts ku øts janchtyimy'øyjaa'y? Ka'ap pøn y'øyjaa'yi, tu'ugyi Dios y'øyi. ¹⁹Mnija'wipxi dø'on ja Dios kyutujk midi nømp: “Kidi mmigu'uk ñiyaa'y ñidø'øxy xpøjkxi; kidi myikjaa'y'øøky; kidi mmeech; kidi mmigu'uk xwindaa'y'aty; windsø'øgi mdeety mdaak.”

²⁰Xjats ja jaa'y y'adsøø yøts ja wyaañ:

—Windsøn, jaayip øts yø tuki'iyi nbadundøjkini ku nmutsk'aty.

²¹Winets ja Jesús twin'ejxji'jky ja jaa'y amyujy tsaachuyj, jøts ja tnimaay:

—Jap jadu'uk midi mjaakabadumpy: nøjkk, tuki'iyi x'atsto'okixy ti jaty jam mmøøt'ajtpy, jøts ja ayoobi jaa'y xabudøkit, winets ja Dios

mjotkujk'ajtin mmo'o'jiiyt jap tsajpjotpy; nøjcx x'atstuñ mididnijpy, winets ø xpadsoont.

²²Xjats ku ja jaa'y jade'en tmadøøy, winets ja nugo tkumaa'yiyii'ñ tkudajiyii'ñ, janch ñiyjotmay'oo'kpim ojts ñøjcxni, kumi janch kumeeñ jaa'y idø'øn ja wyinaty.

²³Xjats ja Jesús twin'ejxjø'kijxy ja jaa'y pøn ja jam wyinaty nidanaajyip, winets pyabøjkpitøjk ja tnimaay:

—iØy yjanchepi sudso ja kumeeñ jaa'y tkupøjkit ja Dios kyutujk midiyjaa'y ja tyanitanaapy!

²⁴Xjats ja pyabøjkpitøjk jadi'iñi myondi tyukti ku ja Jesús jade'en wya'añ; winets ja Jesús wyaañ jadigojk:

—U'nk ana'jkti, ijanch tyimchep sudso ja kumeeñ jaa'y ttatøkidit ja Dios kyutujk, kumi myeeñ ja amuum yikmøjtøjkidip! ²⁵Ne'egi tsojk ñaxt tu'uk ja møj jiyujk jap xuu'ñ jutjotpy, jøts nigidi tu'uk ja kumeeñ jaa'y tyøkit jade'en ma Dios kyutujk ttanitani ja yjaa'y.

²⁶Xjats ku ja jade'en tjaaktyimyadoodøø ku ja Jesús wya'añ, winet ja tyimñigyumaap yjajttøø, jøts ja xem yam ñawyajnidøø:

—¿Jøts pønims idø'øn nitso'ok'atp?

²⁷Xjats ja Jesús y'ejxji'jky, jøts ja wyaañ:

—Ka'ap yø øy pøn jaa'y kø'øm ñankñitso'ogiyit, ja Dios ja'ayi myøøt'ajtpy ja møk'ajtin sudso xyiknitsoojkint; ti Dios tkatsepjawī.

²⁸Winets ja Pedro kyajpxøjkii'ñ jøts ja wyaañ:

—Tø øø tuki'iyi nmajstutkixy ja nbikta'aky, jøts ixyam øøts idø'øn jade'en nwidity mets møøt.

²⁹Xjats ja Jesús y'adsøøy:

—Janch meets idø'øn nnøjmi, pøni pøn tmajstuttip tyøjk, pøn tmajstuttip y'ajch y'uch, jøts chø', ja tyeety ja tyaak, uk ja y'u'nk ñidø'øxy tmajstutu'uty møøt ja naajx ja kam, pøni pøn jade'en tmajstutp ja pyikta'aky øts køjxp, ja øgyajpxkøjxp ja ømyadya'akyøjxp, ³⁰pyaatp ja nøjcx ja tøjck may'ampy, may'ampy ja nøjcx tpaaty y'uch y'ajch, ja tyeety ja tyaak, ja ñaajx ja kyam, øy ja tjaku'ayo'ombaadi øts køjxp; pøni myidanaapy idø'øn ku sa yiktu'unt, winets y'anmija'win ñøjckxt ma Dios. ³¹Jøts may ja jaa'y Dios nøjcx yik'amutskiyidi, pøn nugo namyøjpiaktak'ejtíp; ja' ne'egi ja Dios kajxa'aky yikpidsø'ømp, pøn yik'ayo'om'ejtp.

Ku ja Jesús tnigajpxy jadigojk jøts ku ja y'oockt

³²Jam idø'øn ja wyinaty pyatti ma jam ja tuu' pyety mididijcxp Jerusalén, ja Jesús wyinaty jawyeen yø'øpy jøts ja pyabøjkpitøjk ix'oojk yø'ødyi. Xjats ja pyabøjkpitøjk ja ñigyumaap tjawidi ku ja Jesús jade'en ñijxxy, jøts janch tsø'jkidip ja'. Winets Jesús ja yjiwa'widøø nimakmajtsk, jøts ja ojts tyukmadoowinibøjkidi jadigojk sa jaty ja wyinaty yjatwa'añ kyubatwa'Lgxañ. ³³Yide'en ja ñimaajyidøø:

—M'ejxtip ku ixyam nbejtyindi jøts nnijxxyindi jam Jerusalén ma øts jaa'y xkøyakt, pøn møj kudanaabyi'ajtpy ja naaxwii'ñit

jaa'y, jøts øts ja israelit jaa'y
 tyeetywindsøn jam xmatst jøts ja
 kajpxwejpitøjkti, ja'ats tyikutuktip
 jøts ø n'ookt, jam øts ja xkøyaktit
 mā ja wenk jaa'y yikutukti
 møk'ampy. ³⁴Xikxon ø nyiktaxe'ekt,
 yikwop yikoxp øts, xnidsujip øts
 ja jaa'y, jøts øts ja jaa'y xyik'ookt;
 jøts ku øts wyinaty jade'en tø
 n'øøky, kyidigøøk xøow øts jadigojk
 nbidsø'omt jap oo'kpi jutjøtpy.

**Ku ja Jacobo møøt ja Juan
 t'amidoodøø ja may'ajtin**

³⁵Xjats ja Jacobo, møøt ja Juan
 pøn ja Zebedeo myajnk'ajttip,
 ja' ojts tnimendi ja Jesús jøts ja
 tnimaadyi:

—Windsøn, ja' øø ndsøjkpy
 jøts øø xuujnit ja may'ajt, ja' øø
 n'amidoowampy.

³⁶Winets ja Jesús tyiktiiy yide'en:
 —¿Ti dø'øn mdsojktip, ti ø
 ndu'ump?

³⁷Xjats ja wyandøø:
 —Xmøøtsøøni øøts ku myikutukt,
 adsow aduuk øøts xyiktsøønit
 mgutujktaajkjøtpy, jøts øøts ja jaa'y
 xwindsø'øgit.

³⁸Winets ja Jesús wyaañ:
 —Ka'ap meets yø xnijawī pø ti
 mee m'amidøøpy. Ngupøkp øts
 ja ayo'on jøts pøni sa øts ja jaa'y
 x'uktu'unt. ¿Jøts meets, mgupøktip
 meets nayide'en ja ayo'on jøts pøni
 sa meets ja jaa'y m'uktunit?

³⁹Xjats ja y'adsoodøø jøts ja
 wyandøø:
 —Ngupøkp øøts, tiku øøts ndejint
 ngagupøkt.

Winets Jesús ja tnimaay:
 —Janch jade'en, mjanchkupøkp
 meets nayide'en ja ayo'on midī

ø ngupøkp, jøts mjanchkupøktip
 meets nayide'en pøni sa øøts ja
 jaa'y x'uktu'undit; ⁴⁰tyimyø' ku
 meets xmøøtsinaawya'añ adsow
 aduuk, kidi øtsip meets ja nmo'op,
 ja Dios Teety ja tyakp jøts ja' ja
 myø'op pøni pøn ja jade'en tø
 ttamidsøky.

⁴¹Xjats ku ja yjadu'ukpi
 pyabøjkpitøjk tmadoodøø jade'en,
 winets ja yjanch'ambøjktøø, jøts
 ja Jacobo yikmi'ambøjktøø
 møøt ja Juan. ⁴²Winets ja Jesús
 pyabøjkpitøjk tyajxmujky, jøts ja
 tnimaay:

—Yide'en'ampy ja jaa'y
 wyindsøn'aty pøn Dios kyajpxy
 tkabadundip, ja'ayi nugo ja jaa'y
 tyiktuñ, jøts ja tu'ugyi tja'abøjkxøni.

⁴³Jøts ka' mee nøjkx jade'en
 mjatti. Wenk meets mja'ami, pøni
 pøn namyøjkpikta'akwajnip, ja'
 idø'øn jade'en mõjtøkip pøni pøn
 ja myigu'uk twindsø'jkip; ⁴⁴jøts
 pøni pøn tsuj windsøn'atwamp,
 ja' idø'øn windsøndøkip pøni pøn
 tuki'iyi ja jaa'y jade'en tpuðøjkip.
⁴⁵Ja'agojxp ø nmiñ jøts ja jaa'y
 nbudøkit øy ti tunk ndu'unt, kidi
 ja'ajip øts tø nnimiñ jøts øts jaa'y
 øy ti tunk xuujnit, ja' ø tø nnimiñ
 jøts øts pøkyjaa'y ngubajtit ja
 pyøky ku n'ookt winets ja mayjaa'y
 yikpojkipimaa'kxt. Øts idø'øn ja'
 myøjkudanaabyi'ajtpy ja naxwii'ñit
 jaa'y.

**Ku ja Jesús tyikwin'ejxwa'kxy ja
 winap jaa'y pøn txøow'ajtp Bartimeo**

⁴⁶Xjats ja yja'ttøø Jericó. Jøts ku
 ja Jesús pyabøjkpitøjk jam wyinaty
 tmøøtpidsimy kajpjotp møøt ja
 mayjaa'y, winets winap jaa'y ja

tu'uk tpattøø pøn txøøw'ajtp Bartimeo, ja Timeo y'u'nk, jam ja wyinaty chøøni tuu'am jøts ja tigati tyikmuky. ⁴⁷Xjats ku ja tñimadøø y jøts ku ja Nazaretit jaa'y jam wyinaty ñaxy midi txøøw'ajtp Jesús, winets ja winap jaa'y møk'ampy kyajpxkejky jøts ja wyaañ:

—iWindsøn'ajtim, rey David y'ap y'u'nk, ayo'ejxk øts!

⁴⁸Xjats ja mayjaa'y ja møk'ampy wyingugajpxiyøø jøts ja y'amo'ont, ka'ap ja winap jaa'y y'amøñ, ne'egi ja tjaakyikjinajx'adi'ich, yide'en ja wyaañ:

—iMets myimajtsk'ap'ajtip ja møj windsøn David, ayo'ejxk øts!

⁴⁹Xjats ja Jesús wya'k'øyyii'ñ, jøts ja pyabøjkpitøjk ja tñøjmi:

—Nøjkx x'atswawdi.

Winets ja winap jaa'y y'atsyikwaay, yide'en ja t'atsnimaadyøø:

—Tsojk, pidø'øk, ixam idø'on myikwaadsøy.

⁵⁰Xjats ja jaty tñajtswøjii'ñ ja yukwop, wo'onjø'kp inet ja adsu'jky, jøts ja tñinijkxy ja Jesús. ⁵¹Winets Jesús ja yiktøøjøø:

—¿Ti mdsøjkpy, sa me ndu'unt?

Xjats ja winap jaa'y y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Windsøn, ja win'ejxwamp øts.

⁵²Winets ja Jesús ja tñimaay:

—Nøjkxni; tø me mdsokni kumi tø me xjanchjawi.

Xjats ja winap jaa'y jaty wyin'ejxwa'lkxy, jøts ja tpanijkxy ja Jesús jam tuu'am.

Ku ja Jesús kyajptøjkiyi'ñ Jerusalén

11 Xjats ku ja jam wyinaty yja'atwanidi Jerusalén,

winets ja tyandøø jam Betfagé midi ja kajp Betania wyinaty møøt ñamyiwingon'atyi, ja kajp midi jam wyinaty tandip kojpk ix'am midi txøøw'ajtp Olivos, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk namajtsk tkajxtsøø'ñ, ²jøts ja tñimaay:

—Nøjkxti ixem ma yø kajpu'nk wingon, jøts ku net jam mja'attit, jamts inet buuru'nk tu'uk kuwiiñ xpaattit midi tsotsnim, midi ka'aním pøn ttatsøøni. Nøjkx x'atmigajidi jøts xwejtsme'endit. ³Jøts ku pøn myiktøwidit tiku jade'en m'adø'øtsti, jade'en xnøjmidit jøts ku t'anuu'kxwaa'ñ nwindson'ajtim, jøts ku ja jaty tyikwimbejtkojmit.

⁴Xjats ja pyabøjkpitøjk ñøjkxti, jøts ja buuru'nk ja ojts tjanchpaatti kuwiiñ jam tøk'agø'øom, jam ja tpaatti tuu'am jøts ja tmigajidøø.

⁵Winets ja jaa'y winaagin tyiktøødøø pøn jam wyinaty, yide'en ja ojts ñii'mxyidi:

—¿Ti mdundip? ¿Tigøjxp ku yø buur xmigajidi?

⁶Xjats ja pyabøjkpitøjk y'adsøødøø jade'en sa Jesús ja wyinaty tø ñii'mxyidi; winets ja ojts yikmajtsu'utti jøts ja jam choo'ndi. ⁷Xjats ja jade'en tyiktso'ondøø ja buur, jøts Jesús ja ojts ttaninøjkxti; winets ja wyet ja ttajiba'andøø ja buur, jøts Jesús ja ttawaa'tspejty ja jiyujk. ⁸May jaa'y ja wyet ojts ty'a'apti jam tuu'am, jøts may ujts'aay ja ojts ttu'kxti jøts ja jam nayide'en tpiktaktøø, jøts ja Jesús jade'en tpaatsowa'andi ejxim møj windsønín. ⁹Xjats ja niduki'iyi møk'ampy kyajpxkaktøø, jøts ja niduknax wyandøø:

—iDios Teety tsajpjotpit, kunuu'kx yø windsøn pøn me tø xkexy!

¹⁰iKunuu'kx yø windsøn midimgutujk mimejniyip, wan ja tyeety'ap David tyikmøjtaajki ja kyutujk jadigojk! iKuuyi ja Dios Teety jadu'uk yjaak'øyi!

¹¹Xjats ja Jesús jade'en tyøjkiyii'n Jerusalén, jade'en ja yja'ljty jam tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts t'ejxkixy tuki'iyi ti jaty jam wyinaty ejtp; jøts ku ja ojts jade'en t'uk'ejxkixy, winets ja ñøjxkni jam Betania møøt nimakmajtsk pyabøjkpitøjtk, ja'agøjxp ja ojts ñøjxknidi ku ja et wyinaty tø chuu'ni.

Ku ja Jesús t'ayo'onmigajpxy ja iigi tsa'amguipy midim ja tyøøm ka'ejtp

¹²Xjats ku ja Jesús kyimjabom choo'ndøø Betania, winet yuu ja pyaajtøø. ¹³Jøts ja jagam t'ejxpaajty tu'uk ja iigi kipy midim jam wyinaty janch'aamyøøt; xjats ja ojts tninijxxy jøts ja t'ats'ejxwa'añ pøni jam idø'on ja tyøøm. Jøts ku ja ojts t'ixy, ni tu'ugin ja tyøøm ja tkapaajti, nugo ja wyinaty janch aay ja ñaxy, kumi ka'anim ja tiempim wyinaty tpaaty ku ja iigi tyøømi. ¹⁴Winets ja Jesús tmigajpxy ja iigi kipy, yide'en ja tnimaay:

—iNijuuni mga'uktøømiñit!

Ku ja Jesús jade'en wyaañ, myadowdi ja pyabøjkpitøjtk ja'adi.

Ku ja Jesús twojpidømguixy ja too'kpitøjtk jam tsaptøjkjotp

¹⁵Jawaani y'ijty, xjats ja yja'ttøø jam Jerusalén. Jøts ku ja Jesús tyøjkiyii'n tsaptøjkjotp, winet ja t'ixwojpidømgiixy ja jaa'y pøn jap wyinaty too'ktip yajktip, midim

jam wyinaty juudyip kajpxtip, tuki'iyi ja t'ixkajxpidsømgiixy. Nayi yikpidømøm ja jaa'y ja' pøn jam wyinaty meen' tkugondiip, tuki'iyi myesi ja yiktejsapwajkøjxtøø, jøts nayide'en ja pak too'kpi chinaabyajt yiktejimbejtkøjxtøø; ¹⁶jøts ja Jesús ja jaa'y tka'uktuk'anajxni ja tsaptøjtk ku ja jam tigati tjatsømnaaxwa'andi. ¹⁷Yide'en ja Jesús tnimaay ja jaa'y ku ja yik'ixpijky:

—Yide'en jap nøykiixpy wya'añ: “Ja' øts ndøjtk wya'ant jøts naxwii'ñit jaa'y jap t'ajot'attit ja Dios Teety”; jøts ka'ap meets ja jade'en ti xyiktuñ, maa'tstaajtk meets ja' tø xyikwani.

¹⁸Xjats ku ja jade'en tmadoodøø ja israelit jaa'y tyeetywindsøn møøt ja kajpxwejpitøjtk, winets ja t'ixaadyøjkidøø ja taay jøts ja ttuku'oogiwy'a'andi, chø'jkidip idø'on jaa ku ja yjaa'y yikpøjtkøxniiyidit, paty ja jade'en tnidaayiwya'andi kumi tyumnija'winiiyip ja mayjaa'y ja wyinaty ku ja janchnigyumaap yik'ixpiiky. ¹⁹Xjats ku ja et chuu'ñaay kyoodsiñaay, winets ja Jesús tmøøtsoo'naay ja pyabøjkpitøjtk jam møj kajpjotp, jøts ja jam ñøjkxti ma ja chøønidi.

Ku ja iigi tsa'amguipy tyiijch

²⁰Xjats ku kyimjabom'ajty, winets ja jam jøpyi ñajxtøø ma ja iigi kipy jam wyinaty tyani, jøts ja ojts t'ejxti ku ja wyinaty tø tyøtjsjø'kni y'aatsjøtpy. ²¹Winets ja Pedro ja tja'myejch, jøts ja tnimaay ja Jesús: —Windsøn, ejx ja iigi kipy tø tyøøtsni midim ojts x'ayo'onmigajpxy.

²²Winets ja Jesús y'adsøø yøts ja wyaañ:

—Janchjawidi Dios møk'ampy.
²³Janch meets idø'on nnøjmi, pøni pøn tnimaapy ya'at kojpk: “Nøjkk mejyotp, jamts mdøkit”, pøni ku amumjoojt jade'en mwinmay ku ka'ap mmay mdajy, jøts ku kø'øm xjanchjawi ja m'ayuujk pøni sa wyinaty tø mwalañ, jatp idø'on ja jade'en pøni ku wyinaty jade'en ja janchja'win xmøøt'aty.
²⁴Paty mee nnøjmi pøni ti jaty m'amidoodip ja Dios, pøni ti mgu'amidoowidip jøts ku xjøp'ejxtit jade'en, jatpts ja jade'en. ²⁵Jøts ku mdios'ajot'attit, pøni jam ja mmidsepti, maa'kxukti, jøts Dios Teety nayide'en mbojkipimaa'kxidit pøn jap tsajpjøtpy. ²⁶Pøni ku ka'ap xmaa'kxukti ja mmigu'uk, nayide'en meets ja Dios Teety mgapojkipimaa'kxit pøn jap tsajpjøtpy.

Ja Jesús myøk'ajtin

²⁷Xjats ja jade'en jadigojk ñøjkkxtøø jam Jerusalén. Jøts ku ja Jesús jap wyinaty wyidity jap tsaptøjkjøtpy, winets ja jap ojts ñimiñi ja teetywindsøn, ja kajpxwejpitøjk, jøts ja møjaa'dyøjkti pøn ja kutujk jam wyinaty t'adsinaadyip, ²⁸ja'ats ja ojts yiktiyi, yide'en ja wyandøø:

—¿Pøn jade'en tø mdanigutujk'aty ku jade'en m'adi'ich ya tsaptøjkjøty? ¿Pøn mets jade'en mgutujkmø'øyi?

²⁹Xjats ja Jesús y'adsøø y jøts ja wyaañ:

—Nayide'en mee nyiktøøwami; pøni x'adsoowimbejtíp øts inet, winets inet ndukmado'odit pøn øts yø jade'en tø xanigutujk'aty ku

øts jade'en n'adi'ich. ³⁰Ku ja Juan Bautista ojts yiknøbety, ¿pøn ja ojts tyanigutujk'aty ku ja jade'en y'adiiich? ¿Sa mee m'ukwalañ, Dios ja ojts tyanigutujk'aty jøts ja jade'en y'adø'øst? Adsoojimbejtík øts.

³¹Winets ja kø'ømyi ñagyajpxkaajkidøø, yide'en ja ñawya'añidi:

—¿Sa njanch'uknimaa'yint? Ku net yø njanimaa'yint: “Dios ja ojts kyutujkmø'øyi”, yide'en adøm inet yø x'adso'owint: “¿Jøts tigøjxp ku ka'ap xjanchjawidi pøni jade'endam ja'?” ³²Jøts ja jaa'y inet xmi'ambøjkma'ant ku net njawa'anma'ant jøts ku jaa'y ja ojts kyutujkmø'øyi.

Jade'en ja kø'øm ñawyajnidøø, jøts kumi ñija'widip ja jaa'y wyinaty may ku ja Juan ja Dios kyugajpxy'aty, paty ja jade'en chø'jkidøø. ³³Jøts ja yide'en tnimaadyi ja Jesús:

—Ka'ap øøts ja nnijawi.

Xjats ja Jesús tnimaay ja jaa'y:

—Nayide'en meets ja ka'ap ndukmado'ot pøn øts jade'en xanigutujk'ajtp ku øts jade'en n'adi'ich.

Ku ja Jesús tmadyakpaajty ja ka'ødyumbi

12 Winets ja Jesús tmigajpxøjkiiñ ja jaa'y ejxpajtin madya'akyøjxp, yide'en ja wyaañ:

—Jaa dø'on jaa'y wyinaty tu'uk pøn ja uvi tsal'am ojts tteñ kyamjotp; jøts ja yikxon tnagueemy tñabijky, jøts ku ja jade'en t'uktuuñ winets ja tyik'øyyiiñ tu'uk ja uvi

kumdaajk ma ja uvi tsa'am nøø ojts id'øon ja jade'en tyik'øyi, xjats ja tpøjch tu'uk tøjch janch køjxp jam kyamjotp. Kam ejx'etaajk id'øon ja yik'øyiyii'n, ojts id'øon ja jade'en tyik'øyigyixy.

¹Winets ja tamuky tkøyajknaa ja kyam, tumbi ja ojts ttukmidañ, jøts ja ñøjxni abiky et. ²Xjats ku ja tiempi tpaajty juuni cha'amy ja uvi tsa'am, winets ja windsøn tkejxy tu'uk ja tyumbi jam ma ja jaal'y ja tsa'amgam jam wyinaty tømimidand'i jøts ja jam t'atstuk'amidoowa'añ ja tsa'am kikujkp midi jam wyinaty ejtp kyamjotp. ³Xjats ku ja tumbi jam yjal'jty, winets ja jatyi yikmajch jøts ja kam ejx'etpi ja ojts chiigyiyi, ka'ap ja ti yikmøøy, jadi'iñi ja jam wyimbijty. ⁴Winets ja kugam tkejxy jadu'uk tyumbi nay jam; ojts ja ñijkxy jøts ja jam nayide'en yiktuuñ, yikxon ja jam ojts tyika'ach, ojts ja chaachi kyubajkiixpy, janchiktsepmigajpx ja jam. ⁵Xjats ku ja nay jadi'iñi wyimbijty, winets ja kugam tjaakejxy jadu'uk tyumbi pøn ja kam ejx'etpi ojts tyik'ookti. Janch namay ja tumbi tmøøt'aty jøts ja xyumikexy tu'uk jatyi ja tsa'am tsømbi; ja'ats jam ojts ja kam ejx'etpi kya'ødyuñidi, pømbi yikwojp yikoix, jøts pømbi winaagin oo'ktøø.

⁶Jamts ja kugam myajnkun'k wyinaty tømøøtañ, tu'ugyi ja t'u'nk'aty, ja'ats ja jam kø'øm myøøtañ, ja'ayi ja yjanchøjkpy; xjats ja ojts ix'oojk tkexñim, yide'en ja wyaañ: "Yikwindsø'øgip yø kumi øts n'u'nk yø'." ⁷Jøts ja tumbitøjch pøn jam wyinaty t'ejx'ejttip

ja tsa'amgam, ka'ap ja jade'en wyandøø jøts ja twindsø'øgidit, t'ixwibejpidsøjmidøø ne'egi jinaxy ja ñawya'añidøø: "Ya'at inet ja' pøn kugam'atp; wan tyikpa'ø'jkyimp jøts adøm yø tsa'amgam nja'bøjkna'ant." ⁸Xjats ja jade'en tmajtstøø, jøts ja tyik'oo'ktøø, ojts ja ñine'kx ja t'ixwibejpidsøjmidøø jam tsa'amgamjotp.

⁹Jøts, ðti tyu'ump ja kugam kø'øm ku ja y'u'nk jade'en y'ø'jky? Kuwani ja kø'øm tnime'ent, winets ja tyikudigøøgyøxt ja kam ejx'etpi, jøts ja abikyjaal'y ja t'ixa'att, ja'ats ja myo'op ja cha'amgam.

¹⁰'iKa'anim ja nøky xkajpxidi ma yide'en wya'añ?

Ja tsaamidi ja pojtspi
kya'uk'a'ejxidøø,

Ja'ats ne'egi ixyam tøm
y'ukyikpiktakni pøch kyubajk
jøts ja ttamajtsmujkixy ja
pøch.

¹¹Ja Dios Teety id'øon jade'en
tøm ttuñ, øy yø nigyumaap
njaja'wandi.

Jade'en ja Dios kyajpxy wya'añ.

¹²Winet et ja israelit
tyeetywindsøn tmajtswandøø ja
Jesús, ja'agøjxp ku ja wyinaty tøm
myigajpxyidi jade'en. Jøts kumi
chø'jkidip ja mayjaa'y ja wyinaty,
paty ja ojts jadi'iñi tmajtstu'utti,
jøts ja jade'en choo'nidøø.

Ku yikajpxy'aty ja kugubajt

¹³Waani y'lijty, xjats ja Jesús
winaagin yiktaniguejxy ja
fariseotøjch møøt ja Herodes
myigu'uk, jøts ja nugo
yjot'ejxwa'añi, ja' ja nugo chojktip
jøts ja kyajpxigø'øty, ja'ats ja

yiktani'òònip. ¹⁴Ojts idø'òn ja Jesús jam yiknimiñ, jøts ja yiknimaay:

—Windsøn, nnija'wip øøts jøts ku mets tiy janch mgajpxy, ku me ka'ap xmøjpikta'aky pøni sa jaty ja jaa'y wya'andi, jøts kumi ka'ap mets pøn x'ejxkapy xka'ejxkapy, mdum'ejxkajpkijxpy mets ja jaa'y, jøts tu'ugyi mets tiy janch xuk'ixpiky ja jaa'y sudso nnøjxxin ma Dios, paty øø nyiktøwa'añ: ðØy ku øøts ja windsøn César nmiyakt nmigubatt, uk ka'ap? ðNmo'op øøts ja meeñ, uk ka'ap?

¹⁵Xjats kumi ñija'wip ja Jesús wyinaty jøts ku nugo yjot'ejxwa'añidi, winets ja tnimaay:

—ðTiku ø xjot'ejxti? Yakti tu'uk meeñ, wan ø t'uk'ijxy.

¹⁶Xjats ja ojts tmo'odi, xjats ku Jesús ja twin'ixy winets ja ojts tyiktiy, jøts ja wyaañ:

—ðPøn ya'at ja wyeen y'aaw, jøts pøn ya'at ja xyøow ixya kyøjxja'ayi?

Xjats ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø:

—César yø' yja'.

¹⁷Winets Jesús ja tnimaay:

—Mo'odi ja César ja yja' pøni midì ja yja'ajtpy, jøts ja Dios xmo'odit pøni midì ja yja'ajtpy.

Jøts ku ja Jesús jade'en wyaañ, winets jaa'y ja ñgyumaap tja'widøø ku ja jade'en y'adsøøy.

Ku ja jaa'y tyiktøwdi pøni janch idø'òn ja' ku oo'kpi jadigojk jyujkpyøktit

¹⁸Xjats ja Jesús ja saduceotøjk ojts ñimiñiyi. Ja' ñimejniyi pøn nømdip jøts ku oo'kpi nijuuni kya'ukpidsømnidit jap oo'kpi jutjøtpy; ja'ats ja ojts yiktiyi jøts ja ojts ñii'mxyi:

¹⁹—Windsøn, yide'en ja Moisés ojts tjaadyañ tu'uk ja kutujk pøni pønìk tku'oo'kp ja ñidø'øxy, jøts ku ja y'u'nk ja ni tu'uk tkayiktañ, winets ja ku'økytø'øxy tmøøt'amajtskit ja ñiyaa'y oo'kpi myigu'uk midì nadyu'uk jøts ja jade'en yika'axiyit. ²⁰Jøts ja dø'òn ja jaa'y wyinaty niwixujkti, jade'en ja tyukjaa'y'atti. Xjats ja myøjpi jawyeen y'amajtskiyiñ, jøts ja jatyi tku'ø'jky ja ñidø'øxy, ka'anim ja y'u'nk ja wyinaty tpaatinim.

²¹Ku dø'òn ja jade'en y'ø'jky, winets ja mutskpi midì ja oo'kpi wyinaty myijidsim'yajtpy, ja' ojts tmøøt'amajtski ja ku'økytø'øxy, jøts ja nayide'en y'oo'knimøø, ni tu'ugin ja y'u'nk ja tkayiktaañ; nayide'en ja myidigøøkpì yaa'y yjajty. ²²Niduki'iyi ja tø'øxy ja tyiknajxkijxy ja yaa'dyøjk niwixujk yaa'y, jøts nipøn ja y'u'nk ja ojts kyadukpaadyi, nipøn ja y'u'nk tkayiktaañ. Xjats ja tø'øxyøjk nayide'en y'oo'knimøø. ²³Jøts ku ja jadigojk pyidsø'ømdit jap oo'kpi jutjøtpy, ðpømbi ja tø'øxy nøjkx jadigojk tnidø'øxy'aty, kumi tø ja niduki'iyi t'atsnidø'øxy'ajtkøxti?

²⁴Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ka' mee m'øwyinmay, ja'agøjpx ku xkanijawidi ja Dios kyajpxy, ku xkanijawidi ja Dios myøk'ajtin. ²⁵Ku dø'òn ja oo'kpi nøjkx pyidsømdì jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, nipøn nøjkx kya'uk'amajtskiñ, nipøn nøjkx kya'uktø'øxmyiyø'øni, nipøn y'u'nk tka'ukyik'amajtskiñit. Jade'en ja tsinaa'yin ja nøjkx tyiknaxti ejxim ankilis pøn tsinaadyip jap

tsajpjøtpty. ²⁶¿Ka'ap meets xnijawi, jøts ku ja Dios kyajpxy wya'añ ku ja oo'kpi pyidsø'omt jadigojk jap oo'kpi jutjøtpty? ¿Ka'anim ja nõky x'ixpøkti midi ja Moisés ojts tja'ay, ma ja tnigajpxy sudso Dios ja ojts myigajpxyi jam ujts aayjotp? Ku ja ojts ñii'mxyi: “Tum øts xdios'ajttip ja Abraham, ja Isaac jøts ja Jacob.” ²⁷Kidi oo'kpipts ja ñidios'ajtpy, pø ja'axi ja ñidios'ajtpy jøts ja tyikjuky'att øy pøn. Jøts mga'øwynmaapy meets idø'on ku xkajanchjawidi.

**Ja møj kutujk midi ja
Dios ñi'ane'empy**

²⁸Xjats winet yjal'ty tu'uk ja kajpxwejpitøjk ja myigu'uk midi wyinaty tømädøy ku ja Jesús jam jade'en tminagyajpxyi ja saduceotøjkti, jøts kumi ja wyinaty tnijawi ku ja Jesús wyinaty øy tøm y'adsøy, winets ja tyiktiiy, yide'en ja tnimaay:

—¿Midi'ibi ja Dios ja kyutujk jawaani møj jøts nmimado'owint?

²⁹Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—Ja' Dios jawaani møj kyutujk'ajtpy midi wamp yide'en: “Israelit jaa'y, ukmadowdi meets, tu'ugyi ja Dios pøn adøm ndios'ajtindip. ³⁰Jøts tsokti ja jawaani ejxim niti jade'en xkatsokti, amumjoojt ja xwindsø'øgidit, ja' tu'ugyi mjotmay'attip, ja' tu'ugyi møk m'ajot'attip.” Yā'at idø'on øgyutujk'ajtp. ³¹Jøts jap jadu'uk midi ñiñayjade'en møj, yide'en ja wya'añ: “Tsok mmigu'uktøjk, windsø'øgi mmigu'uktøjk, jade'en xtsokt jøts jade'en xwindsø'øgit sa

kø'øm mnachøkyi, jøts sa kø'øm mnawyindsø'øgiyi.” Ka'ap jadu'uk kutujk te midi jawaani møj sa ya'adindi.

³²Xjats ja kajpxwejpitøjk wyaañ: —Windsøn, ka' me mgajpxigøy.

Tiy janch me mwa'añ jøts ku Dios ja tu'ugyi, ku ka'ap jadu'uk pøn.

³³Janch me mwa'añ jøts ku Dios amumjoojt ndsojkint, jøts ku ja amumjoojt nwindso'jkint, jøts ku ja tu'ugyi møk n'ajot'ajttint, tyimdyiigyaajpxy jade'en ku nmigu'uk ndsojkint jade'en sa kø'øm nnachøjkyi'imp.

Ne'egi tyimy'øø yø jade'en ne'egi Dios chøjkpy, jøts ka'ap jadine'en yiktsøky ku jiyujk ku ja ti ndawindsø'ljki'int, ku ja ti ndamiyojxin jam altajrkøjxp.

³⁴Xjats ku ja Jesús ojts t'ixy ja jaa'y ku ja Dios kyajpxy twinmadooji, ku ja yikxon øy tsuj y'adsoojiyøø, winets ja tnimaay:

—Tyimyjawaani kya'ity jøts mets ja Dios kyutujk xkupøjkit midi yjaa'y ja tyanitanaapy.

Jøts jade'en ka'ap pøn y'uknaya'a'ejxiniiyi jøts tyiktøø'adøøtst øy tyii'ji.

**¿Janch idø'on ku ja David
t'ap'aty ja Cristo?**

³⁵Jam ja Jesús wyinaty yik'ixpiky tsaptøjkjotp, jamts ja yide'en wyaañ:

—¿Sa dø'on ja kajpxwejpitøjk wya'andi? ¿Pønik idø'on tijy pøn ja Dios Teety ya pyiktaajk naxwiin jøts wyindsøn'att? ¿Nugo ja møj windsøn David y'ap ja tijy, kidi?

³⁶Janch jade'en wya'andi, ka'ap idø'on ja kya'pxyi kumi kø'øm ja

David wyaañ ku Espíritu Santo ja ojts y'agajpxiyi, winets ja Dios kyajpxy ja ojts tjaajyi ma wyaañ yide'en:

Yide'en ja Dios Teety tnimaay ja nwindson'ajtim:

“Ixa'ak jøts ø xpudsøønit
n'aga'n'ampy,
jøts øts yø mmidsep
nmimajadakøxt.”

³⁷ ¿Pøni yø' wyindsøn'ajtim, sudso yø ndejint nugo t'ap'att?

Jade'en ja Jesús wyaañ. Janch namay ja jaa'y jam wyinaty, jøts janch jotkujk ja jam wyinaty pyatmadøyi.

**Ku ja Jesús ttamigajpxy
sa y'adø'øtsti ja jaa'y midi
yik'ixpøjktip jam tsaptøjkjotp**

³⁸ Yide'en ja Jesús wyaañ ku ja jam wyinaty yik'ixpiky:

—Øyim mnay'ejx'etidit, ejxim meets kajpxwejpitøjkin, mnay'ejxniyidi pøn ja wyet yønjawwi tpajidøjttip ku yø'ødyi, pøn muum tuu'ajy nagyajxpoo'kxi ttsojktip windsø'øgi winjawi, ³⁹ pøn ja øybi tsinaabyajt ttsojktip jap tsaptøjkjotpy, pøn ja tsinaabyajt twi'ejxtip ku kyaawya'andi, ⁴⁰ jøts ja' ja ku'økyø'øxyøjk pyøjkidip ja myeeñ, jøts ja jaty tku'øø'ndi, ñadyijyi ja øy Dios'ajot'atti. Janch møk ja nøjkk tku'ayowidi ku jade'en y'adø'øtsti.

**Ku ja ku'økyø'øxy
tpiktaajky ja lyimunsi**

⁴¹ Tuk'ojk ja Jesús y'ixaajky jap møj tsaptøjkjotpy, jap ja wyinaty chøøni jap kajuun windujpy ma ja jaa'y ja myeeñ tpikta'akti

midi ja vojxtip, jap ja t'a'ejxuky ja jaa'y sa jaty jap pøn myeeñ wyinaty tpikta'akti, namay idø'øn ja'adi. ⁴² Winets yja'jty tu'uk ja ku'økyø'øxy pøn wyinaty janch ayoop, pøn wyinaty niti ka'ejtxip. Ja'ats pyujxmeeñ'unk majtsk tkugo'oniyii'ñ jap meeñ abøjk'i'i'ñjotpy, tuki'iyi dø'øn ja tpiktaajky midi ja wyinaty myøøt'ajtpy. ⁴³ Winets ja Jesús tyaajxiyii'ñ ja pyabøjkpitøjk, jøts ja tnimaay:

—Janch meets idø'øn nnøjmi ku yø ku'økyø'øxy janch ne'egi jawi ndejint ja myeeñ tø tyøxy. Nipøn jaa'y ja myeeñ jade'en tø tkayøxy pøn jaty ja myeeñ tø tja'agonidi jap kajuunjotpy; ⁴⁴ kumi ja myeeñ windank yø jap nugo tø tpikta'akti; jøts yø tø'øxyøjk øy idø'øn yø ayøy, ne'egi tø yø tpiktakixy ja ñidsinaajyik midi yø jam myøøt'ajtpy.

**Ku ja Jesús tnigajpxy jøts
ku ja tsaptøjk yjett**

13 Xjats ku ja Jesús pyidsiimy jam møj tsaptøjkjotp, winet ja pyabøjkpitøjk ja tu'uk ñimaajyøø: —iWindsøn, ejxik mets, ti tsaay yø jade'en jøts ti tøjkyø jade'en!

² Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja wyaañ:

—¿M'ijxpy yø møj tøjkyø? Ni tu'ugin yø tsaay ja nøjkk kyatañ nikiibyety. Me'endip ja jaa'y jøts ja nøjkk tjaagøxtø tuki'iyi yø tøjkyø.

**Ja ejxa'an midi yik'exp ku wyinaty
yiktiidyunwanidi ja naxwii'ñit jaa'y**

³ Xjats ja jade'en ñøjkxtøø jam kojpkøjxp midi txøøw'ajtp Olivos,

ja kojpk midi jam wyinaty tsaptøjk awemp tamp. Jamts ja Jesús y'ixaajky, jøts pyabøjkpitøjk ja jam amaa'tsk yiktøøjiyøø, yide'en ja Pedro wyandøø møøt ja Jacobo, møøt ja Juan, jøts møøt ja Andrés:

⁴—Ja' øø ndsøjkpy jøts øøts xukmado'ot windem idø'on yø tsaptøjk jade'en yjatt. ¿Ti tiy'ajtin øøts jawyeen n'exp jøts ku dø'on ja jade'en wyinaty yjatwa'añ?

⁵Xjats ja Jesús y'adsøoy jøts ja wyaañ:

—Øyim mnay'eix'etidit, ejxim mee pøn mwin'øø'niyi. ⁶Kumi may jaa'y nøjkx myendi jøts øts ja x'adunaxtit, jøts ja ñøø'mdit: “Cristo øts”, mayjaa'y ja jade'en wyindaay'attip.

⁷Jøts ku meets ja tsep øy ma xnimado'ot ku ja tsep wyingoni, kidi mdsø'øgidi kumi jatp idø'on ja jade'en, ka'ap ja ñaxt jøts ka'ap ja' tiidyu'unin xøøwi. ⁸Kumi ja møj ja mutsk ja kajp nøjkx cheptundi xem yam, windsøndøjk ñañibidø'øgidit pøn jaty yikutujktip ya naxwiin; maawyeen ja uyx nøjkx ñaxy, me'emp ja yuu, may'ampy ja jaa'y nøjkx ja myigu'uk tmidsepøkti a'øy'ampy pøn ja nugo tyikma'a'ttip. Jøts ku dø'on ja jade'en yjatt tso'ondakpnim idø'on ja ayo'on wyinaty jade'en.

⁹Jøts øyim mnay'eix'etidit; kumi myikøyakp meets ma kudunktøjk yikutukti, jøts mee nøjkx myiktsiiky myikwøpy jap tsaptøjkjotpy. Mwinguwa'agip mee nøjkx ja møj windsøndøjk; øts meets jap xkunøjkxip jøts ja windsøndøjk myikmadya'agidit, xjats meets idø'on ja nja' xnigubojkit. ¹⁰Namga'anin ja

tiidyu'unin xøøw tpaaty ku ja øgyajpxy ku ja ømyadya'aky øy magajp yikajpxwa'kxt. ¹¹Jøts ku jade'en ja kudunk øy madsoo myiktawinguwawidit, kidi xkumayidi xkudajidi sudso x'adsojimbettit. Jade'en idø'on mwa'andit pøni sa Espíritu Santo winet myik'ayukpaadyidi; kidi meedsip kø'øm mgajpxp, ja Espíritu Santo meets m'agajpxiyip. ¹²May ja jaa'y ttukmiga'axwa'kxy ñagyøyakidit jøts y'ookit, may ja u'nkteety ja y'unaj'k nøjkx tmidsepøkti jøts ja tkøyaktit, nayide'en ja unaj'k nøjkx tmidsepøkti ja tyeety ja tyaak kunim o'jkin ja ttukpaattit kø'øm. ¹³Jøts mdumidsep'attip meets ja jaa'y ja'agøjxp ku meets øts xjanchjawi; jøts pøni pøn ja ayo'on jade'en tmidanaapy kunim y'ookit, ja' idø'on nøjkx nitso'ok'ajtp.

¹⁴Jade'en ja Dios kyugajpxy Daniel tjaay tu'uk ja nøky ma ja ojts tngajpxy midi ja jaa'y tyikma'a'tp, jøts ku meets ja jade'en x'ext ku ja ma tø yikpikta'aky ma ja kyapaat'aty —pøni pøn ya'at nøkyajpxy, wan tja'gyuki—, jøts pøni pøn jam Judea tsinaadyip wan tkaknøjkxti jam kojpkjotp. ¹⁵Jøts pøni jam wyinaty tø pyety tyøjkøjxp ja'abi xøøw, jøts ku ja wyinakt ka'ap ja yjaaktyimy'atstøkit jap tøjkjotpy jøts ja tjaakyikpidsø'ømt øy ti, ne'egi tø'øp ja' ku ja jadi'iñi yjaaka'akt; ¹⁶jøts pøni pøn jam wyinaty kyamjotp, ka'ap ja y'ukwimbejtnit jam tyøjk windum jøts ja wyet ja tjaak'atswetst. ¹⁷iTi yjanch'ayøoy ja tø'øxyøjk pøn

wyinaty jøtpyti, pøn jam wyinaty myutsku'nk tmøøt'ajttip ja'abi xøøw! ¹⁸Ajot'att amidowdi ja Dios jøts kidi yja'aty ja tiempi winet et ku ja et wyinaty xyuxy, jøts kidi ja'abi xøøw mga'akti; ¹⁹kumi ja dø'øn nøjcx ja møk ayo'on tyuñiyi midi ka'anim yik'ixy niujuuni wine'en ñaxy kujk ja tiempi jaayip ku Dios tyiktso'ondaajky yø naxwii'ñit, nika'ap nøjcx jadu'uk ja ayo'on jade'en yik'ixy sa ja'ajin midi idø'øn me'emp. ²⁰Jøts ku Dios Teety ja jeexyip tø tka'agajpxuky kon ja ayo'on, ti pøn xijy jade'en nitso'ok'atp; jøts ja'agøjxp Dios Teety ja tø tyikøñ ku ja ttsøky ja yjaa'y pøn ja tø twiwich.

²¹Pøni pøn mdukmadojidip, pøni pøn mnimaajyidip: "Ejxti, ixya dø'øn ja Cristo", uk ku myiknøjmidit "Ejxti, ixem ja Cristo tyani", kidi xmibøkti. ²²Ja' idø'øn nøjcx jade'en wandip pøn ñadyijyi jade'en sa Cristo sa ja Dios kyugajpxy, pøn ja miku' myøk'ajtin nøjcx tyiktuujnidip jøts ja nayide'en ttu'unt sa Diosin, yjawin'øø'mbaatwa'amp ja nøjcx pøn ø tø nwiwich. ²³Jøts nay'ejx'etidi meets, nayjøp'ejxidi jøts kidi mwindaay'atyidi ja miku'; patki'jyi meets yø yam ndukmadøy.

**Sa mye'ent ja naxwii'ñit
jaa'y myøjkudanaabyi**

²⁴Ku dø'øn ja tiempi ñaxt ma et ja ayo'on tyuniyat, winet ja xøøw y'lookt, winet ja po' y'lookt, jøts ja ka'ap y'uk'anidit, ²⁵ka'agøjxp yø maadsa' jam tsajpwemp, jøts naxp ja uyx jam tsajpwemp. ²⁶Xjats t'ejxtit ja naxwii'ñit jaa'y ja

myøjkudanaabyi ku ja kyutujk tmime'ent møk'ajtingøjxp yoots agujkp. ²⁷Winets øts ja n'ankilis ngajxwa'kxt, ja'ats øts ja njaa'y xwaamujkip pøn øts tø nwiwetsti øy madsoo, yikwaamuktup ja' øy ja wyinaty ma tyimyjatsøonidi.

²⁸Uk patmadojidik øts ja n'ixpøjkin: Ku ja iigi kipy y'awaj y'u'nk'aty jøts ku ja kujk xyimumbøjkni, jade'en yiknijawi ja et jøts ku y'anda'akwani.

²⁹Nayide'en idø'øn ja n'ukpiktaajkint sa ja ayo'on nøjcx ñaxy; jøts ku ja jade'en x'ejxtit, jade'ents meets ja xnijawidit jøts ku øts wyinaty nmenwani. ³⁰Janch meets idø'øn nnøjmi, jatp idø'øn ja jade'en namga'anim jaa'y wyinaty y'ookti. ³¹Najxp yø naajx yø tsajp y'ity, jøts niwindem øts n'ayuujk kyanaxy.

³²Ka'ap ja et ja xøøw yiknijawi pøni juuni dø'øn ja jade'en yjatt, nipøn ja tkanijawi, ni ankilis ja tkanijawi, jøts ni Dios U'nk ja tkanijawi. Ja Dios Teety ja tu'ugyi tnija'wip.

³³Jøts nayjøp'ejxidi meets ejtp, ejtp ja Dios x'ajot'attit kumi ka'ap meets ja xnijawi pøni juuni øts wyinaty nwimbejtkojmit. ³⁴Jade'en idø'øn ja ndejint n'ukpiktaajkint ejxim ja jaa'y midi nøjcxp jagam widejtpi, jøts ku ja chøøñ y'uk'ane'empy ja tumbi ja', tu'uk jaty tyumbi ja t'uktunkmø'øy jøts y'ukpiktakpy tøjck adinaabyi ja tu'uk, pøn t'ejx'etp ja tøjck. ³⁵Jøts ejtp idø'øn mjøp'ejxtit, kumi ka'ap meets ja xnijawi pøni juuni yja'att ja mwindsøn midi kudøjk'ajtp, jotmøñ ja yja'aty ux, uk jotmøñ ja

yja'aty tsuu'm, jotmøñ ja yja'aty ku tsapni'aaw y'ayajxnidi, uk jotmøñ ja yja'aty jøpkyoos; ³⁶ka' ti nnija'win pøni juuni ja yja'att, kuts meets ja jotmøñ mmaagubaadiyit yam meets jap wyinaty mmaaly. ³⁷Midi mee ndukmadøøpy, niduki'iyi øts idø'on ja jaa'y jade'en nnøjmi jøts tjøp'ejx'ettit.

**Ku ja Jesús yikajpxy'aty
jøts ja yikmatst**

14 Ja majtsk xøow wyinaty kya'lity jøts ja paski xøow tpaatt ku ja jaa'y tkaydi ja tsapkaaky jadi'liñi midi ja levaduri tkamøøt'ajtp. Winet et idø'on ja teetywindsøn møøt ja kajpxwejpitøjk t'ixa'adi ja taay ja winmaa'ñ sudso ja tjadyimy'ukmatstit ja Jesús awin'øøni'ampy, jøts ja tyik'ooktit. ²Xjats ja yide'en kø'øm ñawyajnidøø:

—Ka'ap ja jade'en y'ø'y'att ku ja nmajtsint xøjøøjty, tsojk ja jaa'y jade'en xem yam pyidø'øktit jøts adøm ja sagasa xu'unindit.

**Ku ja Jesús yiktagutajmji'iky
ja pa'akxuu'kpi**

³Jam ja Jesús wyinaty ma ja kajp txøow'aty Betania, jam ja wyinaty tyøk'ayø'øpy Simón wyindum, ja jaa'y pøn wyinaty axøø'kpm putsp; jam ja Jesús wyinaty twindsøøni ja mesi ku tø'øxyøjk tu'uk tmija'jty ja poop tsaadu'jts midi wyinaty tmøøt'ajtp ja aceite midi janch pa'akxuu'kp, jøts midi janch tsowi to'jkip. Ja'ats ja tø'øxyøjk øjts tkupu'udu'uty, jøts ja Jesús kyubajk ja øjts ttanitajmiyi. ⁴Winets

ja jaa'y y'ambøjktøø pøn jam wyinaty winaagindi, yide'en ja øjts ñawya'añidi:

—¿Tigøjxp ku yø pa'akxuu'kpi jade'en nugo tø wyindigø? ⁵Tø yø jeexyip ne'egi yiktøøky tigøøk magø'pxy denarios, jøts ayoobi jaa'y ja jeexyip ja meñ yiktabudøki.

Jøts ja tjanchmyi'ambøjktøø ja tø'øxyøjk.

⁶Winets Jesús ja øjts ñii'mxyidi:

—Majtstu'utti; ¿ti yø

mdamigajpxtip? Øts yø jade'en tø x'ødyuñ. ⁷Kumi ejtp meets ayoobi jaa'y xpaatt x'ext, jøts ødyundi meets ja' pøni juuni meets ja kø'øm xmay'atwa'añ; jøts kidi xjøp'ejxti jøts øts meets ejtp xpaatt x'ext. ⁸Tø øts idø'on yø tø'øxyøjk jade'en xuñ pøni sa øts idø'on yø xamidsøkyin; tø øts ja pa'akxuu'kpi yø xanitemy kumi x'ookjøp'ejxnip øts idø'on ja', paty idø'on xyik'øø'yiñi xyikpaajitiñi kumi wingonip øts ja n'o'jkin. ⁹Janch meets idø'on nnøjmi, ku øy maðsoo yikajpxwa'kxt ja øgyajpxy ja ømyadya'aky ya naðwiin, nayide'en yø øy maðsoo yiknimadya'akt ku øts yø tø'øxyøjk jade'en tø xmay'aty, yikja'myatsp yø øy juuni ku yiknimadya'akt.

**Ku ja Judas ñay'awajniyi
jøts ja tkøyakt ja Jesús**

¹⁰Winets ja Judas Iscariote chøø'ñ pøn ja Jesús pyabøjkpitøjk wyinaty møøt ñimakmajtsk'aty, jøts ja øjts tninijkxy ja teetywindsøn, ja'ats ja møøt tkajpxy'ajty jøts ku ja tkøyakt ja Jesús. ¹¹Xjats ku ja jade'en tmadoodøø, winets ja jyanchxondaktøø, jøts ja Judas ja

meeñ jatyí yíktami'awa'aníyíí'ñ.
Ja'agøjxpts ja Judas t'ixaay ja taay
ja winmaa'ñ juuni et ja t'ukøyakt ja
wyindsøn.

**Ku ja nwindson'ajtim yjaak'a'ux'ajtni
møøt ja pyabøjkpitøjk**

¹²Xjats ku ja xøøw tpaajty midí
ja israelít jaa'y yjanch'amaay'ajttip,
ku chapkaaky ja jadi'iñi tkaydi
midi levadurí tkamøøt'ajtp, ja'abi
xøøw idø'on wyínaty tø tpaaty
jøts ku ja xøøw midukxøøw tyuñi,
ja' ja tyejtip paski, ja'abi xøøw
idø'on ja tyukni'o'jkidip ja borreegi
maxu'unk, paty ja pabøjkpitøjk
winet et tyíktøødøø ja Jesús jøts ja
tnímaadyøø:

—¿Ma øøts ja paski a'ux
nyik'awext jøts ni'amuki
n'a'ux'ajtidít?

¹³Xjats ja Jesús ja pyabøjkpitøjk
namajtsk tkajxtsøø'ñ, yide'en ja
t'uknimaay:

—Nøjkxti jam møj kajpjotp, jamts
ínet jaa'y tu'uk x'ejxpaattít pøn jam
wyínaty tsíy tyanígo'oníp, ja'ats
mbanøjkxtíp, ¹⁴jøts pøni ma ja
yja'aty, japts ja kudøjk xnøjmidít:
“Yide'en ja windsøn wya'añ: ¿Mak
idø'on ja tøjkjoojt, mak idø'on
ja pyabøjkpitøjk ja tmøøtka'aty
tmøøt'uukt, mak idø'on paski a'ux
ja tka'adyít?” ¹⁵Winets meets ínet
ja myíktuk'ext tu'uk ja tøjkjoojt
jap nípat tøjkiixpy midí jap a'ejxi
abaadi ejtníp; japts meets ja jii'kxy
xyíkøyidít midí njøø'kxíndíp.

¹⁶Xjats ja pyabøjkpitøjk namajtsk
ñøjkxtøø jøts ja ojts yja'atti jam
møj kajpjotp, jamts ja jade'en
tjanchpaattøø sa Jesús ja wyínaty
tø tyukmadøyidí, jøts ja jam

tyíkøyidøø ja paski a'ux, winets ja
wyímbejtøø ma choo'ndøø.

¹⁷Xjats ku ja et kyoodsiyíí'ñ,
winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk
nímakmajtsk jam tmøøtja'jty. ¹⁸Jøts
ku ja twínguwa'atsidøø ja kyaabyajt,
kuts ja jam wyínaty kyaañidí,
winets ja Jesús ja pyabøjkpitøjk
tnímaay:

—Janch meets idø'on nnøjmi jøts
ku ja íxyam nídu'ugin nmøøtkay
pøn øts ínet amaa'tsk'ampy
xkøyakp.

¹⁹Xjats ja pyabøjkpitøjk
yjanchjotmay'oo'kpøjktøø, jøts ja
nídu'uk jaty tyíktøødøø:

—¿Wan ja ndejínt y'øtsi?

Nayide'en jadu'uk wyamøø:

—¿Øts ndejínt jade'en adø'øtsp?

²⁰Winets ja Jesús y'adsøøy jøts ja
wyaañ:

—Tu'ugyi ja' pøn øts idø'on jade'en
xu'ump, jøts ka'ap ja yjagami, íxya
adøm idø'on ja nmøøt'a'ux'ajtíndí,
nídu'ugin meets jade'en xunwa'añ.

²¹Jade'ents idø'on yjatt ja
naxwíí'ñit jaa'y myøjkudanaabyí
sam ja Dios kyajpxy wya'añín;
jøts íti ja jaa'y yjanch'ayøøy pøn
øts jade'en xkøyakp amaa'tsk! Tø
ja jeexyip ne'legi tyíy ku jeexyip
kyidyíngye'exy.

²²Ku dø'on ja jade'en íxam
wyínaty kyaydí, winets ja Jesús
tníxajíyíí'ñ tu'uk ja tsapkaaky, jøts
ja ttamøja'wíyíí'ñ ja Dios Teety,
xjats ku ja t'adujkpajky, winets ja
tmøøy ja pyabøjkpitøjk, yide'en ja
wyaañ:

—Kaydí, ya'at øts idø'on ñamyayí
nne'kx'ajtpy.

²³Xjats ja nayide'en t'adam'ujch
tu'uk ja uujk'íí'ñ, jøts ku

ttamøja'wiyii'n ja Dios Teety, winets ja ttuk'uk'abidsiimy ja pyabøjkpitøjk midi ja wyinaty tø t'adami jap uujk'i'i'njotpy, niduki'iyi ja t'uktamujktøø. ²⁴Yide'en Jesús ja ojts ñii'mxyidi:

—Yø øts idø'on ñamyayi nni'jpy'ajtpy midi widsu'ump widaxp øts nnikøjxp øts ngubajkp ku nyikpikta'akt jam kruskøjxp. Ja'ats may jaa'y y'ajot'attip jøts ja ñitso'ok'attit. Jade'en'ampy idø'on ja Dios Teety tyik'adukwa'añ ja wyanda'aky sam idø'on ja ttami'awa'anii'n ja nitso'ok'ajtin. ²⁵Janch meets idø'on nnøjmi, jøts ku ka'ap n'uk'uknit yø vino, jaanim øts yø nøjx n'uuky jadigojk ku Dios kyutujk yja'att, ku kyutujk ja ttanitanit ja yjaa'y.

**Ku ja Jesús kø'øm tnigajpxy
jøts ku Pedro ja kyu'øøniyit**

²⁶Xjats ku ja t'øøgøjxtøø ja Dios kyajpxy, winets ja ñøjkxtøø jam kojpkøjxp midi txøw'ajtp Olivos. ²⁷Jøts ja Jesús pyabøjkpitøjk tnimaay: —Niduki'iyi meets inet xatsø'odyu'unt icyamgoots; kumi yide'en Dios kyajpxy wya'añ: “Yikøyakp ja borreegi ejxpi jøts ja y'ookt, jøts ja borreegi jadi'iñi kyaakwa'kxnidit.” ²⁸Jøts ku ø nbidsø'ømt jadigojk jap oo'kpi jutjotpy, winets ø nnøjkxjawyenit jam Galilea, jamts mee xpaatt.

²⁹Xjats ja Pedro tnimaay ja Jesús: —Øy mets mbabøjkpitøjk niduki'iyi mjadatsø'odyuñiyi, niujuuni me ngadatsø'odyuñ.

³⁰Winets Jesús ja ñimaajyøø: —Janch mets idø'on nnøjmi jøts ku yamgoots inet mnø'ømt ku me

ka'ap x'ijxy'aty, ka'aním tsapni'aaw wyinaty myajtsk'aya'axy ku mets inet tigøøk ojk mwa'ant jade'en jøts ku me ka'ap xnijawi.

³¹Xjats ja Pedro møk'ampy tyimwyindani ja Jesús, yide'en ja tnimaay:

—Nja'øøky me møøt, niujuuni øts jade'en ngawa'ant.

Tum jade'en ja yjadu'ukpi pabøjkpitøjk wyandøø sam ja Pedro wyaañ.

**Ku ja Jesús t'ajot'ajty ja Dios
Teety jam Getsemaní**

³²Xjats ja yja'ttøø ma ja et txøw'aty Getsemaní, jamts ja Jesús pyabøjkpitøjk tnimaay: —Ya tsøøniidi, wan ø t'ats'ajot'aty ja Dios Teety.

³³Winets ja t'ukwaay ja Pedro, ja Jacobo, jøts ja Juan, jøts ja ojts tmøøtnijkxy, xjats ja Jesús yjantyimchø'jkiyii'n, ka'ap ja y'ukwinmaa'nbyatni, ja'agøjxp ku ja y'ayo'on wyingøñ. ³⁴Jøts pyabøjkpitøjk ja tnimaay: —Janch tyimyjotmay'oo'kp øts, øy øts yø yjawi jadi'iñi ngu'oogit. Awejxti ya ejxim mma'oo'knidi, wijy m'ettit.

³⁵Xjats ja Jesús jawaani yjaaknajtsyø'øiyii'n, japts ja ojts ñagyuxendya'agiyi, jøts Dios Teety ja ojts t'amidøy jøts ja jade'en kidi tyimy'ayo'ombaaty sa dø'on ja wyinaty yjatwa'añ ja'abi xøøw. ³⁶Yide'en ja wyaañ ku dø'on ja ojts dios'ajot'aty:

—Mets Teety, øyik jade'en xjanchkayikjatt, jøts øts kidi jadine'en ayo'on ndyimbaaty; øy idø'on kyidyimyjade'eni sam ø

ndyimyjatsøkyin, jade'en øts idø'øn ngupøkt pøni sa me xamidsøky.

³⁷Ku ja jade'en wyaañ, xjats pyabøjkpitøjk ja tniimiñ, maadip ja jap wyinaty ku ja ojts tpaaty; winets ja tniimaay ja Pedro:

—Simón, ¿tø me ma'oo'kni? ¿Niwine'en me waani tø mgawijy'ity?

³⁸Wejti kajti jøts ja Dios x'ajot'attit, nay'ejx'etidi jøts kidi mmimajada'agidi ja ayo'on midi wingomp. Janch øts idø'øn nwa'añ ku ja winmaa'ñ janchja'ødyunwa'añ, ja ne'kxts jaayi ja ka'øybi tumbi amutsk'ejxiyip.

³⁹Xjats ja ñøjkxkojmøø Dios Teety ajot'ajtpi, nayide'en ja ojts wyangojmi sa ja wyinaty jawyeen tø wya'añ. ⁴⁰Winets ja myengojmøø ma pyabøjkpitøjk ja jam, maagojmidip ja wyinaty ku ja tpaajty, kumi janchmaa'y'oo'ktip ja'.

⁴¹Jøts ku ja tigøøk ojk ojts t'ixy ja pyabøjkpitøjk, jaanimts ja tniimaay: —Tøts inet, maanidi poo'kxnidi.

Wan jade'en tjaty, tø dø'øn tyimbyaaty jøts yikøyakt ja naxwii'ñit jaa'y myøjkudanaabyi.

⁴²Pidø'økti, niwejti, wan tjaa'myindi; ixa ja ixyam wyingøñ pøn øts inet xkøyakp.

Ku ja Jesús yikmajch

⁴³Nay jamnim ja Jesús wyinaty jade'en wya'añ ku ja Judas yja'ljty, pøn ja pyabøjkpitøjk wyinaty møøt ñimakmajtsk'atti, ja'ats ja mayjaa'y jam tmøøtja'jt tsujx møøt jøts kipkyapidi. Ja teetywindsøn idø'øn ja wyinaty tø kyexyidi, møøt ja kajpxwejpitøjk, jøts møøt ja møjaa'dyøjkti. ⁴⁴Yide'en idø'øn

ja Judas wyinaty tø wya'añ jøts ja tu'uk tpikta'akt ja ejxa'anin midi ja y'ejxtip ku ja tkøyakt ja Jesús, yide'en ja wyinaty tø wya'añ:

—Pøni pøn øts inet ndsu'kxpy, ja' idø'øn ja wyinaty; ja'ats idø'øn mmatstip, jøts ja xyiknøjkxtit ta'tspiky'ampy.

⁴⁵Xjats ku dø'øn ja jam jade'en yja'ljty, winets ja twinguwa'ljkijiyi'ñ ja Jesús, yide'en ja tniimaay:

—Øts, windsøn, memp.

Jøts ja ojts jade'en ttsu'kxy.

⁴⁶Xjats ja Jesús yiknixajiyi'ñ, jøts ja jade'en yikmajch.

⁴⁷Jøts ja jaa'y pøn ja Jesús jam wyinaty myøøt'ajtpy, ja' tsujx tu'uk tnixajiyi'ñ jøts ja ttaxikja'tstuupty ja teetywindsøn tyumbi, ojts ja tyatsk ja tyikwinajki. ⁴⁸Winets ja Jesús tniimaay ja jaa'y pøn ja wyinaty tø myachi.

—¿Ti mee x'ejxni ku xanimenidi ja kipy jøts ja tsujx? ¿Ti mee x'ejxni, maa'tspi, ku meets jade'en xmatswa'añ? ⁴⁹Jabom jabom meets jam y'ijty nyik'ixpiky tsaptøjkjotp, ¿ti kuts meets jam xkamajch? Paty idø'øn ya'at ixyam jade'en yjaty kumi Dios kyajpxy jade'en wamp, ¿sudso'ampy idø'øn ja kyatøøt?

⁵⁰Winets ja pyabøjkpitøjk tmajstuttøø nadyu'uk ja wyindsøn Jesús, jøts ja ojts jadi'iñi y'agakpajknidi.

Ja una'jk jaa'y pøn jadi'iñi kaktigøøy

⁵¹Jamts ja Jesús wyinaty pyayø'øyi tu'uk ja una'jk jaa'y pøn ja poop wet wyinaty tyukwop'ajtp, ja'ats ja yikmach; ⁵²winets ja wyet ja tmajstuupty, jøts ja jadi'iñi niwa'ats kyejky.

**Ku ja Jesús yikwaanijkxy
jam kutujktaajkjotp**

⁵³Xjats ja Jesús

yiknajtswa'awiyii'n jam møj
windsøn wyindum pøn ja teety
wyindsøn'ajtip, jam idø'øn ja
windsøndøjk ñamyujkøjxidøø møøt
ja møjaa'dyøjkti. ⁵⁴Jagam idø'øn
ja Pedro tpayø'øy ja wyindsøn
ku ja yiknajtswa'awiyii'n jam
windsøn kyutujktaajk agø'øm,
jade'en ja tpaja'jty, jamts ja Pedro
tmøøt'ixaajky ja tajk, ja' ja jam
myøøtjo'kxpjiky ma ja jøøn jam
wyinaty tø myøji.

⁵⁵Jøts ja teetywindsøndøjk møøt
tuki'iyi ja kutujk adsinaabyidi
t'ixaadyøø tu'uk ja pøky, jade'en
ja t'ixaadyøø ja pøky jøts ja
tuku'oogiywa'andi ja Jesús; xjats ja
niti tkapattøø. ⁵⁶Kumi øy ja tigati
ttaniwambatti jøts ja jade'en xem
yam kyanabyaadyidi ja y'ayuujk.
⁵⁷Winaagin pyidø'økti møk'ampy
jøts ja nugo tni'øønidi øy ja
yjagajade'eni, yide'en winaagin
wyandøø:

⁵⁸—Tø øøts yø nmadøy ku yø
yide'en wya'añ: “Nyikida'ap
øts yø tsaptøjki midi yø jaa'y tø
tyik'øyidi, jøts øts kyidigøøk xøøw
jadu'uk nyikwa'kukit midi ja jaa'y
kyayik'øyip.”

⁵⁹Jøts ni jade'embaat ja kø'øm
kyanagyupikyidi ku ja øy sa
yjawa'andi.

⁶⁰Winets ja teetywindsøn
tyanaagyukiyii'n jam mayjaa'yjotp,
jøts ja tyiktiy ja Jesús, yide'en ja
tnimaay:

—¿Ka' idø'øn m'adsø'y? ¿Ti dø'øn
jade'en myiktani'øø'nip?

⁶¹Xjats ja Jesús amøñi
tyik'ity, jeky ja niwine'enin
kyidyimy'adsøøy. Winets ja
teetywindsøn ja ojts jadigojk
tyiibyikyiyi, yide'en ja ojts
ñii'mxyiyi:

—¿Mets idø'øn ja' pøn Dios Teety
pyiktaajky jøts mets mwindsøn'att?
¿Mets idø'øn ja Dios Teety
m'U'nk'ajtip?

⁶²Xjats ja Jesús y'adsøøy jøts ja
wyaañ:

—Øts idø'øn ja'. Øts
idø'øn ja naxwii'ñit jaa'y
nmøjkudanaabyi'ajtpy, jøts x'ejxtip
meets ku n'ixa'aakt aga'n'ampy
ma Dios Teety, jøts ku nayide'en
ø nme'ent yoots agujkpy jap
tsajpjøtpy.

⁶³Winets ja teetywindsøn ja
wyet kø'øm ttakø'ljtsiyii'n ku ja
y'oj'abajtyii'n, ja' idø'øn tyijpy ku
tø ja jaabaat y'oj'amø'øty, xjats ja
wyaañ:

—¿Ti ejxpi ti ni ja'wibi
jaaktsojkiyip? ⁶⁴Tøxi xmadowdi
sa tø wya'añ ku ja Dios Teety yø tø
twingajpxnaxy; ¿sa dø'øn xjawidi
ku jade'en wya'añ?

Winets ja niduki'iyi ttanikajpxtøø
ja o'jkin.

⁶⁵Jøts winaagin jatyi tniidsujidøø,
jatyi twinmajtstøø jøts ja ttsee'ktøø,
yide'en ja wyan'adø'øtsti ku ja
jade'en ttundi:

—iNajtsjawi pøn tø mgøxyi!

Jøts ja tajk ja twingoxti tjøpkoxti
awa'an'ampy.

**Ku ja Pedro tku'iiñ jøts ku
ja ka' t'ijxy'aty ja Jesús**

⁶⁶Jap ja Pedro wyinaty tøk'agi'py
ku yja'jty tu'uk ja tø'øxyøjk pøn

ja teetywindsøn tyumbi'ajtpy;
⁶⁷ja'ats ja ojts y'ijxyiyi ku ja jap
 wyinaty jøn'ajpy yjo'kxpiky, tøyim
 ja wyinaty wyin'ejxniyi xjats ja
 yide'en ñimaajyøø:

—Nayide'en mets y'ijty xpawidity
 ja Jesús ja Nazaretit jaa'y, ðkidi?

⁶⁸Xjats ja Pedro ja ka'ap tñigajpxy,
 yide'en ja wya'añ:

—Ka'ap øts ja n'ijxy'aty pø pøn ja',
 jøts nguidyimñija'wip øts pø ti me
 mgajpxy.

Xjats ja jade'en yø'øpyidsiimy jam
 tajyjøp'am. Winets ja tsapni'aaw
 y'ayajxi'jky. ⁶⁹Jøts ja tø'øxyøjk ojts
 twin'ixy jadigojk ja Pedro, xjats ja
 ttukmadoobinaxwa'jky ja jaa'y pøn
 jam wyinaty, yide'en ja wya'añ:

—Ya'at jaa'y tmøøtwidejtp yø
 Jesús.

⁷⁰Winets ja Pedro ja ka'ap
 tkupijky jadigojk. Waani y'ijty, xjats
 Pedro ja jaa'y ñimaajyøø jadigojk
 pøn jam wyinaty:

—Mets inet mdyimyøøtwidijtp yø
 Jesús; kumi Galile'it jaa'y mets, jøts
 jade'en me mgajpxy sa yø kyajpxti.

⁷¹Winets ja Pedro kø'øm
 kyanay'ømygajpxiyøø møk'ampy ja
 jaa'y yide'en:

—Tyimy'ijxpy ja Dios jøts ku
 nguidyimñijawi pøni pøn jaa'y
 meets jade'en mdijpy.

⁷²Xjats ja tsapni'aaw
 myajtsk'ayajxy. Winets ja Pedro
 tja'myejch ja Jesús y'ayuujk
 sa ja wyinaty tø ñii'mxyi:

“Ka'anim wyinaty ja tsapni'aaw
 myajtsk'aya'axy ku mets inet
 wyinaty tigøøk ojk tø mwani ku me
 xka'ijxy'aty.” Jøts ja tkuyajxyii'ñ
 ku ja jade'en tja'myejch jøts ku ja
 wyinaty jade'en nichøky tø wya'añ.

Ku ja Jesús twinguwa'jkiyii'ñ ja Pilato

15 Xjats ku xyii'ndyaaky,
 winets ja teetywindsøn
 ñamyujkidøø møøt ja møjaa'dyøjkti,
 møøt ja kajpxwejpitøjkti, tuki'iyi
 wine'en ja t'adsøonidi ja kutujk jam
 tsaptøjkjotp. Jøts ja ojts tyiknøjkxti
 ja Jesús køwii'ñ jam Pilato
 wyindum, jamts ja tkøyakti. ²Xjats
 ja Pilato tñimaay ja Jesús:

—ðJanch mets idø'on windsøn'ajtp
 ya israelit jaa'y y'etjøøjty?

Winets ja Jesús y'adsøoy jøts ja
 wya'añ:

—Øts ja'.

³Xjats ja teetywindsøn janch
 may ja øø'nin tpiktaktøø, yikxon
 ja Jesús yikni'øø'niyiii'ñ. ⁴Winets ja
 Pilato tyiktiy jadigojk, yide'en ja
 tñimaay ja Jesús:

—ðKa'ap idø'on m'adsøy? iEjx!
 Yikxon mjanchyikni'øøni. iEjx! Ja
 pøky kawinakjøøjp myiktani'øøni.

⁵Jøts kyidyimy'adsoop ja Jesús
 ku Pilato ja jade'en ñii'mxyi; jøts
 ñigyumaap idø'on ja Pilato ja kø'øm
 tjawi ku ja jade'en kyidyimy'adsøy.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús ñidujkiyii'ñ jøts ja y'oockt

⁶Yide'en idø'on ja Pilato
 wyinaty ja kostumbri tmøøt'aty
 ku ja paski xøøw tpaaty, winets ja
 tyik'awa'atspidsimy nidu'ugin ja
 tsumyjaa'y, pøni pøn ja mayjaa'y
 yik'awa'atspidsømwandip. ⁷Jamts
 wyinaty tu'uk ja pøkyjaa'y
 tsumy pøn txøøw'ajtp Barrabás,
 ja' ja jap møøt chum'lity pøn ja
 wyinaty møøt tø yikjaa'y'øøky
 ku tsep ja wyinaty tø ttundi

møøt ja kudunktøjk. ⁸Xjats ja mayjaa'y jam jade'en myendøø, jøts ja t'amidoobinaxwa'aktøø ja Pilato jøts tsumyjaa'y ja tyik'awa'atspidsø'ømt nidu'ugin sa kyostumbri ja wyinaty tmøøt'aty. ⁹Winets ja Pilato y'adsøø y jøts ja tnimaay:

—¿Sa mee m'ukwa'añ, wan yø israelit windsøn tyikmajtstu'uty?

¹⁰Jade'en ja wyaañ kumi tø dø'øn ja wyinaty tja'gyuki jøts ku ja teetywindsøn wyinaty nugo tø tkøyakti ja Jesús tanejkingøjxp.

¹¹Xjats ja teetywindsøn tkajpxwejkøjxtøø ja mayjaa'y. Ojts ja t'agajpxidi, jøts ja wya'andit jøts wan ja Barrabás t'awa'atspidsimy jøts ka'ap ja Jesús. ¹²Xjats ja Pilato tyiktiiy ja mayjaa'y, yide'en ja tnimaay:

—¿Jøtsimts yø israelit windsøn, sa yø yiktu'unt?

¹³Winets ja y'adsoodøø jøts ja wyandøø møkta'a'ky:

—iYikruspat!

¹⁴Xjats ja Pilato tnimaay ja mayjaa'y:

—¿Ti tundigøø'yin yø tø ttuñ, ti yø kyubatp?

Winets ja tjaaktyimyikjinajxtøø, møk'ampy ja yjaaktyimwyandøø:

—iYikruspat!

¹⁵Jøts kumi yikjotkukiwyampy ja Pilato wyinaty ja mayjaa'y, xjats ja tyik'awa'atspidsiimy ja Barrabás; jøts ku ja t'uknankwoyjpøø ja Jesús, winet ja ojts tkøyaky jøts ja kyiruspatt.

¹⁶Xjats ja soldaditøjk tyiknøjkxtøø ja Jesús jap kutujktaajk'agui'py ma ja ttejtí Pretorio, ma ja masyoldadi jap wyinaty

chøønidi, japts ja myisoldadi ja twaamukøxti. ¹⁷Winets ja tsuu'nk wet ja ttuktatøjkidøø ja Jesús midi ja windsøndøjk nugo myiwindsøn'ajttip, jøts ja kujp awiity ttukoroni'atti. ¹⁸Jøts ku ja jade'en t'uktundøø, winets ja wyambinaxwa'ktøø møk'ampy, yide'en ja tkajpxpoo'kxtøø:

—iMay xøøwim may jumøjtim mdsøønit mdanit mets israelit jaa'y wyindsøn!

¹⁹Jøts ja kipy ja ttaxikwojppø'ktøø, ojts ja tnidsujidi jøts ja ñadyijyi twinguxanidi, ñadyijyi ja twindsø'øgidi. ²⁰Xjats ku dø'øn ja jade'en t'uktaxe'ktøø, winets ja tsuu'nk wet ja ojts t'ajniidi jøts ja ttuktatøjkidøø ja wyet midi ja wyinaty wyet'ajtpy. Xjats ja jatyi twaabidsømdøø jøts ja kyiruspatt.

Ku ja nwindsøn'ajtim

Jesús kyiruspejty

²¹Xjats ku ja Cirenit jaa'y jam wyinaty ñaxy pøn txøøw'ajtp Simón, kyamjotp ja wyinaty chøøñ; ja'ats ojts yiktaguwani jøts Jesús kyirus ja t'padsøjmit, ja' idø'øn jade'en jajtp pøn ja Alejandro møøt ja Rufo tyety'ajttip.

²²Xjats ja mayjaa'y tyiknøjkxtøø ja Jesús jam Gólgota, ma ja et jade'en txøøw'aty midi jade'en tyijpy ayuujk Oo'kpi Kyubajk Pajk. ²³Jamts ja tmøødyøø ja vino midi wyinaty tø yik'adamuky møøt ja tsøøy midi yiktejp mirra, ja' ja ojts tmo'odi ja Jesús, jøts ja ka'ap tkupijky, ka'ap ja t'uujky. ²⁴Winets ja tyikruspajttøø; jøts ja soldaditøjk tyikwa'kxtøø ja Jesús wyet, ojts ja tniguyatti, jøts pøni pøn majadap ja'ats ja wet twejtstøø.

²⁵ Jaa dø'øn ja xøøwu'nk wyinaty waani pyety ku dø'øn ja jade'en tyikruspajttøø. ²⁶ Jøts letri ja jam tkøxjaadyi; yide'en ja tyikwa'andi: "Israelit jaa'y ya'at ja wyindsøn." Ja' dø'øn ja ojts ttagubatti kidi tii'jip. ²⁷ Namajtsk ja maa'tspi ja tyikruspajttøø nay jam møøt ja Jesús, tu'uk aga'n'ampy jøts tu'uk anajy'ampy. ²⁸ Janch jajt idø'øn ja jade'en sa jap nøkyjxpy wya'añ, ku yide'en wya'añ: "Møøt ja yiktamimacho'owiyii'n ja møj ka'øy jaa'y."

²⁹ Xjats ku dø'øn ja jaa'y jam ñaxti kruswemp, ka'ap ja tjanch'ømyigajpxti, wyibejptip ja kyubajk ja jam, jøts ja tnøjmidi:

—iJøj! Metsxi xijy tsaptøjky myikidaapy, jøts mets ja xijy jatyi kyidigøøk xøøw xyiktanaagyukigyojmi,

³⁰ ñankñitso'ok'atits me kø'øm jøts mwinaakt jam kruskøjxp.

³¹ Jade'en ja jaa'y wya'andi, nayide'en ja teetywindsøn wyamidi møøt ja kajpxwejpitøjkti, yide'en ja kø'ømyi ñawya'añidi:

—May abiky jaa'y tø tyiknitso'ok'aty, jøts ka'ap kø'øm tjaty sudso ñankñitso'ok'atitit.

³² Pøni ku net njanch'ejxint yø Israelit jaa'y wyindsøn wyinaakt jam kruswemp, winet inet njanchja'win jøts ku yø yjanchja'aji ja Cristo.

Ja jaa'ybaat ja kya'ømyigajpxøø pøn ja jam wyinaty møøt tø yjakruspety.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús y'ø'jky

³³ Xjats ku kyujkxøøw'ajty, winets kyoodsiyii'n ja ñaxwii'ñit, jaanim ojts yjajta'aky møj winakxyøøw.

³⁴ Jøts ja Jesús møk'ampy wyaañ:

—Eloi, Eloi, ðlama sabactani? —
midi tyijpy: Dios Teety, Dios Teety,
ðjadits ku ø tø xnanktyuñi?

³⁵ Winaagin ja jaa'y jade'en tmadoodøø pøn jam wyinaty jøts ja wyandøø:

—Madowdi, ja Elías yø wyaadsøøpy.

³⁶ Xjats tu'uk myiiñ janch pujtpim pøn tnixajyiii'n ja tanøxe'ljts midi jade'en t'ejxp ejxim ja xa'akjoptsin, ja'ats ja ojts tyikxøøky jap vino ta'amjotpy jøts ja tpiktaajky jam kipy jøp'am, winets ja jade'en tta'adejyiii'n ja Jesús jøts ja ttukwimuukwa'añ, yide'en ja wya'añ:

—Majtstu'utti; wan tu'uk'ijxyim pøni janch'ukyikwinajkip inet idø'øn ja Elías jam kruskøjxp ku inet ja mye'ent.

³⁷ Winets ja Jesús møk'ampy yaajxy, jøtsnim ja y'ø'jky. ³⁸ Jøts nay jatyi ja wet kujkwa'kxy y'akø'øtspajky midi ja tsaptøjky jam wyinaty y'awejtstuk'ajtpy, kubajk'ampy ja kyø'øtstøjkiyiii'n jøts ja kyø'øtskidaajky ok'am'ampy.

³⁹ Jøts ku ja soldadi windsøn jade'en ojts t'ixy pøn ja Jesús jam wyinaty twindanaapy, winets ja wyaañ ku ja Jesús wyinaty jade'en møk'ampy tø ya'axy, jøts ku ja wyinaty tø y'øøky, yide'en ja wyaañ:

—Janch tiy tam idø'øn Dios tam ya'at y'ity y'U'nk.

⁴⁰ Jam ja tø'øxyøjky wyinaty tyanaamyidi pøn jam jagam a'ejxujktip; ja Salomé, jøts ja María Magdalena jam wyinaty møøt jadu'uk ja María midi ja Jacobo tyaak'ajttip møøt ja José.

⁴¹ Ja tø'øxyøjky idø'øn wyinaty

tø tpawidetti ja Jesús, jøts ja' ja wyinaty tø t'ejx'etti ku ja Jesús jam Galilea wyidijty. Jøts jam ja t'øxyøjk wyinaty y'a'ejxujkmidi pøn ja Jesús jam wyinaty tø pyanijkxyi Jerusalén, møøt ja jam wyinaty tø yja'atti.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús ñe'kx yikpiktaajky jap oo'kpi tsaa jutjøtpy

⁴²Xjats ku chuu'wiyii'ñ ku ja poo'kxin xøøw wyinaty kyimjabom tpaatwani, ⁴³winet ja José myiñ, ja Arimate'it jaa'y pøn wyinaty ja kutujk t'adsinaadyip. Ja'ats idø'øn tjøp'ejxp jøts ja ttatøkiwya'añ ja Dios kyutujk midi ja yjaa'y ja tyanitanaapy, jøts ja ojts amumjoojt myiñ ma dø'øn ja Pilato jam wyinaty, jøts ja t'amidooji ja Jesús ñe'kx ku ja wyinaty tø y'øøky. ⁴⁴Xjats ja Pilato ñigyumaap yjajty ku dø'øn ja wyinaty tø y'oo'kni, winets ja tyaajxyii'ñ ja soldadi windsøn jøts ja tyiktiiy pøni janch ku dø'øn ja wyinaty tø y'øøky. ⁴⁵Xjats ku ja soldadi windsøn ja ojts tnigajpxy jøts ku ja janch jade'en, winets ja Pilato tkøyajky ja oo'kpi jøts José ja yikmøøy. ⁴⁶Xjats ja tjuuy tu'uk ja poop wet midi øy midi majpxy, jøts ku ja tyikwinajky ja oo'kpi, ja'ats ja tya'amojts, jøts ja tpiktaajky jutjøtpy midi ja wyinaty tø tyikjuty jam tsaaotp. Jøts ku dø'øn ja jade'en tpiktaajky, winets ja møj tsaa ja tta'agiyy. ⁴⁷Ojts idø'øn ja María Magadaleña møøt jadu'uk ja María, pøn ja José tyaak'ajtpy, t'ejxtøø ma ja Jesús wyinaty tø yikpikta'aky.

Ku ja nwindson'ajtim Jesús yjukpyjky jadigojk

16 Xjats ku ja poo'kxin xøøw ñajxy, winet ja

María Magdalena t'atsjuudyøø ja pa'akxuu'kpi møøt Jacobo tyaak, møøt ja Salomé, jade'en ja ojts t'atsjuudyi jøts Jesús ja t'atspikta'akwajniidi ku ja wyinaty tø y'oo'kni. ²Xjats ja ojts ttaninøjkxti jøpyi ku ja samaan wyinaty tø y'abety, xøbidsimyu'nk ja yja'ttøø jam møj tsaa agujkp ma ja Jesús jam wyinaty tø yikpikta'aky. ³Yide'en ja kø'øm ñawyajnidøø:

—¿Pøn inet ja tsaa

tjanch'agiidyu'ut jøts ndøjki'int?

⁴Xjats ku ja yja'ttøø, winets ja t'ejxtøø ku ja møj tsaa ka'ap ja jap wyinaty ukteeni jap jut'agui'py, tø ja wyinaty yikiiyø'ñi. ⁵Jøts ku ja tyøjkidøø jap mutsk tøjkjøtpy, winets ja t'ejxpattøø tu'uk ja ankilis midi ja wyinaty pya'ajpy tsinaapy, jøts midi wyinaty nayide'en ja poop wet myøøt'ajtpy. Xjats ku ja t'ejxpattøø waajtyøjk ja tity, jøts ja ojts jantyimchø'jkidi. ⁶Jøts ja ankilis ja ojts ñii'mxyidi:

—Kidi mdsø'øgidi; nñija'wip

øts ku meets ja Jesús ja ñe'kx x'ixaajiyidi. Tø ja jadigojk yjukpyiky, øy xtyimy'ejxtit ma ja yikpiktaajky. ⁷Nøjx ja pyabøjkpitøjk xukmadojidi møøt ja Pedro, jøts ñøjkxtit jam Galilea; jamts meets ja x'ejxtit jadigojk, jamts meets ja xminabyaadiyit jade'en sa ja kø'øm mnimaajyidøø.

⁸Xjats ja choo'ndøø jam møj tsaa agujkp ma Jesús ja wyinaty tø yikpikta'aky, jøts ja ñøjkxtøø. Jadi'iñi tsø'øgi ja yjantyyikmibejnnyidi jøts nipøn ja sa tkanøjmidi, kumi jantyimchø'jkidip ja wyinaty.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma ja María Magdalena jam wyinaty

⁹Ku ja Jesús domingi jøpy wyinaty tø pyidsimy jadigojk jap oo'kpi jutjøtpy, ja María Magdalena ja ojts jawyeen y'ijxyiyi, pøn ja wyinaty tø tyikpidsøjmi niwixujk ja miku'. ¹⁰Ja'ats ojts ñijkxy jøts ja ojts t'atstukmadøp pøn jaty ja Jesús wyinaty tø tmøotwidetti, pøn jam wyinaty jiidyip yaxtip, maadyip tajtip. ¹¹Jøts ku ja jade'en tñimadoodøø ku ja Jesús yujky'aty, ku ja tø'øxyøjk ja wyinaty tø t'ixy, ka'ap ja tjanchja'widøø.

Ku ja Jesús ñanky'ejxøø jadigojk ma wyinaty ja namajtsk pyabøjkpitøjk

¹²Xjats ku dø'øn ja jade'en y'luknajxy, winets ja Jesús ñanky'ejxkojmüyøø abiky tsoo ku wyinaty ja pyabøjkpitøjk namajtsk yø'ødyi jam tuu'am. Ka'ap idø'øn ja pyabøjkpitøjk y'ejxkapyidi kumi wenk idø'øn ja kyaxi'jky. ¹³Jawaani y'ijty, jøts ku ja t'ejxkajptøø winets ja jatyi jam wyimbejtøø kyamjotp, jøts ja ñøjkxtøø Jerusalén ma ja myigu'uk ja t'atstukmadoowa'andi. Kuts ja jam yja'ttøø, winets ja myigu'uk ttukmadoodøø jøts ja nika' yjanchja'wiyi.

Ku ja Jesús ttaguwa'anüyii'ñ ja tunk ja pyabøjkpitøjk

¹⁴Waani et xøøw ñajxy, xjats ja Jesús ñanky'ejxkojmüyøø ku pyabøjkpitøjk ja jam wyinaty nimaktu'uk twindsøønidi ja kaabyajt; jamts ja møk'ampy twingugajpxiyii'ñ ja'agøjxp ku ja niti janchja'win tkamøøt'atti ku ja

jadine'en kyujuunidi, kumi ka'ap ja wyinaty tø tjanchjawidi ku ja yiktukmadoodøø jøts ku ja Jesús wyinaty tø yik'ixy, ku ja wyinaty tø jadigojk yujkpyiky. ¹⁵Yide'en ja yiknimaadyøø:

—Niyø'øyigyøxti naxwii'ñit, jøts ja øgyajpxy jøts ja ømyadya'aky xkajpxwa'kxtit ma jaty ja jaa'y yujky'atti. ¹⁶Pøni pøn øts xjanchja'wip jøts pøni pøn nøbajtp, ja' nøjkx nitso'ok'ajtp ja y'anmija'win; jøts pøni pøn øts xkajanchja'wip, ja' yiktagubatp ja pyøky. ¹⁷Ja jaa'y pøn øts xjanchja'widip, yide'en idø'øn ttu'undit øts køjxp: Yikpidsø'ømdip ja' ja miku'; kyajpxtip ja wenk ayuujk ja'; ¹⁸pøni ayo'ombattip ja', pøni tsu'utsidip ja' ja tsa'a'ñ adsu'jky, jøts pøni y'uuktip ja veneni ja', ka'ap idø'øn ja sa yjattit; jøts nayide'en ku pamaa'y ja ja'ayi tkønixajtit, jatyi ja tyiktso'oktit.

Ku ja Jesús chajpejty

¹⁹Xjats ku ja pyabøjkpitøjk ja jade'en t'luknimaay, winets ja chajpejty, ojts Dios Teety ja tsajpjøtpty yikpatøkiyi, jøts ja tpuwa'ltsiyii'ñ aga'ngyø'ampy. ²⁰Xjats ja pyabøjkpitøjk choo'ndøø, jøts ja ojts tkajpxwa'kxti ja øgyajpxy ja ømyadya'aky øy ma'dsoo. Ja nwindson'ajtim Jesucristo ja kø'øm pudøjkiyidip, jøts nay ja Jesús ja tmøøp ja myøk'ajtin jøts ja ttu'undit jade'en midi nipøn jaa'y ja naxwii'ñ kyajajtpy, paty ja mayjaa'y ja tjanchja'widi dø'øn ja pyabøjkpitøjk ja kyajpxy. Jade'en idø'øn ja y'ejxi.